

Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Σχολή Επικοινωνίας
και Σπουδών
Διαδικτύου

Μεταπτυχιακή διατριβή

**ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ**

Βερόνικα Χαραλάμπους

Λεμεσός, Δεκέμβριος 2017

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Μεταπτυχιακή διατριβή
ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ

Βερόνικα Χαραλάμπους

Λεμεσός, Δεκέμβριος 2017

Επιβλέπουσα: Αγγελική Γαζή, Επίκουρη Καθηγήτρια

Υπογραφή _____

Μέλος επιτροπής: Αγγελική Γαζή, Επίκουρη Καθηγήτρια

Υπογραφή _____

Μέλος επιτροπής: Βασιλική Τρίγκα, Επίκουρη Καθηγήτρια

Υπογραφή _____

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λεμεσός, Δεκέμβριος 2017

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Βερόνικα Χαραλάμπους, 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την επιβλέπουσα Επίκουρη καθηγήτρια, Αγγελική Γαζή για την πολύτιμη βοήθειά της και συμβουλές της στην ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου διατριβής. Επίσης, αποδίδω ξεχωριστές ευχαριστίες στον Επίκουρο καθηγητή Διονύσιο Πάνο, για την σημαντική αρωγή του με πρακτικές συμβουλές στο θέμα της μεθοδολογίας και της διεξαγωγής των ομάδων εστίασης. Τέλος, ευχαριστώ θερμά τους μεταπτυχιακούς συμφοιτητές μου, Παναγιώτη Χατζηκωστή, για την ερευνητική και πρακτική συμμετοχή στην διεξαγωγή των ομάδων εστίασης, καθώς και τον Εφραίμ Γεωργίου, για την σημαντική βοήθειά του στην ανεύρεση υποψηφίων συμμετεχόντων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται το θέμα της αναπαράστασης των αθλητικογράφων, αναφορικά με την έμφυλη ταυτότητα, στην Κύπρο. Η έρευνα επικεντρώνεται στην έρευνα για τις κοινωνικές αναπαραστάσεις για την έμφυλη ταυτότητα στην Κύπρο. Χρησιμοποιήθηκαν οι θεωρίες της αντικειμενοποίησης της γυναίκας και της αρρενωπής ηγεμονίας που φαίνεται να προβάλλονται από τα Μέσα, οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την θεωρία της κοινωνικής αναπαράστασης και συνεπώς με την κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας. Στόχος της έρευνας είναι να καταγράψει τις αναπαραστάσεις των αθλητικογράφων για τα δυο φύλα, την ευρύτερη θέση των φύλων όπως προκύπτουν από τις αναπαραστάσεις αυτές, μέσα στο χώρο του ποδοσφαίρου και κατ' επέκταση στον αθλητισμό. Η έρευνα καλείται να διαπιστώσει εάν το δίπτυχο «γυναίκα – ποδόσφαιρο» αποτελεί ένα μέσο ψυχαγωγίας για τον άνδρα και τέλος, να διερευνήσει ποιο ρόλο έχουν οι αθλητικογράφοι απέναντι στο έμφυλο περιεχόμενο των ιστοσελίδων.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνικές Αναπαραστάσεις, Έμφυλη ταυτότητα, Αντικειμενοποίηση γυναίκας, Ανδρική Ηγεμονία, Πορνογραφία, Αθλητική Δημοσιογραφία, Ποδόσφαιρο, Κύπρος

ABSTRACT

The present study deals with the issue of the representation of sports journalists, in terms of gender identity, in the case of Cyprus. The research focuses in the light of the theories of objectification of woman and masculine hegemony that appear to be projected by the Media, which are inextricably linked to the theory of social representation and consequently to the construction of gender identity. The aim of the research is to record the representations of sportsmen for the two sexes, in the field of football and thus in sport. Secondly, the study is asked to find out whether the "female-football" diptych is a part of entertainment for men. Finally, to investigate the role of the sports journalists related to the content of the websites.

Keywords: Social Representations, Gender Identity, Objectification of woman, Masculine hegemony, Pornography, Sports Journalism, Football, Cyprus

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	vi
ABSTRACT.....	vii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	viii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	x
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	xi
1 Εισαγωγή	1
1.1 Αναγκαιότητα Μελέτης	4
2 Θεωρητικό Πλαίσιο	6
2.1 Κοινωνικές Αναπαραστάσεις και ΜΜΕ	6
2.2 Έμφυλη Ταυτότητα – Κατασκευή του κοινωνικού φύλου	9
2.3 Αντικειμενοποίηση της Γυναίκας και Πορνογραφία	12
2.4 Θεωρία Ανδρικής Ηγεμονίας-Κυριαρχίας του Ποδοσφαίρου	14
2.5 Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	17
2.6 Ανακεφαλαίωση Θεωρητικού Πλαισίου.....	19
3 Μεθοδολογία.....	21
3.1 Σχεδιασμός Έρευνας	21
3.2 Ερευνητική Μέθοδος	21
3.3 Μέθοδος Συλλογής Πληροφοριών.....	22
3.3.1 Συμμετέχοντες	23
3.4 Διαδικασία Συλλογής Πληροφοριών	24
3.4.1 Οδηγός Συζήτησης.....	25
3.4.2 Διεξαγωγή Ομάδων Εστίασης	26
3.5 Μέθοδος Ανάλυσης Αποτελεσμάτων	26
3.6 Ζητήματα ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας.....	27

4	Αποτελέσματα.....	28
4.1	Αναπαραστάσεις Αθλητικογράφων για την Έμφυλη Ταυτότητα	28
4.1.1	Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον ποδοσφαιριστή και την ποδοσφαιρίστρια	28
4.1.2	Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον/την φίλαθλο, οπαδό	33
4.1.3	Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον/την διαιτητή	36
4.1.4	Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον προπονητή και την προπονήτρια.....	37
4.1.5	Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον/την αθλητικογράφο	39
4.1.6	Αναπαράσταση αθλητικογράφων απέναντι στους συντονιστές	42
4.1.7	Αναπαραστάσεις για τα δυο φύλα στο χώρο του ποδοσφαίρου	44
4.2	Αναπαράσταση Γυναίκας στο ποδόσφαιρο	46
4.3	Αναπαραστάσεις Αθλητικογράφων για το ρόλο τους αναφορικά με το έμφυλο περιεχόμενο των ιστοσελίδων.....	49
5	Συζήτηση Αποτελεσμάτων	56
6	Συμπεράσματα	66
	ΕΠΙΛΟΓΟΣ	72
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	73
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	81

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Α.Κ.:	Ένωση Αθλητικογράφων Κύπρου
Κ.Ο.Π.:	Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου
ΜΜΕ:	Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
ΤΕ.ΠΑ.Κ.:	Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Focus Groups:	Ομάδες Εστίασης
Gate-Keeping:	Πυλωρός
Gender:	Κοινωνικό Φύλο
Gendering of content:	Έμφυλο Περιεχόμενο ΜΜΕ
Mediation:	«Μεσοποίηση», Θεωρία διαμεσολάβησης πραγματικότητας από τα ΜΜΕ
Objectification of Women Theory:	Θεωρία της Αντικειμενοποίησης της Γυναίκας
Online:	Διαδικτυακό ή Ψηφιακό Πεδίο
Porn Chic:	Σικ Πορνό
Positionalities:	Πολλαπλές Υποκειμενικότητες
Sex:	Βιολογικό Φύλο
Sexuality:	Σεξουαλικότητα
Sexualization:	Σεξουαλικοποίηση
Striptease Culture:	Κουλτούρα του στριπτίζ

1 Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλύσει ποιοτικά εις βάθος ζητήματα αναφορικά με την αναπαράσταση των αθλητικογράφων για το φύλο μέσω του αθλητισμού. Υποθέτουμε ότι οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των αθλητικογράφων για το φύλο προσιδιάζουν όσα αναφέρονται στην θεωρία της αντικειμενοποίησης για την γυναίκα, καθώς και στην διαιώνιση της αρρενωπής ηγεμονίας στη διαδικτυακή αθλητική δημοσιογραφία, με έμφαση στο ποδόσφαιρο ως το κατ' εξοχήν κυρίαρχο άθλημα στην Κύπρο.

Πρόσφατες μελέτες για θέματα ισότητας των δυο φύλων στα ΜΜΕ που πραγματοποιήθηκαν από το Μεσογειακό Ινστιτούτο Σπουδών Φύλου¹, κατέδειξαν ότι τα δυο φύλα αναπαρίστανται με βάση συγκεκριμένα στερεότυπα. Η πιο συνηθισμένη μορφή αναπαράστασης της γυναίκας στα ΜΜΕ είναι αυτή της αντικειμενοποιημένης εκδοχής διαμέσου της πορνογραφίας, ως μέσο για την κατασκευή και συντήρηση ενός μοντέλου μετατροπής της γυναικείας ταυτότητας/οντότητας σε αντικείμενο διασκέδασης, θεάματος για τον άνδρα. Κατ' αντιστοιχία, τα ΜΜΕ φαίνεται να κατασκευάζουν και να προβάλλουν το πρότυπο του αρρενωπού άντρα.

Πρόσφατη έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο μιας συγκριτικής μελέτης Ευρωπαϊκών χωρών για θέματα ισότητας, επισήμανε ότι η στελέχωση στις θέσεις ισχύος και στη λήψη αποφάσεων των ΜΜΕ, τόσο σε Ελλάδα, όσο και σε Κύπρο, κυριαρχείται, ως επί το πλείστον, από άντρες. Οι γυναίκες φαίνεται να καταλαμβάνουν μόνο ένα μικρό ποσοστό των θέσεων λήψης αποφάσεων σε οργανισμούς των ΜΜΕ. Επιπλέον, διαπιστώνεται σημαντική έλλειψη θεσμικών πρακτικών αναφορικά με το φύλο και τους μηχανισμούς παρακολούθησης των μιντιακών οργανισμών στις ίδιες χώρες (Gazi & Dimitrakopoulou, 2016).

Το κύριο ερευνητικό ζήτημα που τίθεται στην παρούσα έρευνα, αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι αθλητικογράφοι της διαδικτυακής αθλητικογραφίας της Κύπρου, αναπαριστούν τα δυο φύλα. Το συγκεκριμένο ερώτημα απαντάται υπό το πρίσμα των θεωριών της

¹ Ιστοσελίδα Μη Κυβερνητικού Οργανισμού «Μεσογειακού Ινστιτούτου Σπουδών Φύλου»: Διαδραστικό Εργαστήριο με δημοσιογράφους για θέματα φύλου και ΜΜΕ (2015) <http://www.medinstgenderstudies.org/interactive-workshop-with-journalists-on-gender-and-media/> (ανακτήθηκε στις 6/3/17)

αντικειμενοποίησης και της αρρενωπής ηγεμονίας κατά την αντιμετώπιση των δυο φύλων στα παραδοσιακά Μέσα και κατ' επέκταση στα Νέα Μέσα, εν προκειμένω, στο διαδίκτυο. Λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο πλαισίωσης των παραδοσιακών Μέσων, τα οποία κατασκευάζουν μια πραγματικότητα, σύμφωνα με τη θεωρία της κατασκευής της κοινωνικής πραγματικότητας ή/και ακόμη ότι η πραγματικότητα διαμεσολαβείται (mediation), μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα Μέσα συντελούν στην παραγωγή και αναπαραγωγή νοήματος. Η σύγκλιση των Μέσων φαίνεται να οδήγησε στην υιοθέτηση του προηγούμενου συστήματος φιλτραρίσματος και κατασκευής νοημάτων και άρα μπορεί να γίνει λόγος, για συνέχεια ή ακόμη και ενίσχυση της προϋπάρχουσας πλαισίωσης βάσει των θεωριών της αντικειμενοποίησης της γυναίκας και της αρρενωπής ηγεμονίας, τουλάχιστον στην αθλητική δημοσιογραφία.

Με δεδομένο ότι το ποδόσφαιρο κυριαρχεί στο χώρο των Μέσων σε σχέση με τα υπόλοιπα αθλήματα στην Κύπρο, τα οποία είναι παραγκωνισμένα, επιβεβαιώνεται με τον πιο εμφαντικό τρόπο ο τίτλος που κατέχει ως «βασιλιάς των σπορ». Το ποδόσφαιρο είναι το επικρατέστερο άθλημα και προσελκύει σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον του κοινού της Κύπρου. Η σχέση του Κύπριου με το ποδόσφαιρο μπορεί να εξηγηθεί ιστορικά ως ενδεχόμενο κατάλοιπο της βρετανικής αποικιοκρατίας. Το ποδόσφαιρο στην Κύπρο εισήχθη από τους Άγγλους γύρω στα τέλη του 19ου αιώνα, διαμέσου του αγγλικού στρατού και μετέπειτα παρείσφρησε μέσω της Παιδείας και πιο συγκεκριμένα κατά τους φιλικούς αγώνες ποδοσφαίρου μεταξύ της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας και της Αμερικανικής Ακαδημίας Λάρνακας (Μελετίου, 2011: 16).

Ωστόσο, η μεγάλη απήχηση του ποδοσφαίρου ανάμεσα στους Κύπριους φιλάθλους παίρνει συχνά τη μορφή μια έμφυλης διάκρισης από τα ΜΜΕ και αυτό διότι είθισται να προβάλλεται η άποψη ότι το κοινό του ποδοσφαίρου είναι αντρικό. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Κ.Ο.Π., Κωστάκη Κουτσοκούμνη², ενώ το 2018 συμπληρώνονται είκοσι χρόνια διοργάνωσης του Γυναικείου Πρωταθλήματος στην Κύπρο, διαπιστώνεται ότι το γυναικείο ποδόσφαιρο κατέχει απαξιωτική θέση, παρότι «οι γυναίκες που παρακολουθούν ποδόσφαιρο μεταξύ των ηλικιών 18-65 φτάνουν το 25% του

² Ομιλία Προέδρου της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου, Κωστάκη Κουτσοκούμνη στην Ετήσια Γενική Συνέλευση της Ομοσπονδίας που πραγματοποιήθηκε στη Λάρνακα τις 16 Οκτωβρίου 2017. Η ομιλία αναρτήθηκε στην επίσημη ιστοσελίδα της Κ.Ο.Π. <http://backend.cfa.com.cy/Gr/news/31912> (ανακτήθηκε στις 16/10/17)

ποδοσφαιρικού πληθυσμού». Επιπρόσθετα, οι γυναίκες, βάσει της θεωρίας της αντικειμενοποίησης της γυναίκας (objectification of women), όπως αναπτύχθηκε στις θεωρίες φύλων με αποκορύφωμα τις φεμινιστικές θεωρίες, μετατρέπονται σε αντικείμενα, σε όργανα διασκέδασης για χάρη του ανδρικού προτύπου της αρρενωπότητας.

Από την άλλη, ο προσδιορισμός του περιεχομένου ως προς το φύλο (gendering of content), μπορεί να μελετηθεί στο επίπεδο παραγωγής, αφού το μεγαλύτερο μέρος της επιλογής και παραγωγής στα ΜΜΕ, γίνεται από άνδρες. Κατ' αυτό τον τρόπο, οι «ειδήσεις» ή η θεματολογία ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα των ανδρών, με κυρίαρχη την πολιτική, την οικονομία και τον αθλητισμό ως τυπική θεματολογία (ΜακΚουέλ, 2003: 128).

Παρότι σε πρόσφατες μελέτες οι οποίες καταδεικνύουν ότι οι γυναίκες έχουν κάνει δυναμική είσοδο στον εργασιακό χώρο των ΜΜΕ και της αθλητικής δημοσιογραφίας³, από τις εν λόγω μελέτες έχει διαφανεί ότι γυναίκες και άνδρες δημοσιογράφοι, φωτογράφοι και συντάκτες είναι εξίσου υπεύθυνοι για την υπό-εκπροσώπηση κάλυψης του γυναικείου αθλητισμού ή των αθλητριών (Hardin & Shain, 2006; Laucella, Hardin, Bien-Aime, & Antunovic, 2016; Trolan, 2013).

Το ζήτημα λοιπόν δεν έγκειται αποκλειστικά στο φύλο του αθλητικογράφου, αλλά στον τρόπο με τον οποίο τα Μέσα κατασκευάζουν την κοινωνική πραγματικότητα. Συνδυάζοντας τους πιο πάνω παράγοντες και θεωρίες, θα μπορούσε να γίνει λόγος για ένα κατασκευασμένο μοντέλο δίπτυχου «ποδοσφαίρου-γυναικών» ως θεάματα, ως ένα μέσο ψυχαγωγίας, που προβάλλεται και προωθείται από τα ΜΜΕ και συγκεκριμένα την αθλητική δημοσιογραφία, από την online βάση της, η οποία τυγχάνει τεράστιας αναγνώρισης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν στην παρούσα έρευνα είναι:

- 1) Ποιες είναι οι αναπαραστάσεις των αθλητικογράφων των διαδικτυακών αθλητικών ιστοσελίδων της Κύπρου για την έμφυλη ταυτότητα;

³ Σύμφωνα με πλειάδα ερευνών, συγκριτικά με τους άνδρες εργαζόμενους αθλητικογράφους, το ποσοστό γυναικών μπορεί να χαρακτηριστεί αμελητέο. Ωστόσο, η αθλητική δημοσιογραφία είναι αποδεκτή πλέον και ως γυναικείο επάγγελμα σε σχέση με παλαιότερες εποχές.

- 2) Ποια η αναπαράσταση των αθλητικογράφων για το δίπτυχο «γυναίκα-ποδόσφαιρο» ως μέσο ψυχαγωγίας για τον άνδρα;
- 3) Ποια η αναπαράσταση των αθλητικογράφων για τον ρόλο τους στο υφιστάμενο πλαίσιο αναφορικά με το έμφυλο περιεχόμενο των ιστοσελίδων;

1.1 Αναγκαιότητα Μελέτης

Τα ζητήματα έμφυλης διάκρισης, αντικειμενοποίησης της γυναίκας και η κοινωνικά κατασκευασμένη μορφή της αρρενωπότητας, αποτελούν κοινωνικά φαινόμενα που χρήζουν έντονης διερεύνησης, για να μπορούν εντέλει να απαλειφθούν. Η επιρροή των παραδοσιακών Μέσων είναι δεδομένη, χωρίς ωστόσο να απορρίπτεται η ενεργητικότητα και η κριτική σκέψη του κοινού. Παρ' όλα αυτά, φαίνεται ότι τα ΜΜΕ «λειτουργούν ως φορείς κοινωνικοποίησης, διδάσκουν τα παιδιά ειδικούς σεξουαλικούς ρόλους και ανταμείβουν συμβολικά κάποιον, όταν συμπεριφέρεται όπως πρέπει» (Ψύλλα, 2009: 252-253). Τα ΜΜΕ ασκούν ισχυρή επιρροή στην διαμόρφωση των αντιλήψεων, στη δημιουργία και συντήρηση στερεοτύπων σεξουαλικής συμπεριφοράς, επειδή αντανακλούν τις κυρίαρχες κοινωνικές αξίες (Van Zoonen, 1991, 1994).

Το θέμα της κοινωνικής κατασκευής της πραγματικότητας, θεωρία που προτείνει ότι τα Μέσα προβάλλουν και κατασκευάζουν νοήματα, επανέρχεται στο σημείο αυτό, επισημαίνοντας την σημαντικότητα της διερεύνησης του θέματος των αναπαραστάσεων των αθλητικογράφων για την έμφυλη ταυτότητα, εφόσον ως παραγωγοί των Μέσων μπορούν να επηρεάζουν τη κοινή γνώμη. Επιπρόσθετα, η μελέτη αφορά τον τομέα του διαδικτύου, το οποίο έχει καθιερωθεί ως μέρος της καθημερινότητας και της κουλτούρας της σύγχρονης κυπριακής κοινωνίας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το διαδίκτυο θεωρείται ένα έγκριτο μέσο ενημέρωσης - καθώς και ένα - σημαντικό ψυχαγωγικό μέσο, τότε αποτελεί ένα μέσο παραγωγής και αναπαραγωγής νοημάτων, συμβάλλοντας στην κατασκευή της πραγματικότητας.

Η Κύπρος, μέχρι και τον προηγούμενο αιώνα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια βαθιά συντηρητική, ανδροκρατούμενη, παραδοσιακή κοινωνία, η οποία αγνοούσε πάσης φύσεως θέσεις και αιτήματα του φεμινιστικού κινήματος. Η προσπάθεια της χώρας να ακολουθήσει το Ευρωπαϊκό πρότυπο εκσυγχρονισμού και να εξοικειωθεί στην ιδέα της ισότητας των φύλων, δεν έχει επιφέρει την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων. Η παρούσα μελέτη, θα επικεντρωθεί στην διερεύνηση των αναπαραστάσεων των

αθλητικογράφων της Κύπρου για την έμφυλη ταυτότητα, με απώτερο σκοπό να βοηθήσει ερευνητικά και ίσως έμπρακτα στην μείωση ή και απόλεια του προβλήματος, τονίζοντας ότι η αθλητική δημοσιογραφία μπορεί να συμβάλει θετικά, ανατρέποντας την περιρρέουσα ατμόσφαιρα.

Επιπρόσθετα, η εν λόγω μελέτη, φιλοδοξεί να προσδώσει επιστημονική γνώση, κυρίως στα πεδία σπουδών της Κοινωνικής Ψυχολογίας των Μέσων, των Σπουδών Επικοινωνίας και Φύλου, μεταφέροντας μια σφαιρική εικόνα για θέματα φύλου και σχέσεων εξουσίας μέσα στο χώρο του ποδοσφαίρου και της αθλητικής δημοσιογραφίας της Κύπρου. Τέλος, η παρούσα μελέτη αποτελεί μια πρωτότυπη διεπιστημονική προσπάθεια που βρίσκεται στη διατομή των σπουδών Κοινωνικής Ψυχολογίας των Μέσων, Σπουδών Επικοινωνίας και πιο συγκεκριμένα των πολιτισμικών προσεγγίσεων, αναφορικά με τις αναπαραστάσεις έμφυλης ταυτότητας στον τομέα της αθλητικής δημοσιογραφίας.

Η εν λόγω έρευνα σκοπό έχει να καλύψει το βιβλιογραφικό και ερευνητικό κενό που παρατηρείται στη συγκεκριμένη θεματική για την περίπτωση της Κύπρου, μολονότι θέματα έμφυλης διάκρισης σε άλλους τομείς στην Κύπρο έχουν διερευνηθεί. Μεγαλύτερη έμφαση σχετική με την αθλητική δημοσιογραφία, ωστόσο, δίνεται για την πολιτικοποίηση του κυπριακού ποδοσφαίρου όπως διαφαίνεται σε έρευνες των Μελετίου (2011), Φοινικαρίδη (2013)⁴, Σοφοκλέους (2008).

⁴ Αναφορά στο βιβλίο με τίτλο: «Ποδόσφαιρο: Άθλημα του λαού ή των κομματικών ελίτ;»

2 Θεωρητικό Πλαίσιο

2.1 Κοινωνικές Αναπαραστάσεις και MME

Η θεωρία της κοινωνικής αναπαράστασης οφείλει την ύπαρξή της στο πεδίο της κοινωνικής ψυχολογίας και στον Serge Moscovici (1961). Ο Moscovici, επηρεασμένος από τον Emile Durkheim και τον όρο «συλλογικές αναπαραστάσεις» (1898), επαναπροσδιόρισε εννοιολογικά τον όρο, ξεφεύγοντας από τον στατικό του χαρακτήρα, μεταλλάσσοντας τον σε ένα δυναμικά, εξελισσόμενο όρο ως «κοινωνικές αναπαραστάσεις» (Moscovici, 1984, 1988; Moscovici & Markova, 1998).

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις ορίζονται ως: «Ιδέες, σκέψεις, γνώσεις, εικόνες που μοιράζονται τα μέλη ενός συνόλου. Είναι ομόφωνα «σύμπαντα σκέψης» που δημιουργούνται και μεταδίδονται κοινωνικά ως «κοινωνική συνείδηση». Είναι απόθεμα «κοινής γνώσης» και πληροφορίες του «κοινού νου» σχετικά με τον κοινωνικό κόσμο, επιτρέποντας στα άτομα να κατασκευάσουν την κοινωνική τους πραγματικότητα» (Λαμπρίδης, 2004: 43-46).

Ουσιαστικά, οι αναπαραστάσεις αποτελούν μια σύνθετη κατασκευή. Αποτελούνται από την «ψυχική εικόνα» ενός αντικειμένου, στην οποία εδράζονται οι πληροφορίες που αφορούν το συναίσθημα, τις αισθήσεις, τις βιωματικές εμπειρίες της μνήμης, αλλά και τις κοινωνικές γνώσεις των ατόμων σχετικά με άτομα, ομάδες, φαινόμενα και από τη ψυχική διεργασία κατασκευής αυτής της εικόνας που δημιουργούνται διαμέσου της αλληλεπίδρασης με «Άλλους» (Billig, 2008).

Οι αναπαραστάσεις εμπεριέχουν επίσης, τις έννοιες της «προκατάληψης»⁵ και του «στερεοτύπου»⁶ (Λαμπρίδης, 2004: 71-86). Οι αναπαραστάσεις μπορούν να αναλυθούν υπό το πρίσμα της «κοινωνικής ταυτότητας», διότι αποτελούν το σημείο τομής του ατομικού και του συλλογικού, την συνύπαρξη της ατομικής ταυτότητας με την κοινωνική (Ellemers, Spears, & Doosje, 2002).

⁵ Ο όρος «προκατάληψη» αφορά τη μεροληψία στην τάση των ατόμων να αξιολογούν με τρόπο θετικό τα μέλη της κοινωνικής ομάδας στην οποία τα ίδια θεωρούν ότι ανήκουν και με τρόπο αρνητικό και υποτιμητικό τα μέλη των άλλων κοινωνικών ομάδων.

⁶ Ο όρος «στερεότυπο» αφορά τις γενικευμένες και υπεραπλουστευμένες πεποιθήσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά, την τάση και τη συμπεριφορά μελών συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων.

Οι αναπαραστάσεις είναι αναπαραστασιακές ή απεικονιστικές διαδικασίες, ριζωμένες στην επικοινωνία και τον κοινό νου των ατόμων, αποτελώντας ένα «ζωντανό» συνδετικό κρίκο υποκειμένων, αντικειμένων και συμπεριφορών μεταξύ ατόμων και κοινωνίας, σύμφωνα με τον Jonchelovitch (1996, όπως αναφέρεται στον Λαμπρίδη, 2004: 48). Αποτελούν μια «ζωντανή», συνεχές διαδικασία ταξινόμησης, κατηγοριοποίησης, διαμόρφωσης και διατήρησης της θετικής εικόνας του εαυτού (Howarth, 2006). Τελικώς, η θεωρία της κοινωνικής αναπαράστασης περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο το άτομο νοηματοδοτεί και ερμηνεύει τον κόσμο ως εν μέρει δημιούργημα της κουλτούρας και των γνωστικών δραστηριοτήτων (Λαμπρίδης, 2004: 49-50).

Σύμφωνα με τον Moscovici (1961), οι κοινωνικές αναπαραστάσεις διακρίνονται σε δυο όψεις, ενεργητική και παθητική. Η ενεργητική όψη αφορά στην ιδιότητά των αναπαραστάσεων να ανακατανέμουν και να αναπαράγουν τα κοινωνικά δεδομένα που συντελούν και στη δική τους διαμόρφωση, σχηματίζοντας ένα ενιαίο σύμπαν από αξίες (Λαμπρίδης, 2004: 58-63). Από την άλλη, η παθητική όψη σχετίζεται με την προϋπάρχουσα συνθήκη, πριν, δηλαδή από τη δυναμική παρέμβαση των αναπαραστάσεων και έχει την ιδιότητα να διατηρεί στη μνήμη μια απεικονιστική κοινωνική πραγματικότητα στο άτομο. Ωστόσο, αυτή η πραγματικότητα δεν εμπερικλείει τις νοηματοδοτήσεις και συμβολικές προεκτάσεις που αποδίδονται στην ενεργητική (Παπαστάμου & Μαντόγλου, 1995).

Ο Moscovici (1981) τονίζει ότι οι κοινωνικές αναπαραστάσεις δημιουργούνται όταν η ταυτότητα μιας κοινωνικής ομάδας «απειλείται» από την διατάραξη της τρέχουσας κοινωνικής νόρμας. Επιπλέον, ισχυρίζεται ότι οι αναπαραστάσεις συγκροτούν και κατασκευάζουν το «πραγματικό», καθότι είναι επιτελεστικές όπως η γλώσσα ή τα σύμβολα, ενώ συνδέουν πρόσωπα και αντικείμενα, σύμφωνα με τους όρους της ομάδας, η οποία επικοινωνεί και δρα συμμορφούμενη με τις κοινές εικόνες και έννοιες (Χρηστάκης & Καλαμπαλίκης, 2012).

Αν και οι κοινωνικές αναπαραστάσεις είναι συσχετισμένες με την κοινωνική κατασκευή της ταυτότητας, ωστόσο, είναι κατώτερες από την επιστημονική θέαση, διότι είναι συχνά βασισμένες σε παράλογη, ανορθολογική απόδοση ετικετών (Λαμπρίδης, 2004: 48). Συνεπώς, δεν μπορούν να αποτυπώσουν την πραγματική εικόνα μιας κατάστασης, ενός προσώπου, παρά μόνο μια αντανάκλαση ενός γενικότερου τρόπου που αξιολόγησης, ταξινόμησης και σκέψης για τον κόσμο (Jodelet, 2008; Mckinlay & Potter, 1987). Οι

κοινωνικές αναπαραστάσεις, λοιπόν, μπορούν να είναι θετικές ή και αρνητικές, αναλόγως του πώς τα άτομα δημιουργούν, ή αφομοιώνουν ήδη προϋπάρχουσες αντιλήψεις, στάσεις, ιδέες και γνώσεις, με μείζονες λειτουργίες την επικοινωνία και την ερμηνεία (Χρηστάκης & Καλαμπαλίκης, 2012).

Από την άλλη, η επικοινωνία έχει ανάγκη από ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς. Αυτό το πλαίσιο αποτελείται από τις κοινωνικές αναπαραστάσεις, τις συλλογικές δομές που εκφράζουν τον τρόπο που κατανοεί τον κόσμο μια κοινωνία. Επομένως, οι κυρίαρχοι προβληματισμοί, σκέψεις και αντιλήψεις διοχετεύονται από τα ΜΜΕ ως έκφραση της «κοινής γνώμης» (Κωνσταντοπούλου, 2015: 15). Αναμφισβήτητα, ο ρόλος των δυο φύλων που προβάλλεται από τα ΜΜΕ σε σχέση με τις εικόνες του άνδρα και της γυναίκας και ο ρόλος των ΜΜΕ στην προβολή της πατριαρχικής ιδεολογίας σε βάρος της θέσης της γυναίκας στην κοινωνία, είναι κεντρικού ερευνητικού ενδιαφέροντος (ΜακΚουέιλ, 2003: 127).

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις αντανakλώνται, τροποποιούνται, δημιουργούνται και διοχετεύονται από τα συστήματα επικοινωνίας των ΜΜΕ (Markova & Farr, 1995: 109). Τα ΜΜΕ επιτελούν νευραλγικό ρόλο στην κατασκευή του νοήματος, μεταφέροντας ιδέες, γνώσεις, αναπαραστάσεις, στερεότυπα, εικόνες, πεποιθήσεις, δίνοντας χώρο σε διαφορετικές χρήσεις που ποικίλλουν αναλόγως του φύλου (Ψύλλα, 2009: 20). Τα ΜΜΕ συμβάλλουν δηλαδή, ενεργά στην κοινωνική διαδικασία ως παραγωγοί και διανομείς γνώσεων, διαμεσολαβώντας (mediation) την πραγματικότητα. Οι άνθρωποι είναι εξαρτημένοι από τα ΜΜΕ για μεγάλο μέρος του «ευρύτερου συμβολικού περιβάλλοντος», υπεύθυνες για τον σχηματισμό της αντίληψης και της κοινής αντίληψης της πραγματικότητας που ενισχύει την κοινωνική συνοχή (ΜακΚουέιλ, 2003: 88-90). Συνεπώς τα ΜΜΕ έχουν την ικανότητα να συνενώνουν μεγάλο πληθυσμιακό κοινό, εξασφαλίζοντάς τους μια κοινή κλίμακα αξιών, ιδεών, πληροφοριών για τη συγκρότηση της ταυτότητας τους (ΜακΚουέιλ, 2003: 96).

Αναφορικά με την προβολή των δυο φύλων, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή ο προσδιορισμός του περιεχομένου ως προς το φύλο (gendering of content) μελετάται κυρίως στο επίπεδο παραγωγής, με δεδομένο ότι το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας στην επιλογή και παραγωγή του υλικού των ΜΜΕ ελέγχεται από άντρες. Ως αποτέλεσμα είναι η περιορισμένη θεματολογία, η υπο-εκπροσώπηση των γυναικών στα ΜΜΕ, καθώς και

η στερεοτυπική προβολή ρόλων των φύλων στα ΜΜΕ, να παραμένει χαρακτηριστικό στοιχείο του περιεχομένου τους (ΜακΚουέλ, 2003: 126-127).

Αναλυτικότερα, η ύπαρξη της στερεότυπης εικόνας των γυναικών στο χώρο των μίντια ως θέαμα, καθώς και η εμφάνης αντικειμενοποίηση των γυναικών, συνδέεται άρρηκτα με την κυριαρχία των ανδρών (κατοχή θέση ισχύος) σε όλους τους επικοινωνιακούς οργανισμούς και στην κάλυψη των δημοσιογραφικών θεμάτων με πατριαρχικές αξίες. Επομένως, ο παράγοντας φύλο φαίνεται να αλληλοεπιδρά με το οργανωτικό πλαίσιο των ΜΜΕ και ως εκ τούτου, εκ πρώτης όψεως, ενισχύεται η άποψη ότι εάν υπήρχε μεγαλύτερη επαγγελματική ισότητα φύλων στα ΜΜΕ, τότε το περιεχόμενο τους θα ήταν διαφοροποιημένο (ΜακΚουέλ, 2003: 315).

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την Van Zoonen (1991, 1994), υπάρχουν αντιφάσεις στην υπόθεση περιεχομένου και φύλου, εφόσον η πρόσφατα αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στα ΜΜΕ δεν επέφερε σημαντικές αλλαγές, καθότι όπως σημειώνει, η αλλαγή είναι υποκειμενική και θα μπορούσε να προσδιοριστεί είτε προς την περισσότερη προβολή γυναικείων θεμάτων, είτε προς τον επαναπροσδιορισμό της θηλυκότητας.

Ακόμη, τα ΜΜΕ σύμφωνα με την Tuchman (1978), οδηγούν στην τυποποίηση, την άγνοια και την περιθωριοποίηση των γυναικών, ενώ η Rakow (1986), υπογραμμίζει ότι το περιεχόμενο των ΜΜΕ δεν μπορεί ποτέ να αποτελεί μια αληθινή εικόνα της πραγματικότητας και ότι είναι λιγότερο σημαντικό να αλλάξουν οι αναπαραστάσεις των ΜΜΕ προσθέτοντας περισσότερους γυναικείους χαρακτήρες, από το να αμφισβητείται η υποβόσκουσα σεξιστική ιδεολογία του περιεχομένου των ΜΜΕ. Τέλος, τα ΜΜΕ διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα, αγνοώντας ή παρερμηνεύοντας τον ρόλο της γυναίκας στην κοινωνία (Shoemaker & Reese, 1996).

2.2 Έμφυλη Ταυτότητα – Κατασκευή του κοινωνικού φύλου

Η ταυτότητα κατέχει περίοπτη θέση στη σύγχρονη κοινωνική θεωρία και αποτελεί σημαντικό πεδίο ερευνητικών αναζητήσεων και αυτό διότι, η ταυτότητα αναμφίβολα, είναι κομμάτι της διαμόρφωσης της κοινωνικής πραγματικότητας (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 11-12). Ο όρος «ταυτότητα» δεν ορίζεται από μια συμπαγή πραγματικότητα, δεν είναι δεδομένος, μιας και η πολιτισμική αίσθηση του «ανήκειν» δεν είναι αμετάβλητη και ως εκ τούτου, βρίσκεται υπό συνεχή διαπραγμάτευση (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 15, 57-58).

Η πρόσληψη του εαυτού (της ταυτότητας) πρέπει να εκλαμβάνεται ως «μια κεντρική και συνεχώς ανανεούμενη επιτελεστική οντότητα που έχει επικρατήσει πλέον στον μετανεωτερικό κόσμο» (Hall & Gieben, 2003). Οι ταυτότητες δεν είναι ενοποιημένες, είναι αποσπασματικές, θραυσματικές, ποτέ μοναδικές, πάντα πολλαπλές, συγκρουόμενες μέσα σε διαφορετικούς και συχνά ανταγωνιστικούς μεταξύ τους πολιτισμικούς λόγους, πρακτικές και θέσεις, ενώ εμφανίζονται εξαρτημένες από το ιστορικό γίνεσθαι, σε μια διαδικασία συνεχούς αλλαγής και μεταμόρφωσης (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 58). Με άλλα λόγια, η ταυτότητα είναι μια διαδικασία του «γίνεσθαι» παρά μια διαδικασία του «είναι». Είναι ένα δυναμικό αποτέλεσμα μιας διαρκούς αντιπαράθεσης ανάμεσα στο ψυχικό και το κοινωνικό. Η ταυτότητα δεν νοείται ως κατάσταση, αλλά ως δυναμική, ως διαδικασία με ιστορικότητα, μέσα από την οποία το υποκείμενο βιώνει και αντιλαμβάνεται την ύπαρξη του (Ναυρίδης & Χρηστάκης, 1997: 13).

Ο όρος «ταυτότητα» δέχεται εντονότατη κριτική και βρίσκεται υπό αμφισβήτηση, αφού πολλοί ερευνητές, τονίζουν την αδυναμία του όρου να εκφράσει πλήρως αυτό για το οποίο έχει καθιερωθεί, ζητώντας την κατάργηση του ή την αντικατάστασή του με όρους όπως «πολλαπλές υποκειμενικότητες» (positionalities) ή «υβριδικά υποκείμενα», οι οποίες αποτυπώνουν τις πολλαπλές εκφάνσεις του εαυτού, τις σχέσεις με τους Άλλους, τις υβριδικές (δηλαδή τις αλληλοεπιδρώμενες με πολλές συνιστώσες) σχέσεις του ατόμου με ποικίλους και εξουσιαστικούς σχηματισμούς λόγου, ενώ καλύπτει και τις πολλαπλές εκδοχές της ίδιας της υποκειμενικότητας (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 19-20)

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η συζήτηση για την έμφυλη ταυτότητα, η οποία καθορίζει έναν άνθρωπο, πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι δεν μπορεί να υπάρξει απομονωμένη, αλλά αποκτά νόημα από μέσα από την σχέση της με τον «Άλλο». Η αίσθηση του «εαυτού» είναι στενά συνδεδεμένη τόσο με την επίγνωση της παρουσίας του άλλου όσο και με το «ανήκειν» σε μια ευρύτερη συλλογικότητα (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 44). Σύμφωνα με τον Derrida, είναι η καθιέρωση μιας βίαιης ιεραρχίας ανάμεσα σε δυο άκρα όπως είναι ο «άνδρας» και η «γυναίκα» που θεμελιώνεται κατά τρόπο εμφαντικό σε σχέσεις διαφοράς και ανισότητας (Derrida, 1981). Έτσι, εκτός από τον αυτοορισμό της ταυτότητας από το ίδιο το άτομο, η ταυτότητα ορίζεται και κατά την κοινωνική διαδικασία. Η ταυτότητα μπορεί να εξαρτάται από τη διαπραγμάτευση που λαμβάνει χώρα σε συγκεκριμένα κάθε φορά συμφραζόμενα ή συνθήκες. Ο Epstein υποστηρίζει ότι η εξουσία για την απόδοση της ταυτότητας, συχνά συνδέεται με το κυρίαρχο σύστημα ταξινόμησης, ενώ η απόδοση

της βασίζεται στο κριτήριο της «αυθεντικότητας» των χαρακτηριστικών της ομάδας, όπως είναι για παράδειγμα, το φύλο, το οποίο υποτίθεται ότι έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και πρακτικές (Epstein, 1978). Η ταυτότητα αποτελεί προϊόν λόγου σε συγκεκριμένο ιστορικό/ θεσμικό πλαίσιο πρακτικών λόγου και αναδύεται μέσα από τον κατασκευαστικό χαρακτήρα της διαδικασίας του λόγου που ορίζει και ιεραρχεί (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 64).

Εφ' όσον, η ταυτότητα των φύλων δεν είναι δεδομένη, εξυπακούεται ότι είναι κατασκευασμένη. Η κατασκευή του κοινωνικού φύλου, λοιπόν, γίνεται αντιληπτή ως κοινωνική και πολιτισμική κατασκευή, συνδεδεμένη με τη δημόσια δράση που εμφανίζεται με τη μορφή της συλλογικότητας και με την ιδιωτική σφαίρα ως ατομική υποκειμενικότητα ως ερμηνευτικό πλαίσιο στα ζητήματα αναπαραστάσεων, όπως προκύπτουν από τη λειτουργία της διαμεσολαβημένης σφαίρας στο επίπεδο των ΜΜΕ (Ψύλλα, 2009: 13-20).

Ο άνδρας και η γυναίκα κατέχουν κυρίαρχη θέση στην προσέγγιση του ρόλου των κοινωνικών φύλων που διαμορφώνει τις έμφυλες σχέσεις εξουσίας (Ψύλλα, 2009: 12). Η «αρσενική κυριαρχία» του Bourdieu (2007), ή έννοια της «εξουσίας» στον Foucault (1989), αποτελούν διανοητικά εργαλεία στην κατανόηση της κοινωνικής πρακτικής μέσα από τη διερεύνηση συνθηκών άσκησης και μεταβίβασης της εξουσίας στην κοινωνία. Η πατριαρχική δομή της κοινωνίας είναι πολιτική και επηρεάζει τη θέση της γυναίκας σε ιδιωτική και δημόσια σφαίρα αντιληπτή σύμφωνα με το ανδρικό πρότυπο (Pateman, 1988). Επιπρόσθετα, οι ρόλοι των φύλων είναι κοινωνικά προδιαγεγραμμένοι και όχι βιολογικοί/ ανατομικοί και έχουν αποδοθεί σύμφωνα με το φεμινιστικό κίνημα - που δεν είναι ενιαίο- ώστε να αδικούν τη γυναίκα, ενισχύοντας το υπάρχον πρότυπο της ανδρικής κυριαρχίας (Παπαγεωργίου, 2008: 82-84).

Αποκορύφωμα των συζητήσεων για την έμφυλη ταυτότητα ήταν η ανατρεπτική προσθήκη της θεωρίας της Judith Butler με την «Αναταραχή του φύλου». Η Butler, αποδομεί την βιολογική θεμελίωση της έμφυλης ταυτότητας, υποστηρίζοντας ότι η διαμόρφωση των κατηγοριών «άνδρα» και «γυναίκας», τις οποίες οι κοινωνίες δέχονται ως παγιωμένες, προκύπτουν από το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, τις σχέσεις εξουσίας και τη λογοθετική ιδιότητα. Η Butler διαχωρίζει το βιολογικό (sex) από το κοινωνικό φύλο (gender) και την σεξουαλικότητα, θεωρώντας ότι το φύλο και η σεξουαλικότητα είναι επιτελεστικές, δεν υπάρχουν δηλαδή στη «φύση», αλλά

εκτελούνται προοδευτικά μέσα από συγκεκριμένες πρακτικές, είναι δηλαδή παραστιάσιακά επιτελεστικές. Η Butler, ασκεί κριτική στην γενεαλογία της κατασκευής των κατηγοριών του φύλου, της σεξουαλικότητας, της επιθυμίας και του σώματος ως κατηγορίες ταυτότητας που αποτελούν προϊόντα της «υποχρεωτικής» ετεροσεξουαλικότητας και του φαλλοκεντρισμού. Για την Butler, η υποκειμενικότητα παράγεται λογοθετικά και το βιολογικό φύλο είναι μια πολιτική κατηγορία που θεμελιώνει την ετεροσεξουαλικότητα (Butler, 2009: ix). Ως εκ τούτου, το φύλο δεν θεωρείται ριζωμένο στην ψυχολογία του ατόμου (Butler, 1993).

Επιπλέον, η ταυτότητα του φύλου είναι κατά βάση ασταθής και πολλαπλή και μόνο διαμέσου των έμφυλων πρακτικών φαίνεται σταθερή, ενοποιημένη και μοναδική. Η υποτιθέμενη συνοχή του βιολογικού, κοινωνικού φύλου και της σεξουαλικότητας, οφείλεται στην επαναλαμβανόμενη επιτέλεση συγκεκριμένων πράξεων μέσα στο χρόνο, αποτελώντας το νόημα μέσα σ' ένα πλαίσιο ετεροκανονικότητας. Η επιτελεστικότητα του φύλου, δίνει την εντύπωση ενός έμφυλου πυρήνα με αποτέλεσμα το φύλο να εκλαμβάνεται ως κάτι αληθινό, είναι ωστόσο μίμηση χωρίς πρωτότυπο. Η αποτυχημένη απομίμηση για ένα δεδομένο φύλο είναι τελικά αυτή που αναταράσσει τις κατηγορίες φύλου (Butler, 2009: ix).

Συνοψίζοντας τις θεωρίες περί ταυτότητας φύλου, η φιλελεύθερη φεμινίστρια Hanna Arendt προτείνει να δούμε πίσω από την κατασκευασμένη πραγματικότητα των ταυτοτήτων, τις ταυτότητες των πραγματικών υπάρξεων που «αγωνιούν για αναγνώριση, αποδοχή, αμοιβαιότητα και αλληλοσεβασμό» (όπως αναφέρει ο Μακρής, 2015: 70) ως την πρακτική και πραγματική ανάγκη αναδιαμόρφωσης του αντικειμενοποιημένου και στερεοτυπικού και προς τα δυο φύλα, σύγχρονου πλαισίου.

2.3 Αντικειμενοποίηση της Γυναίκας και Πορνογραφία

Είναι κατανοητό ότι ο αθλητισμός αποτελεί ένα κοινωνικό θεσμό με μεγάλη κοινωνική επιρροή που ακολουθεί την σύγχρονη τάση της εμπορευματοποίησης ως μη ξεχωριστή οντότητα, καθότι ανήκει σε μια ευρύτερη οικονομική ομπρέλα που διαμεσολαβείται από τα αθλητικά ΜΜΕ (Fink, 2015). Στο πλαίσιο αυτό, η αντικειμενοποίηση των δυο φύλων και κυρίως της γυναίκας μέσω της πορνογραφίας γίνεται το ζητούμενο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το ανδρικό κοινό ψυχαγωγείται επαρκώς (Attwood, 2004; Kane, Lavoie, & Fink, 2015; Tylka & Van Diest, 2014; Wanneberg, 2011).

Η θεωρία της αντικειμενοποίησης της γυναίκας πρωτοδιατυπώθηκε από τις Fredrickson και Roberts (1997). Η αντικειμενοποίηση αφορά την πρόσληψη του γυναικείου σώματος ως σεξουαλική μονάδα και μπορεί να οριστεί ως «η θέαση των γυναικών ως αντικείμενα προς παρατήρηση». Βέβαια, οι γυναίκες δε βρίσκονται στη θέση του παρατηρητή, αλλά του αντικειμένου, που παρατηρείται από μια σεξουαλική κουλτούρα (Berberick, 2010; Fredrickson & Roberts, 1997). Η αντικειμενοποίηση των γυναικών είναι αποτέλεσμα του ανδροκεντρισμού, δηλαδή της μεταχείρισης του ανδρικού φύλου ως την καθολική αντικειμενική και ουδέτερη σταθερά του ανθρώπινου είδους, σε αντιπαράβολή με το γυναικείο που μεταφράζεται ως διαφορετικό είδος παρέκκλισης από τον ανδρικό κανόνα (Berberick, 2010; Fredrickson & Roberts, 1997; Gurung & Chrouser, 2007).

Η αντικειμενοποίηση των γυναικών στα MME και ειδικότερα στα αθλητικά γίνεται διαμέσου της χρήσης της πορνογραφίας η οποία υποτιμά τον ρόλο της γυναίκας και την υποβαθμίζει από άτομο σε απρόσωπο αντικείμενο (Gurung & Chrouser, 2007; Jirásek, Kohe, & Hurych, 2013; Tylka & Van Diest, 2014). Ο μηχανισμός της πορνογραφίας λειτουργεί με απλό τρόπο δίδοντας έμφαση στην εξωτερική εμφάνιση και στα ελκυστικά σώματα των γυναικών, τα οποία στην ουσία είναι σεξουαλικά όργανα εκτεθειμένα στις ορέξεις των ανδρών (Aubrey, 2006b; Bissell & Zhou, 2004). Η εργαλειακή αυτή προσέγγιση των γυναικών τις καθιστά συχνά ευάλωτες στην ενδοοικογενειακή βία, στην κακοποίηση, τον βιασμό, την σεξουαλική παρενόχληση (Berberick, 2010), ενώ αρκετές φορές είναι αιτιακός παράγοντας που οδηγεί στην η αυτό-αντικειμενοποίηση, δηλαδή η υιοθέτηση από την ίδια τη γυναίκα μιας οπτικής τρίτου προσώπου και μιας εξωτερικής αξιολόγησης απέναντι στο σώμα της. Η αυτό-αντικειμενοποίηση μπορεί να επιφέρει σοβαρές συνέπειες όπως διατροφικές διαταραχές, κατάθλιψη από την δυσαρέσκεια για το σώμα και αύξηση στις αισθητικές επεμβάσεις (Aubrey, 2006a, 2006b; Berberick, 2010; Grabe, Ward, & Hyde, 2008; Harper & Tiggemann, 2008; Harrison & Fredrickson, 2003).

Παρότι, η αντικειμενοποίηση φαίνεται να αφορά αποκλειστικά την γυναίκα, αυτό δεν ισχύει καθολικά. Ο άνδρας αθλητής, κυρίως στο ποδόσφαιρο, γίνεται αντικείμενο ηδονοβλεπτικής παρατήρησης από τις γυναίκες φιλάθλους, καθώς και από τους άνδρες θεατές που μέσω των αθλητών κατασκευάζουν τα ανδρικά πρότυπά τους (Toffoletti & Mewett, 2012). Οι περιπτώσεις διάσημων ποδοσφαιριστών, με χαρακτηριστικές αυτές του Cristiano Ronaldo και του David Beckham, οι οποίοι μέσω των MME και το χώρου

της διαφήμισης, προωθούν στους άνδρες καταναλωτές μια εκδοχή ενός ανδρικού αρρενωπού προτύπου, καλώντας τους να την μιμηθούν. Καθ' αυτό τον τρόπο, οι δυο ποδοσφαιριστές κατασκευάζουν και ανακατασκευάζουν μια οπτική αναπαράσταση ενός αρρενωπού προτύπου που υιοθετούν άλλοι άνδρες (Gee, 2013; Hylton & Lawrence, 2015).

Η αντικειμενοποίηση των φύλων συνδέεται άρρηκτα με την πορνογραφία, η οποία ορίζεται ως «η αναπαράσταση σεξουαλικών πράξεων με έμφαση την υπερσεξουαλικότητα για πρόκληση διέγερσης» (Jirásek et al., 2013). Σύμφωνα με τον Paul Davis, ο αθλητισμός είναι «φιλικός προς τη σεξουαλικοποίηση» (“sexualization-friendly”), ωστόσο, η έννοια της σεξουαλικοποίησης διαχωρίζεται. Το πρώτο είδος σεξουαλικοποίησης είναι ακίνδυνο και δεν οδηγεί στην αντικειμενοποίηση, καθώς θεωρείται ότι γίνεται εκ φύσεως και συνδέεται περισσότερο με την σεξουαλικότητα (sexuality) και όχι με την σεξουαλικοποίηση (sexualization), η οποία χρωματίζεται αρνητικά και συνδέεται με την αντικειμενοποίηση. Συμπληρωματικά, ο Brian McNair κάνει λόγο για μια «κουλτούρα του στριπτίζ» (“striptease culture”) και για «σικ πορνό» (“porn chic”) περιγράφοντας την εισχώρηση της πορνογραφίας στην κουλτούρα της καθημερινής ζωής, στο δημόσιο χώρο και στον αθλητισμό μέσω των MME (Wanneberg, 2011). Έτσι, η πορνογραφία, ως αναπαράσταση σεξουαλικότητας κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος στην αθλητική δημοσιογραφία.

2.4 Θεωρία Ανδρικής Ηγεμονίας-Κυριαρχίας του Ποδοσφαίρου

Οι σύγχρονες μελέτες ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με τη «γυναίκα», περιθωριοποιώντας τον «άνδρα» τείνοντας να ορίζουν το γυναικείο ως προβληματικό φύλο κατά την Coward (1983, όπως αναφέρεται στους Curran & Gurevitch, 2001: 456) και αφετέρου χρειάζεται να εξεταστεί κριτικά όχι μόνο η «θηλυκότητα» αλλά και η «αρρενωπότητα». Η έννοια της «πατριαρχίας» είναι αφενός μια πολιτισμική κατασκευή με την οποία προσεγγίζουμε νοσηματοδοτικά το φύλο που συμβάλει στην διατήρηση δίπολων όπως: «άνδρας/γυναίκα» (Ψύλλα, 2009: 72). Ο βιολογικός παράγοντας και το σώμα είναι αυτά που καθορίζουν τους ρόλους, τις συμπεριφορές και τις θέσεις των φύλων ως φυσικά εγγενή χαρακτηριστικά, έτσι η γυναίκα είναι κατώτερη, εφόσον η εξουσία σύμφωνα με τον Foucault δεν επιβάλλεται σε ήδη καθορισμένα σώματα, αλλά κατασκευάζει αυτά τα σώματα σε θηλυκά και αρσενικά (Foucault, 1990).

Η Judith Butler τονίζει ότι το κοινωνικό φύλο είναι μια κατασκευή που δεν αποτελεί μια αντικειμενική φυσική κατάσταση, παρόλα αυτά, σύμφωνα με την πατριαρχική νοηματοδότηση, το «σωστό» κοινωνικό φύλο «πρέπει» να επιτελείται πάντα σε αντιστοιχία με το βιολογικό φύλο (Butler, 2009: 31-34, 43). Η ανδρική «φύση» και εν γένει η «βιολογική» διαφοροποίηση μεταξύ ανδρών/ γυναικών, χρησιμοποιείται ως συστατικό στοιχείο της άσκησης της εξουσίας όπως την όρισε ο Foucault (1987). Σε αυτό το σημείο, στην έννοια της εξουσίας, αναδεικνύεται και η έννοια της ηγεμονίας. Ο «ηγεμόνας» κατά τον Antonio Gramsci ορίζεται ως ο αρχηγός ή ηγέτης που ασκεί εξουσία σε άλλους και του οποίου η εξουσία αυτή είναι αποδεκτή από τους ηγεμονευόμενους εξαιτίας της θέσης τους στην κοινωνία (Παπαγεωργίου, 2008: 64-65).

Σύμφωνα με τη θεωρία της «αρρενωπής ηγεμονίας» της Connell, η οποία ενσωμάτωσε τον ορισμό που έδωσε ο Gramsci, οι άνδρες είναι αυτοί που κατέχουν την κυρίαρχη θέση, ενώ οι γυναίκες θεωρούνται το κατώτερο φύλο μέσα από μια διαχρονική προσπάθεια νομιμοποίησης, υποβιβασμού, καταπίεσης και εκμετάλλευσης των γυναικών από άνδρες (Παπαγεωργίου, 2008: 81-82). Σύμφωνα με τη θεωρία των συγκρούσεων, οι κοινωνίες ήταν πάντοτε δημιουργημένες με τέτοιο τρόπο ώστε οι πολιτιστικοί διακανονισμοί να αντανακλούν τα συμφέροντα της ανδρικής κυρίαρχης ομάδας (Παπαγεωργίου, 2008: 83-84).

Αναμφίβολα, στην ανδροκρατούμενη κοινωνία, ο αθλητισμός έχει τις ρίζες του σε μια πατριαρχική δομή που τον καθιέρωσε ως ανδρικό θεσμό και όπου οι άνδρες κυριαρχούσαν για πολλές δεκαετίες (Wanneberg, 2011). Επιπρόσθετα, ο αθλητισμός είναι ο κοινωνικός θεσμός που περιγράφει, σχηματίζει και ορίζει τις αποδεκτές μορφές αρρενωπότητας στις Δυτικές κοινωνίες, ενώ ενδυναμώνει τα ανδροκεντρικά προνόμια, υποβαθμίζει τη γυναίκα με διάφορους τρόπους (μισογυνισμός, σεξισμός, αντικειμενοποίηση) και κάνει διάκριση στους ομοφυλόφιλους άνδρες, οι οποίοι για τους «αρρενωπούς» άνδρες, αποτυγχάνουν να εκθέσουν την «αρχέτυπη» και «επιθυμητή» ετεροφυλοφιλία (Kian, Clavio, Vincent, & Shaw, 2011). Με τον όρο «ανδρική ηγεμονία» ή «ηγεμονική αρρενωπότητα» λοιπόν, εννοούμε την ανδρική υπεροχή σε βάρος των γυναικών, την υποταγή γυναικών και ομοφυλοφίλων και την ανάδειξη της ετεροφυλοφιλίας, των παραδοσιακών ανδρικών ρόλων και ανδρικών δραστηριοτήτων (Bagić Babac & Podobnik, 2016).

Τα αθλητικά ΜΜΕ προάγουν δυναμικά και αποτελεσματικά την ηγεμονική αρρενωπότητα και διαιώνίζουν την ανδρική εξουσία, αναπαράγοντας κυρίαρχες ιδεολογίες που καθιερώνουν συστηματικά τον αθλητισμό ως ανδρικό πεδίο, ως ένα «πολιτισμικό κέντρο ανδρισμού», ενώ παράλληλα αγνοούν και υποβαθμίζουν τα γυναικεία αθλητικά επιτεύγματα (Kane et al., 2015) και συνάμα προάγουν την ανισότητα των φύλων και τη διχοτομική διαφορά τους (Speer, 2001). Το ποδόσφαιρο θεωρείται κατά κόρον το πιο διαδεδομένο, παραδοσιακά ανδρικό άθλημα, αφού εμπεριέχει όλα τα «αρρενωπά» ανδρικά χαρακτηριστικά: βία, άγριες μονομαχίες και υψηλή ένταση.

Σύμφωνα με τον Bourdieu (1997), το ποδόσφαιρο «εφευρέθηκε» από τους άνδρες για τους άνδρες στις αρχές του 19ου αιώνα. Διαμέσου του ποδοσφαίρου οι άνδρες εκφράζουν και ενισχύουν τις απόψεις τους για την ετεροφυλοφιλία, την ανδροπρέπεια. Από την άλλη, το ποδόσφαιρο χρησιμεύει ως μια ισχυρή επιρροή στη διαμόρφωση αντιλήψεων και ρόλων των φύλων, η οποία ενισχύεται από τα ΜΜΕ ως ένας ανδρικός «φυσικός συνδυασμός». Έτσι, το «αληθινό» ποδόσφαιρο παραμένει το ανδρικό ποδόσφαιρο, το οποίο κατασκευάζει και αναπαράγει την ανδρική ηγεμονία, ενώ η γυναίκα φαίνεται να αγνοείται στον χώρο αυτό τουλάχιστον ως αθλήτρια, ως φίλαθλος και ως αθλητικός δημοσιογράφος (Pfister, 2015). Παράλληλα, παραδοσιακά στον αθλητισμό φαίνεται να υπερισχύει στερεοτυπική αντίληψη σε βάρος των γυναικών που αντανακλά τη θεωρία περί ανδρική ηγεμονίας με την γυναίκα να παρουσιάζεται διαχρονικά ως αδύναμη ως φύλο και αναξιόπιστη ως αθλητική δημοσιογράφος (Mudrick, Burton, & Lin, 2016).

Αναφορικά με το γεγονός ότι επικρατεί ισχυρή άποψη ότι το ποδόσφαιρο στοχεύει σε ένα ανδρικό κοινό και ταυτόχρονα αποκλείει τις γυναίκες (Bunn, Wyke, Gray, Maclean, & Hunt, 2016), αυτό επιβεβαιώνεται από πολλές έρευνες που καταδεικνύουν ότι το ποδόσφαιρο θεωρείται μια ανδρική κοινωνική δραστηριότητα που μαθαίνεται ως τέτοια από την παιδική ηλικία (Connell, 2008; Jon, 2000). Συμπερασματικά, μέχρι και σήμερα, οι γυναίκες αν και έχουν εισχωρήσει δυναμικά στον αθλητισμό, τα ΜΜΕ τους παρέχουν λιγότερη κάλυψη τόσο στα παραδοσιακά μέσα, όσο και στα Νέα Μέσα (Fink, 2015). Παραδόξως, αν και η διάδοση των διαδικτυακών αθλητικών χώρων θα μπορούσε να αμφισβητήσει την κυρίαρχη ιδεολογία της ηγεμονικής αρρενωπότητας στο τομέα του αθλητισμού, προσφέροντας όχι μόνο μεγαλύτερη κάλυψη σε γυναίκες αθλήτριες, αλλά και διαφοροποίηση στον τρόπο παρουσίασης της γυναίκας, δεν φαίνεται να συμβαίνει κάτι τέτοιο (Fink, 2015).

2.5 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Ήδη από πολύ νωρίς τα θέματα αναπαράστασης φύλου απασχόλησαν τα παραδοσιακά μέσα, αποφέροντας τα πρώτα αποτελέσματα που καταδείκνυαν τη στερεοτυπική απεικόνιση της γυναίκας. Με το ξέσπασμα των φεμινιστικών κινημάτων έγινε εκ νέου μια προσπάθεια για χειραφέτηση του γυναικείου κοινού, μέσα από τις μελέτες για την σαπουνόπερα και τα ρομάντζα που πρόβαλλε η τηλεόραση, κατά τις οποίες φανερώθηκε ότι τα ΜΜΕ αναπαράγουν πατριαρχικές σχέσεις.

Σύμφωνα με την Sharpe (1976, όπως αναφέρεται στους Curran & Gurevitch, 2001: 457) η γυναίκα απεικονίζεται στερεοτυπικά σε όλα τα μέσα, με τρόπο όχι απλώς ανεπαρκή, αλλά και εξωπραγματικό. Στα ίδια μήκη κύματος κινήθηκε και η Tuchman στο «The symbolic annihilation of women by the mass media» (1988) θεωρώντας ότι οι εικόνες των ΜΜΕ είναι παρωχημένα στερεότυπα ανδρικών και γυναικείων ρόλων (Curran & Gurevitch, 2001: 457). Σε μελέτες που διεξήχθησαν αναφορικά με θέματα αναπαράστασης φύλου στα ΜΜΕ για την αθλητική δημοσιογραφία, η μεθοδολογία ποικίλλει αναλόγως των πτυχών που φωτίζει ο ερευνητής.

Σε μια εθνογραφική μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον Γιαννακόπουλο (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 183-201) και αφορούσε την «έμφυλη τάξη και αταξία», τον «φυσικό» ανδρισμό και την άσκηση εξουσίας, επιλέχθηκε προς διερεύνηση μια ανδρική κοινότητα, μια ερασιτεχνική ομάδα ποδοσφαίρου. Το ποδόσφαιρο, θεωρείται κατ' εξοχήν χώρος εκμάθησης, μύησης στην άσκηση και παραστασιακή επιτέλεση της εξουσίας. Εξ' άλλου, σύμφωνα με τον Lancaster (όπως αναφέρεται στο ίδιο κεφάλαιο) ο ανδρισμός είναι κατασκευασμένος, αποκτάται ως πρακτική κυριαρχίας και επιβολής, η οποία πρέπει συνεχώς να επιδεικνύεται και να αποδεικνύεται στο πεδίο των σχέσεων μεταξύ ανδρών παρά μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Από την έρευνα αυτή διαφάνηκε ότι, η οικειοποίηση εκ μέρους γυναικών «αρρενωπών» τρόπων, ύφους εξουσίας γίνεται αντιληπτή ως «αφύσικη», με την ανδρική κυριαρχία να θέτει τις γυναίκες σε μια κατάσταση συνεχούς ενοχοποίησης όταν δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες της κοινωνικής τάξης (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 199-200). Η συγκεκριμένη έρευνα, τροφοδότησε τόσο σε θεωρητικό πλαίσιο, όσο και με τα αποτελέσματά της, την παρούσα, σαφώς διαφοροποιημένη μελέτη, σχετικά με θέματα

ανδρικής κυριαρχίας και αντίληψης των ανδρών για τα δύο φύλα μέσα στο χώρο του ποδοσφαίρου.

Η Δούλκερη (Ψύλλα, 2009: 215-226), μελετώντας τις απεικονίσεις των γυναικών πολιτικών και πρωταθλητριών κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων «Αθήνα 2004» στον Ελληνικό έντυπο Τύπο και συγκρίνοντάς της με μια παλαιότερη μελέτη της ίδιας του 1994, που αφορούσε την ισότητα των δυο φύλων στα ΜΜΕ, κατέληξε, ότι η εικόνα της γυναίκας που παρουσιάζεται στον Τύπο είναι αναχρονιστική και μεροληπτική εις βάρος των γυναικών. Στη μελέτη του 2004, χρησιμοποιήθηκε μεικτή ανάλυση περιεχομένου μέσα από την αποδελτίωση εφημερίδων, για την καταμέτρηση της επικράτησης των γυναικών στα πρωτοσέλιδα, το μέγεθος της αναφοράς και εάν αυτή συνοδεύεται από φωτογραφίες. Στη συνέχεια, έγινε ποσοτικοποίηση των ευρημάτων με ποιοτική ανάλυση. Η μεθοδολογία ακολουθήθηκε με τον ίδιο τρόπο και για τις δυο γυναικείες ομάδες.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ήταν ότι ο Τύπος αγνοούσε, αποσιώπησε ή δεν έδωσε την πέμπουσα βαρύτητα στο γεγονός της επιτυχίας γυναικών αθλητριών και ως εκ τούτου, το κοινό δεν εισέπραξε την επιτυχία⁷. Σε προηγούμενη έρευνα της Δούλκερη (1994) διαπιστώθηκε ότι η προβολή των γυναικείων ζητημάτων στα ΜΜΕ δεν παίρνει επαρκή χρόνο/χώρο. Στην παρούσα μελέτη, τα συμπεράσματα της έρευνας της Δούλκερη κρίνονται εξαιρετικά χρήσιμα για την μελέτη των αναπαραστάσεων από τους εργαζόμενους των αθλητικών ιστοσελίδων και πως αυτοί βλέπουν τα φύλα μέσα στο χώρο του αθλητισμού.

Πρόσθετα, χρήσιμη μελέτη όσον αφορά τη θεματολογία και το θεωρητικό πλαίσιο είναι η μελέτη που εξετάζει την αναπαράσταση των φύλων στα ΜΜΕ του Σουηδικού αθλητισμού. Η μελέτη διερευνά ενδελεχώς από το τέλος της δεκαετίας του 1960 μέχρι και το 2011 πτυχές όπως η αντικειμενοποίηση, η σεξουαλικοποίηση των φύλων και η πορνογραφία. Εφαρμόζοντας ποιοτική ανάλυση περιεχομένου, κατέστη σαφές ότι οι αναπαραστάσεις των ΜΜΕ για το φύλο στον αθλητισμό οδηγούν σε διακρίσεις. Ακόμη και με την πάροδο του χρόνου, παρότι η αντικειμενοποίηση είναι λιγότερο εμφανής,

⁷ Αναφορά στο φαινόμενο «Σπειροειδούς Σιωπής» ή «Σπειροειδής Γραμμή της Σιωπής». Ο όρος ανήκει στην Noelle-Neumann και πρωτοδιατυπώθηκε το 1973. Η θεωρία αυτή αφορά την κοινή γνώμη και αφορά τις κυρίαρχες απόψεις, η οποίες κερδίζουν έδαφος. Από την άλλη, η αποκλίνουσα άποψη ενός ατόμου, μπορεί να τον οδηγήσει στο περιθώριο και έτσι, η σιωπή κρίνεται προτιμότερη.

γίνονται νύξεις «κατωτερότητας» του γυναικείου φύλου. Από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 και μετά, γίνεται λόγος για «πορνογραφία του αθλητισμού», γεγονός άρρηκτα συνδεδεμένο την ευρύτερη εμπορευματοποίησή του. Η πορνογραφία πλήττει τις γυναίκες σε μεγαλύτερο βαθμό, ενώ η εικόνα των ΜΜΕ της Σουηδικής αθλητικής ελίτ μετατρέπεται σε ένα προπύργιο για την αναπαραγωγή της ανισότητας (Wanneberg, 2011).

Η διαφοροποίηση της παρούσας έρευνας, από την εν λόγω μελέτη, έγκειται στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη έρευνα επικεντρώνεται στην Κύπρο, όπου διαπιστώνεται βιβλιογραφικό κενό για το θέμα της αναπαράστασης των αθλητικογράφων για τα φύλα. Η συγκεκριμένη μελέτη δίνει αποκλειστική έμφαση στο διαδικτυακό αθλητικό περιεχόμενο, όπου η πορνογραφία και η αντικειμενοποίηση φαίνεται να βρίσκουν ακόμη προσφορότερο έδαφος, ενδεχομένως λόγω του κέρδους από την επισκεψιμότητα του κοινού (μέσω clicks) στις ιστοσελίδες. Έτσι, διερευνώνται οι αναπαραστάσεις των ανδρών αθλητικογράφων για το θέμα της πορνογραφίας και του φύλου μέσα στον αθλητισμό.

Η πλησιέστερη μεθοδολογικά έρευνα σε σχέση με την παρούσα μελέτη, έγινε στην Αμερική από τις Hardin και Shain (2006). Στόχος, να συζητηθεί μεταξύ γυναικών δημοσιογράφων, η ισορροπία της γυναικείας ταυτότητας και της ταυτότητας του επαγγελματία δημοσιογράφου. Εν τέλει, στα αποτελέσματα αναδείχθηκε ότι οι δυο ταυτότητες είναι συμβατές, ενώ η συζήτηση για αντίσταση στις παραδοσιακές αξίες στην αθλητική δημοσιογραφία, κατέδειξαν χάσμα αντιλήψεων μεταξύ των ανδρών αναφορικά με την ταυτότητα της γυναίκας αθλητικογράφου (Hardin & Shain, 2006). Η εν λόγω μελέτη, εκτός από το κοινό μεθοδολογικό εργαλείο, εφοδιάζει την παρούσα με ιδέες, για θεματικές που αφορούν τις αναπαραστάσεις των αθλητικογράφων και για τα δυο φύλα αναφορικά με τους ρόλους που επιτελούν στην online βάση της αθλητικής δημοσιογραφίας.

2.6 Ανακεφαλαίωση Θεωρητικού Πλαισίου

Μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται η διεκπεραίωση της έρευνας, προκύπτει ότι η θεωρία της κοινωνικής αναπαράστασης, η οποία είναι «υπεύθυνη» (αρνητική ή θετική κατασκευή) για την κατηγοριοποίηση και νοηματοδότηση του κόσμου, είναι έμμεσα συνδεδεμένη και με τη θεωρία των αναπαραστάσεων των

Μέσων, θεωρία που σαφώς και διαφέρει, ωστόσο, είναι σημαντικό να ειπωθεί εφόσον η μελέτη ασχολείται με εργαζομένους των Μέσων, οι οποίοι με βάση την ανάγκη ενός κοινού πλαισίου αναφοράς και λειτουργίας, πράττουν. Η παρούσα έρευνα, εξάλλου, διερευνά κατά πόσο είναι υπαρκτό, συνεχίζεται ή και ενισχύεται το συγκεκριμένο μοντέλο αναπαράστασης που προκρίνει την ανδρική υπεροχή στο χώρο του αθλητισμού και της αθλητικής δημοσιογραφίας και αντίστοιχα υποβιβάζει την γυναίκα. Η προώθηση της αντικειμενοποιημένης εκδοχής των γυναικών διαμέσου της χρήσης της πορνογραφίας, αλλά και ανάδειξη του «ανδρισμού» ως το κυρίαρχο φύλο όπως προκύπτουν από τη βιβλιογραφία, χρήζουν περεταίρω διερεύνησης. Έτσι, η εν λόγω μελέτη διερευνά ποιες αναπαραστάσεις έχουν οι άνδρες αθλητικογράφοι για την έμφυλη ταυτότητα στο χώρο της αθλητικής δημοσιογραφίας και του ποδοσφαίρου στην Κύπρο.

3 Μεθοδολογία

Ακολουθεί αναλυτικά η μεθοδολογική διαδικασία που προτείνεται, ώστε να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα.

3.1 Σχεδιασμός Έρευνας

Ο σχεδιασμός έρευνας που προτείνεται στην εν λόγω μελέτη, ακολουθεί ποιοτική μεθοδολογία. Η επιλογή έγινε βάσει του ενδιαφέροντος της μελέτης που έγκειται στην απόκτηση πληροφοριών εις βάθος και στο γεγονός ότι σημαντικό είναι να αναδυθεί στην ολότητά της η διαδικασία παραγωγής περιεχομένου, οι κοινωνικές αναπαραστάσεις για το θέμα και οι λόγοι που περιγράφουν ή εξηγούν το κοινωνικό φαινόμενο της αντικειμενοποίησης της γυναίκας, της ηγεμονίας του άνδρα στο ποδόσφαιρο και τις ευρύτερες αναπαραστάσεις των αθλητικογράφων όπως αποτυπώνονται στο περιεχόμενο των αθλητικών ιστοσελίδων.

Η ποιοτική μεθοδολογία εξασφαλίζει ότι τα άτομα που συμμετάσχουν στην έρευνα, είναι λίγα, ενώ τα αποτελέσματα δεν είναι γενικεύσιμα. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες ως εργαζόμενοι στην παραγωγή περιεχομένου της διαδικτυακής αθλητικογραφίας, γνωρίζουν εξειδικευμένες πληροφορίες, απαραίτητες για την αποπεράτωση της μελέτης.

3.2 Ερευνητική Μέθοδος

Για να απαντηθούν ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν τις κοινωνικές αναπαραστάσεις, όπως τίθενται και στην παρούσα μελέτη, ενδείκνυνται ως καταλληλότερες ερευνητικές μέθοδοι, οι ατομικές συνεντεύξεις και οι ομάδες εστίασης (Wagner et al., 1999). Η επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου, εναπόκειται κυρίως στη φύση της έρευνας και την επιλογή και διαχείριση του θέματος από τον ίδιο τον ερευνητή.

Συγκεκριμένα, η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται στην παρούσα έρευνα είναι οι ομάδες εστίασης (focus groups), οι οποίες χαρακτηρίζονται ως μια από τις πιο αποδοτικές διαδικασίες έρευνας, γιατί χρησιμοποιούν και αντλούν στοιχεία που προκύπτουν διαμέσου της συζήτησης μεταξύ συμμετεχόντων και του συντονιστή. Σύμφωνα με τους Morgan και Krueger (1998) και τον Waddington (1999), το συγκεκριμένο μεθοδολογικό εργαλείο κρίνεται ως το καταλληλότερο για να διεισδύσει στο φαινόμενο που εξετάζεται, αφού ένα από τα σοβαρά πλεονεκτήματά του είναι η δυναμική που πετυχαίνει στη

διαμόρφωση αλληλοεπιδρώμενου λόγου, εκμεταλλευόμενο την φυσική ροή λόγου που παράγεται από τη συζήτηση (Ζαφειρόπουλος, 2015: 301).

Η επιλογή της διεξαγωγής ομάδων εστίασης αντί των ατομικών συνεντεύξεων έγινε πρωτίστως, για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο καθοδήγησης του ερευνητή προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, προφανείς (τυπικές) ή τυποποιημένες απαντήσεις. Αντιθέτως, οι συμμετέχοντες μέσα στο κλίμα μιας ομάδας, αναδεικνύουν μέσω της δυναμικής του διαλόγου και της αλληλεπίδρασης μεταξύ τους τα θέματα που τίθενται, αποτελώντας μια πλούσια πηγή κοινωνικών πληροφοριών (Sagoe, 2012).

Επιπλέον, η ομάδα εστίασης αποτελεί ένα μέσο συλλογής πληροφοριών που συγκριτικά με τις ατομικές συνεντεύξεις, επιτρέπει σε μεγαλύτερο βαθμό την ανάπτυξη επιχειρηματολογίας που θεωρείται ως φυσικό αποτέλεσμα στις καθημερινές συζητήσεις (Smithson, 2000). Δευτερευόντως, στα πλεονεκτήματα των ομάδων εστίασης, προστίθεται η έμφαση που δίδεται στην κοινωνική συμπεριφορά των ατόμων, καθώς και το γεγονός ότι οι ομάδες εστίασης πραγματοποιούνται γρήγορα και σε μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων από άλλες ποιοτικές μεθόδους (Ζαφειρόπουλος, 2015: 303).

3.3 Μέθοδος Συλλογής Πληροφοριών

Όπως αναφέρεται σε πλειάδα ερευνών, ο ορισμός και η σύσταση της «ομάδας» πρέπει να αποτελείται τουλάχιστον από τέσσερα (4) άτομα (Wagner et al., 1999). Με γνώμονα αυτό το δεδομένο, τη θεωρία της κατασκευής των ομάδων εστίασης⁸, την πλησιέστερη μεθοδολογικά έρευνα που έγινε από τις Hardin και Shain (2006), με συμμετέχοντες από τρία (3) με έξι (6) άτομα σε κάθε ομάδα εστίασης, καθώς και την προεργασία που χρειάστηκε να γίνει από την ερευνήτρια, ο αριθμός των συμμετεχόντων ορίστηκε να είναι στα πέντε (5) άτομα στην κάθε ομάδα εστίασης.

Τα πέντε (5) άτομα κρίθηκαν ικανοποιητικά για λόγους καλύτερης διαχείρισης τους από την ερευνήτρια, κυρίως για να εξασφαλιστεί ότι θα παίρνουν όλοι χρόνο για να συμμετέχουν στη συζήτηση. Επιπλέον, ο μικρότερος αριθμός συμμετεχόντων διασφαλίζει σε μεγαλύτερο βαθμό ότι ο χρόνος που θα διαρκέσει η κάθε ομάδα εστίασης

⁸ Σύμφωνα με την θεωρία της κατασκευής ομάδων εστίασης, το μέγεθος των ομάδων θα πρέπει να κυμαίνεται από τέσσερα (4) μέχρι δώδεκα (12) άτομα. Ως καταλληλότερο μέγεθος που συντελεί μια ομάδα εστίασης ορίζονται τα έξι (6) με δέκα (10) άτομα, ενώ κρίνεται δόκιμη η δημιουργία πολλών ομάδων για συγκριτική εξαγωγή συμπερασμάτων (Ζαφειρόπουλος, 2015: 301).

δεν θα ξεπερνά τις δύο ώρες, προκαλώντας κούραση και δυσφορία στους συμμετέχοντες, λόγω και του πιεσμένου επαγγελματικού προγράμματός τους.

Ο αριθμός των ομάδων εστίασης ορίστηκε σκόπιμα από την ερευνήτρια στις δυο (2). Μια στην οποία συντονιστής ήταν η ερευνήτρια και μια δεύτερη, στην οποία συντονιστής ήταν άνδρας. Απώτερος σκοπός ήταν να καταγραφούν τυχόν διαφορές στην προσέγγιση ή συμπεριφορά (στάση) των ανδρών αθλητικογράφων προς τη γυναίκα και τον άνδρα συντονιστή αντίστοιχα, εφ' όσον διερευνάται ευρύτερα το θέμα της αναπαράστασης της έμφυλης ταυτότητας. Στην ουσία, οι ομάδες εστίασης λειτουργούσαν συμπληρωματικά, εκτός από πηγή πληροφοριών για τη συλλογή δεδομένων, ως ένα είδος πειράματος για τον έλεγχο ή την καταγραφή των στάσεων των ατόμων απέναντι στο όμοιο και το αντίθετο φύλο του συντονιστή. Επιπρόσθετα, για πρακτικούς σκοπούς, οι άνδρες αθλητικογράφοι που συμμετείχαν στην έρευνα, θα έπρεπε να βρίσκονται στην ίδια πόλη, έτσι ο αριθμός των συμμετεχόντων περιορίζεται ακόμη περισσότερο, χωρίς να επιτρέπει στην ερευνήτρια να διεξάγει και περισσότερες ομάδες εστίασης, ακολουθούμενης της παραπάνω διαδικασίας.

3.3.1 Συμμετέχοντες

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν συνολικά δέκα (10) άντρες αθλητικογράφοι που εργάζονται στις δημοφιλέστερες διαδικτυακές αθλητικές ιστοσελίδες της Κύπρου. Ο λόγος επιλογής μόνο ανδρών στην έρευνα έγινε για λόγους που εξυπηρετούν τον ευρύτερο σκοπό της έρευνας και τον σχεδιασμό της – όπως επεξηγήθηκε παραπάνω - ενώ υπάρχει και ένας φυσικός ανασταλτικός παράγοντας για σύσταση ομάδας εστίασης με γυναίκες αθλητικογράφους και έγκειται στον συνολικό τους αριθμό. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες αθλητικογράφοι και δη οι γυναίκες που εργάζονται στις διαδικτυακές ιστοσελίδες είναι ελάχιστες. Σύμφωνα με την Ένωση Αθλητικογράφων Κύπρου⁹, οι γυναίκες εγγεγραμμένες αθλητικογράφοι ως επαγγελματικά μέλη είναι μόνο έξι (6)! Επιπλέον, από αυτές τις έξι, οι δυο δεν βρίσκονται πλέον στον ενεργό χώρο της αθλητικογραφίας, ενώ οι υπόλοιπες εργάζονται στην ηλεκτρονική δημοσιογραφία. Από την άλλη, υπάρχουν και γυναίκες αθλητικογράφοι, οι οποίες δεν είναι μέλη της Ε.Α.Κ., όμως ο αριθμός είναι επίσης μικρός.

⁹ Επίσημη Ιστοσελίδα Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου (Ε.Α.Κ.)
<http://www.eacyprus.com/members.shtml> (ανακτήθηκε στις 2/3/17)

Αναλυτικότερα, πραγματοποιήθηκαν δυο ομάδες εστίασης με πέντε (5) άνδρες συμμετέχοντες κάθε φορά. Οι συμμετέχοντες παρουσίαζαν ομοιογένεια στο φύλο και το εργασιακό πεδίο, με διαφορετικά χαρακτηριστικά την ηλικία και την εμπειρία τους στο χώρο της διαδικτυακής αθλητικογραφίας. Όλοι οι συμμετέχοντες που επιλέχθηκαν, εργάζονται στη Λεμεσό. Η επιλογή έγινε για λόγους πρακτικής διευκόλυνσης της σύστασης ομάδων εστίασης και συνάντησης των συμμετεχόντων στις κτιριακές εγκαταστάσεις του ΤΕ.ΠΑ.Κ., σε ημερομηνία και ώρα που ορίστηκε από την ερευνήτρια.

3.4 Διαδικασία Συλλογής Πληροφοριών

Σε πρώτο στάδιο, η ερευνήτρια συγκέντρωσε πληροφορίες για τις δημοφιλέστερες ειδησεογραφικές αθλητικές ιστοσελίδες στην Κύπρο, βάσει της επισκεψιμότητάς τους. Κριτήριο για την επισκεψιμότητα των αθλητικών ιστοσελίδων, ήταν ο αριθμός των «like» στην σελίδα τους στο Facebook, αφού δεν είναι δυνατή η πρόσβαση στα αναλυτικά των ιστοσελίδων χωρίς την καταβολή χρηματικού αντίτιμου. Οι ειδησεογραφικές ιστοσελίδες που επιλέχθηκαν για την έρευνα είναι: super sport-fm.com, shootandgoal.com, protathlima.com, 24sports.com.cy, kerkida.net, goal news.com.cy, sports1.com.cy και themasports.com. Σημειώνεται ότι οι οπαδικές αθλητικές ιστοσελίδες δεν περιλαμβάνονται στην μελέτη, διότι δεν απαρτίζονται από επαγγελματίες αθλητικογράφους.

Σε δεύτερο στάδιο, η ερευνήτρια, μέσω προσωπικών επαφών και χρήσης της μεθόδου χιονοστιβάδας (snowball method), απέκτησε πρόσβαση σε αριθμούς τηλεφώνων ανδρών αθλητικογράφων που εργάζονται στις παραπάνω ιστοσελίδες και συγκεκριμένα στη Λεμεσό. Για την σύσταση των ομάδων εστίασης χρειάστηκε προ-συνεννόηση με τους υποψήφιους συμμετέχοντες. Η ερευνήτρια είχε σε όλες τις περιπτώσεις, προσωπική τηλεφωνική επικοινωνία για να διαπιστώσει την πρόθεση των υποψήφιων για ενδεχόμενη συμμετοχή τους.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας αξιοποιήθηκε διαθέσιμη αίθουσα του ΤΕ.ΠΑ.Κ., μετά από συνεννόηση με το εκπαιδευτικό προσωπικό. Επιπρόσθετα, η ερευνήτρια φρόντισε να εξοπλιστεί από το Πανεπιστήμιο με τρία μαγνητόφωνα για την καταγραφή των συζητήσεων με τους συμμετέχοντες. Η απόφαση ημερομηνίας και ώρας διεξαγωγής έγινε με γνώμονα το επαγγελματικό πρόγραμμα του κάθε συμμετέχοντα, το οποίο σε πολλές περιπτώσεις ήταν διαφορετικό.

3.4.1 Οδηγός Συζήτησης

Συγχρόνως, με την διαδικασία ανεύρεσης συμμετεχόντων, έγινε μεγάλη προεργασία για την δημιουργία ενός οδηγού – λίστας θεματολογίας (βλ. Παράρτημα). Οι μη δομημένες ερωτήσεις ανοικτού τύπου χρησιμοποιούνται για ευελιξία της μελέτης, εάν τυχόν προκύψει μια ενδιαφέρουσα πτυχή ενός θέματος κατά τη συζήτηση που αρχικά δεν είχε υπολογιστεί από τον ερευνητή (Ζαφειρόπουλος, 2015: 282, 284).

Ο οδηγός περιλάμβανε ειδικές ερωτήσεις με σκοπό να προκύψουν απόψεις γύρω από τη θέση των δυο φύλων μέσα στο πλαίσιο της αθλητικής δημοσιογραφίας, να σκιαγραφηθούν οι αναπαραστάσεις των αθλητικογράφων για την έμφυλη ταυτότητα, να διαφανούν οι λόγοι των υφιστάμενων αναπαραστάσεων, να διερευνηθεί το ζήτημα για το δίπτυχο «γυναίκα – ποδόσφαιρο» ως ένα μέσο διασκέδασης για τον άνδρα και παράλληλα, να γίνει αναφορά για τον ρόλο και την συμβολή των αθλητικογράφων στο θέμα της έμφυλης ταυτότητας στο πεδίο της αθλητικής δημοσιογραφίας.

Ο σχεδιασμός ερωτήσεων του πρώτου μέρους του οδηγού, σκοπό είχε να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με την αναπαράσταση για τη θέση της γυναίκας και του άνδρα στο ποδόσφαιρο, τις αναπαραστάσεις για τον ρόλο τους ως αθλητές και ειδικότερα ποδοσφαιριστές, ως φιλάθλους - οπαδούς ποδοσφαίρου, ως διαιτητές, προπονητές και τέλος ως αθλητικογράφοι επαγγελματίες του χώρου.

Το δεύτερο μέρος της συζήτησης, προέβλεπε παρουσίαση και σχολιασμό οπτικού υλικού από μόνιμες στήλες των υπό μελέτη ιστοσελίδων, με πορνογραφικό υλικό και κειμένων αντικειμενοποιημένης εκδοχής των δυο φύλων. Το οπτικό υλικό επελέγη με τυχαία δειγματοληψία για διάρκεια ενός μήνα από τις υπό μελέτη ιστοσελίδες και επιλέχθηκε στοχευμένα για να καλύπτει όλα τα θέματα προς συζήτηση. Οι συμμετέχοντες καλούνταν να συζητήσουν ανοικτά για τα συναισθήματα που τους προκαλεί το οπτικό υλικό και για το εν λόγω περιεχόμενο που ανεβαίνει επί καθημερινής βάσεως στις αθλητικές ιστοσελίδες. Τέλος, οι συμμετέχοντες καλούνταν να συζητήσουν γύρω από το ευρύτερο θέμα του σύγχρονου ρόλου του αθλητικού δημοσιογράφου αναφορικά με το έμφυλο περιεχόμενο των ιστοσελίδων.

3.4.2 Διεξαγωγή Ομάδων Εστίασης

Στην πρώτη ομάδα η ερευνήτρια της μελέτης είχε τον ρόλο της συντονίστριας, έθετε τα ερωτήματα βάσει του οδηγού συζήτησης που είχε προετοιμάσει, συμμετείχε χωρίς να εκφέρει προσωπικές της απόψεις στη συζήτηση, υπό την ανενεργή παρουσία του άνδρα βοηθού ερευνητή. Η συζήτηση της πρώτης ομάδας εστίασης έλαβε χώρο σε κτιριακές εγκαταστάσεις του ΤΕ.ΠΑ.Κ. και διήρκησε περίπου στη μια ώρα και δέκα λεπτά.

Κατά τη διεξαγωγή της δεύτερης ομάδας εστίασης, συντονιστής ήταν ο άνδρας βοηθός ερευνητής, ακολουθώντας τον οδηγό συζήτησης που χρησιμοποιήθηκε και στην πρώτη ομάδα. Η ερευνήτρια ήταν παρούσα, χωρίς όμως να συμμετέχει στη συζήτηση, εκτός από τη εισαγωγική δήλωση γνωριμίας με τους συμμετέχοντες και την καταληκτική δήλωση με τις ευχαριστίες. Η διάρκεια της συζήτησης ήταν περίπου πενήντα λεπτά στην ίδια αίθουσα με την πρώτη ομάδα εστίασης.

3.5 Μέθοδος Ανάλυσης Αποτελεσμάτων

Στο πλαίσιο της μεθόδου ανάλυσης των πρωτογενών πληροφοριών που συλλέχθηκαν από την διεξαγωγή των ομάδων εστίασης, οι συζητήσεις των ομάδων αναλύονται με βάση την «ποιοτική ανάλυση περιεχομένου» με στόχο την εις βάθος διερεύνηση των υπό μελέτη θεμάτων. Σύμφωνα με την Σεραφετινίδου (2005: 269-270), «Η ανάλυση περιεχομένου των μηνυμάτων των ΜΜΕ είναι αποκαλυπτική όχι μόνο για τον κοινωνικό ρόλο που επιτελούν τα Μέσα και της επίδρασης τους στο κοινό, αλλά ευρύτερα για τις αξίες, προσανατολισμούς και ιδεολογία της σύγχρονης κοινωνίας, αποτελώντας σημαντικό τμήμα του πολιτιστικού εποικοδομήματος». Στην συγκεκριμένη περίπτωση, αναλύεται ο λόγος των παραγωγών του περιεχομένου των ΜΜΕ.

Τα αποτελέσματα της έρευνας κωδικοποιούνται στη συνέχεια και αναλύονται έχοντας πρώτα ομαδοποιηθεί/ ταξινομηθεί σε κατηγορίες που προέκυψαν από τα θέματα προς συζήτηση που απαντούν τα ερευνητικά ερωτήματα. Η διάκριση των πληροφοριών σε κατηγορίες αποτελεί την «πεμπουσία» της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου, καθώς το σύστημα των κατηγοριών χρησιμεύει ως πλαίσιο που παραπέμπει σε αναλυτικότερο υλικό. Επίσης, «Η αυστηρότητα των αποτελεσμάτων της διερεύνησης εξαρτάται από την αξία της ανάλυσης που χρησιμοποιείται ως βάση, δηλαδή από την ακρίβεια ταξινόμησης, που με τη σειρά της εξαρτάται από την αξία των κατηγοριών» (Βάμβουκας, 1998).

Βασικότερο κριτήριο για τον ορισμό των θεματικών ενοτήτων λοιπόν, αποτελεί το να υπάρχει αποκρυσταλλωμένος νοηματικός διαχωρισμός με ευδιάκριτο τρόπο, ώστε οι θεματικές ενότητες να αποτελούν ένα ξεχωριστό νόημα που δεν περικλείεται σε κάποια άλλη θεματική.

Μια παράμετρος, που δύναται να αλλοιώσει την εγκυρότητα των δεδομένων είναι η ενδεχόμενη μεροληψία του ερευνητή (Bell, 2014). Σ' αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι, στις ποιοτικές έρευνες υπεισέρχεται έντονη υποκειμενικότητα τόσο στα δεδομένα (συμμετέχοντες), όσο και στην ανάλυσή τους (ερευνητής). Το πολυσυζητημένο θέμα της υποκειμενικότητας της ερμηνείας των αποτελεσμάτων περιορίζεται, καθώς παρουσιάζονται τα αντίστοιχα αποσπάσματα κατά τρόπο ώστε, ο αναγνώστης να είναι σε θέση να κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο η ερευνήτρια έφτασε στις συγκεκριμένες ερμηνείες. Επιπλέον, η συμμετοχή και παρουσία από τον άνδρα βοηθό ερευνητή, διασφαλίζει σε μεγαλύτερο βαθμό αντικειμενικότητα, λόγω του διπλού ελέγχου των πληροφοριών.

3.6 Ζητήματα ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας

Για την εξασφάλιση συμμετοχής ενός αθλητικού δημοσιογράφου προηγήθηκε τηλεφωνική συνεννόηση με τον ίδιο, για να διαπιστωθεί η πρόθεση ενδιαφέροντος του για συμμετοχή στην έρευνα. Στην τηλεφωνική επικοινωνία δεν γνωστοποιείτο επακριβώς το θέμα της έρευνας, ούτως ώστε, να μην υπάρξει προδιάθεση, η οποία ενδεχομένως, να προκαταβάλει τον συμμετέχοντα, επηρεάζοντας ως εκ τούτου, την εσωτερική εγκυρότητα της έρευνας. Αντ' αυτού, η ερευνήτρια αναφερόταν σε ένα γενικό θέμα συζήτησης που αφορούσε το ποδόσφαιρο και το περιεχόμενο των αθλητικών ιστοσελίδων στην Κύπρο. Επιπλέον, γνωστοποιείτο το μεθοδολογικό εργαλείο που θα χρησιμοποιηθεί, καθώς και το γεγονός ότι η συζήτηση θα μαγνητοφωνείται. Ταυτόχρονα, γινόταν σαφές στους συμμετέχοντες, ότι η ταυτότητά τους κατά την τελική συγγραφή του κειμένου, θα παρέμενε ανώνυμη, κυρίως για σκοπούς προστασίας των προσωπικών δεδομένων και απόψεών τους, εφόσον είναι δημόσια πρόσωπα.

4 Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, κατηγοριοποιούνται βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων, όπως έχουν διατυπωθεί στην εισαγωγή της έρευνας.

4.1 Αναπαραστάσεις Αθλητικογράφων για την Έμφυλη Ταυτότητα

Στην ενότητα αυτή, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας για το θέμα των αναπαραστάσεων των αθλητικογράφων αναφορικά με την έμφυλη ταυτότητα και τη θέση των δυο φύλων στους ρόλους του ποδοσφαιριστή/αθλητή, φίλαθλου/οπαδού, διαιτητή, προπονητή και αθλητικογράφου.

4.1.1 Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον ποδοσφαιριστή και την ποδοσφαιρίστρια

Όλοι οι συμμετέχοντες και των δυο ομάδων, παρακολουθούν ανδρικό ποδόσφαιρο. Τέσσερις από τους δέκα αθλητικογράφους, παραδέχτηκαν ότι δεν έχουν παρακολουθήσει ποτέ γυναικείο ποδόσφαιρο, ενώ ένας ο οποίος έχει παρακολουθήσει γυναικείο, ανέφερε ότι «οι γυναίκες παίζουν πιο βάρβαρο ποδόσφαιρο από τους άνδρες», καθώς «υπάρχει περισσότερος σεβασμός μεταξύ ανδρών ποδοσφαιριστών, παρά γυναικών», απόψεις που διατυπώθηκαν στην πρώτη ομάδα εστίασης. Αντίστοιχα, έξι από τους δέκα συμμετέχοντες, έχουν παρακολουθήσει και τρεις απ' αυτούς, καλύψει αγώνες γυναικείου ποδοσφαίρου.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Στο γήπεδο, εγώ προσωπικά δεν θα πάω να δω γυναικείο ποδόσφαιρο, γιατί είναι ανδρικό (άθλημα) το ποδόσφαιρο! Εντάξει, βλέπω την Everton (Αγγλική ομάδα), για να είμαι ειλικρινής, από την τηλεόραση, όποτε μπορώ».

Συντάκτης, 38 ετών: «Εγώ καλύπτω γυναικείο κάποτε. Μόνο δυο ομάδες είναι καλές στην Κύπρο όμως! Απόλλων Ladies και Barca! Οι κοριτσάρες μας ξέρουν να κλωτσούν την στρογγυλή θεά!»

Παρόλα αυτά, ένας αθλητικογράφος, 30 ετών, της πρώτης ομάδας εστίασης - ο οποίος δεν είχε παρακολουθήσει ποτέ γυναικείο ποδόσφαιρο - είχε την άποψη, ότι το θέαμα που προσφέρει το γυναικείο δεν είναι ελκυστικό, χαρακτηρίζοντάς το «πληκτικό» και σχολιάζοντας ότι «δεν βλέπεται», ενώ ισχυρίστηκε ότι «το ποδόσφαιρο δεν ταιριάζει στις γυναίκες» ως άθλημα. Επίσης, σχολιάστηκε από τους αθλητικούς συντάκτες, ότι «δεν

υπάρχει ένταση και δύναμη» στο γυναικείο ποδόσφαιρο, ενώ το θέαμα συγκρίθηκε με το ανδρικό, το οποίο υπερτερεί σε δυναμικότητα και ανταγωνισμό. Ωστόσο, οι αθλητικογράφοι, συμφώνησαν ότι σε σχέση με άλλα πρωταθλήματα στην Ευρώπη, ο ρυθμός, η ένταση και το θέαμα του ανδρικού ποδοσφαίρου στην Κύπρο είναι σε χαμηλότερο επίπεδο.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Εγώ βλέπω τακτικά εθνικές γυναικείες ομάδες, οι οποίες θεωρητικά είναι πιο καλές...Δεν μου αρέσαν και πάρα πολύ εκείνα που κάνουν στο γήπεδο!»

Ρεπόρτερ, 25 ετών: «Φυσικά, στο ανδρικό ποδόσφαιρο, πόσο θέαμα βλέπεις και σε πόσα παιχνίδια στην Κύπρο;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Εντάξει! Ναι! Δεν είναι μόνο οι ευκαιρίες του αγώνα. Είναι η δύναμη, η ένταση! Το γυναικείο δεν έχει καθόλου ένταση!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Στο δεκάλεπτο που βλέπεις (γυναικείο) ξέρεις και ποιος θα κερδίσει! Είναι τόσο φαινομενικές οι διαφορές που εύκολα αντιλαμβάνεσαι ποιος θα κερδίσει σε θέμα χρόνου».

Συντάκτης, 30 ετών: «Να παίζουν μπάλα οι γυναίκες δεν τους ταιριάζει καθόλου!»

Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Θα έρθει η γυναικεία ομάδα να σου πει ότι οι Απόλλων Ladies πήγαν στους 16 του Champions League [...] Μπορεί να είναι και πιο μεγάλος άθλος, βάσει πορείας!»

Ερευνήτρια: «Επομένως προκύπτει από τη συζήτηση που έχουμε η άποψη ότι οι άνδρες είναι καλύτεροι από τις γυναίκες στο ποδόσφαιρο;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Αν βάλεις μίαν ανδρική U15 με μια γυναικεία, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα κερδίσει η αντρική».

Ρεπόρτερ, 25 ετών: «Εξαρτάται...Εδώ, έπαιζαν γυναικείες ομάδες εναντίον ανδρικές του αγροτικού και οι γυναίκες τους κέρδιζαν!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Όταν έπαιζαν οι Απόλλων Ladies τους U21 (άνδρες), πάλεψαν αρκετά! Έχασαν όμως τελικά το παιχνίδι! Εντάξει το level του γυναικείου ποδοσφαίρου στην Κύπρο είναι σε αρκετά πρώιμη φάση! Δεν έχει πολλά χρόνια που διεξάγεται πρωτάθλημα, αλλά ποτέ δεν ήταν ανταγωνιστικό!»

Στη δεύτερη ομάδα εστίασης:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντονιστής: «Δηλαδή, οι άντρες ποδοσφαιριστές είναι καλύτεροι σε ποιότητα από τις γυναίκες;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Ασυζητητί!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Εξαρτάται! Έχει γυναίκες στην Βραζιλία και στην Αμερική, που είναι καλύτερες από τους Κύπριους άντρες ποδοσφαιριστές, αλλά...»

Συντάκτης, 30 ετών: «Μπορεί ένας άνδρας να κάμει μπαλέτο τόσο εύκολα; Όχι! Έτσι και στο ποδόσφαιρο ο άνδρας υπερτερεί»

Συντάκτης, 46 ετών: «[...] Σε θέμα ποιότητας είναι χαμηλά το γυναικείο ποδόσφαιρο στην Κύπρο, ενώ έχει λίγα χρόνια μόνο ζωής».

Συντάκτης, 38 ετών: «Έχουν γίνει άλματα, σε σχέση με παλιά [...] Αγωνιστικά έχει αλλάξει πάρα πολύ, αν έβλεπες τα πρώτα παιχνίδια με τα πρόσφατα [...] οι διαφορές ήταν πολύ μεγάλες! Όπως και στο αντρικό ποδόσφαιρο, πριν 40 χρόνια ήταν αλλιώς, πολύ διαφορετικό σε θέμα ποιότητας».

Ομόφωνα, οι αθλητικογράφοι και των δυο ομάδων, υποστήριξαν ότι το ανδρικό ποδόσφαιρο είναι πιο ελκυστικό από το γυναικείο, άποψη που ισχυρίστηκαν ότι συμμερίζεται απόλυτα και το φίλαθλο κοινό. Επιπρόσθετα, και από τις δυο ομάδες προέκυψε το ζήτημα της «βιολογίας» του σώματος ανδρών – γυναικών, βάσει του οποίου οι αθλητικογράφοι πιστεύουν ότι είναι ο βασικότερος λόγος που οι άνδρες αποδίδουν «καλύτερα» από τις γυναίκες.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Ερευνήτρια: «Ποιο θεωρείτε πιο ελκυστικό ποδόσφαιρο; Το γυναικείο ή το ανδρικό;»

Συντάκτης, 39 ετών: «Έχω την εντύπωση ότι βάσει σωματότυπου του άνδρα και βάσει της γυναίκας, σίγουρα δεν μπορούν να αποδίδουν και οι δυο το ίδιο στο γήπεδο! Ο άνδρας σίγουρα μπορεί να βγάλει περισσότερο παλμό, όσο μιλούμε για θέαμα πάντα [...] και η γυναίκα στο δικό της πλαίσιο βγάζει το δικό της θέαμα, μέχρι ενός σημείου που μπορεί ή μέχρι το μάξιμουμ των δυνατοτήτων της. Όμως, έχω την εντύπωση, ότι πάντα βάσει σωματότυπου, ο άνδρας αντέχει πολύ περισσότερες κλοτσιές, παραδείγματος χάρη, αλλά της ίδιας έντασης κλοτσιές τρώει και η γυναίκα [...]

Ερευνήτρια: «Θεωρείτε ότι και το φίλαθλο κοινό συμμερίζεται την άποψη που έχετε για το πιο από τα δυο είναι το ελκυστικότερο;»

Συντάκτης, 39 ετών: «100%»

Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «Σίγουρα! Δεν υπάρχει αμφιβολία!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Είναι δύσκολο να τραβήξει κόσμο απ' έξω το γυναικείο ποδόσφαιρο! Αν δεν έχεις συγγενή, κάποια φίλη να παίζει...»

Στη δεύτερη ομάδα εστίασης:

Συντάκτης, 38 ετών: «Κάποτε, ήταν μια ποδοσφαιρίστρια της Πασιέντζα. Τότε ο Πρόεδρος ενδιαφερόταν να την εντάξει στην ανδρική ομάδα στην Ιταλία και υπήρξαν αντιδράσεις».

Συντάκτης, 46 ετών: «Ε, μα δεν μπορεί...»

Συντάκτης, 38 ετών: «Τι κάνει μια γυναίκα σε μίαν αντρική ομάδα; Τους έκανε μεγάλη ζημιά το θέμα! Αν το ψάξεις, θα δεις ότι ήταν πολύ καλή σε απόδοση, αλλά είναι και θέμα δύναμης, σωματότυπου! Δεν μπορείς να ανταγωνιστείς έναν άντρα παίκτη, δεδομένο αυτό! Έτσι;»

Συντονιστής: «Θεωρείτε ότι και οι φίλαθλοι συμμερίζονται αυτή την άποψη;»

Συντάκτης, 46 ετών: «Φαίνεται από τον κόσμο που πάει στα γήπεδα! Παίζει Απόλλων Ladies, Champions League και έχει 50 άτομα στις κερκίδες και παίζει το ΑΠΟΕΛ και έχει 15 χιλιάδες!»

Αναφορικά με τα κριτήρια, τα οποία θα χαρακτήριζαν οι αθλητικογράφοι κάποιον ως «καλό» ποδοσφαιριστή, κατά τις δυο ομάδες, αυτά αφορούσαν την αγωνιστική απόδοσή, αγωνιστικό στυλ, τη θέση και επίδοσή. Η «τεχνική κατάρτιση», «αγωνιστική πειθαρχία», «αντοχή», «τακτική», «πάθος», «οξυδέρκεια», «ταχύτητα», «απλότητα» και «φινέτσα», στο παιχνίδι, όπως ειπώθηκε. Κανένας δεν αναφέρθηκε στην εξωτερική εμφάνιση των αθλητών. Μερικοί αθλητικογράφοι αναφέρθηκαν σε άνδρες ποδοσφαιριστές ως παραδείγματα, χωρίς ωστόσο, η ερευνήτρια να προσδιορίσει στην ερώτηση της εάν αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο φύλο. Μάλιστα, στην πρώτη ομάδα σχολίασαν ότι τα κριτήρια διαφοροποιούνται για το γυναικείο φύλο. Ένας συντάκτης, 30 ετών, ανέφερε ότι κάποιος που θα παρακολουθήσει πρώτη φορά γυναικείο ποδόσφαιρο, θα δώσει έμφαση στην εξωτερική εμφάνιση των γυναικών, εφόσον δεν προσφέρουν ποδοσφαιρικό θέαμα.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Η γυναίκα, νομίζω, όποια θέση και να αγωνίζεται είναι θέμα της ίδιας πόσο καλά το κατέχει, να παίζει! Μια ποδοσφαιρίστρια είτε ήταν αμυντικός, είτε επιθετικός, είτε μέσος, δεν εξαρτάται η θέση, εξαρτάται το επίπεδο της μπάλας που παίζει! Μια ή δύο είναι καλές σε κάθε ομάδα! [...] Είναι απλά μια καλή ποδοσφαιρίστρια! Είναι περισσότερο free styling! Άλλα τα κριτήρια!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Αν βάλεις πρώτη φορά Κύπριο να δει γυναικείο ποδόσφαιρο, θα πει: Αμάν! Ποια είναι αυτή;! [...] Όλα αυτά, πριν αρχίσουν οι γυναίκες να παίζουν».

Οι συμμετέχοντες της δεύτερης ομάδας, υποστήριξαν ομόφωνα ότι τα αγωνιστικά κριτήρια είναι τα ίδια και για τις γυναίκες, αν και ένας συντάκτης, 39 ετών είπε: «Είναι δύσκολο να δω μια γυναίκα να παίζει τόσο καλά».

Αναφορικά με την αναπαράσταση των φύλων και την ενασχόλησή τους με το άθλημα, τρεις αθλητικογράφοι της πρώτης ομάδας, εμφανίστηκαν θετικοί για τυχόν επαγγελματική ενασχόληση των παιδιών τους στο ανδρικό ποδόσφαιρο και δυο αρνητικοί για λόγους ξενομανίας. Στη δεύτερη ομάδα εστίασης, όλοι οι αθλητικογράφοι ανέφεραν ότι θα άφηναν το γιο τους να προσπαθήσει, ειδικότερα αν ήταν «καλός», θεωρώντας επικερδές το επάγγελμα του ποδοσφαιριστή: «Να πάρουμε καμιά λίρα». Επιπλέον, θεώρησαν φυσιολογικό ένα αγόρι να ασχολείται με το ποδόσφαιρο ακόμη και ερασιτεχνικά.

Το σύνολο των αθλητικογράφων της δεύτερης ομάδας, είπε ότι ένα αγοράκι θα ήταν «πιο εύκολο, με περισσότερες πιθανότητες», να ασχοληθεί με το επαγγελματικό ποδόσφαιρο, λόγω του ότι «είναι ένα ανδρικό άθλημα», ενώ «οι συνθήκες εργασίας στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο στην Κύπρο, ευνοούν τα αγόρια». Ένας συντάκτης, 38 ετών είπε: «Ελάχιστες είναι οι παίκτριες στο γυναικείο της Κύπρου που μπορούν να επιβιώσουν επαγγελματικά μόνο με ποδόσφαιρο». Στην υποθετική ερώτηση, εάν η κόρη τους επιθυμούσε να ασχοληθεί με το επαγγελματικό ποδόσφαιρο και την αντίδρασή τους, ανέφεραν:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 30 ετών: «No chance!» (μτφ. Καμιά πιθανότητα!) [*Έντονο ύφος*]

Συντάκτης, 38 ετών: «Εγώ δεν θα την άφηνα! Αν είναι για χόμπι οκ και να ασχολείται επαγγελματικά με κάτι άλλο».

Συντάκτης, 46 ετών: «Εγώ δεν έκανα κόρη για αυτό το λόγο. Για να μην μου πει αυτό το πράγμα»!

Σε ότι αφορά το γυναικείο ποδόσφαιρο, όλοι οι συμμετέχοντες της πρώτης ομάδας, εμφανίστηκαν διστακτικοί για το βαθμό επαγγελματισμού του γυναικείου ποδοσφαίρου, ενώ δυο συμμετέχοντες εμφανίστηκαν θετικοί στο ενδεχόμενο η κόρη τους να ασχοληθεί σε ερασιτεχνικό επίπεδο με το ποδόσφαιρο. Γενικά, επικρατούσε η άποψη ότι στο γυναικείο ποδόσφαιρο, αυτή τη στιγμή, δεν υπάρχει επαγγελματικό μέλλον.

Ομάδα Εστίασης, 1^η, Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «Μπορείς να ασχοληθείς επαγγελματικά με το γυναικείο ποδόσφαιρο στην Κύπρο;» [*Με ρητορικό ύφος*]

Συντάκτης, Shootandgoal, 30 ετών: «Αν το συνδυάσει με κάτι άλλο επαγγελματικά, γιατί όχι; Αν και δεν είναι επαγγελματικό το επίπεδο του γυναικείου!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Ναι, η κόρη είναι πιο εύκολο να πάει, γιατί παίζουν οι Κύπριες ποδοσφαιρίστριες! Αν και στην κόρη μου, δε θα της έλεγα πήγαινε! Μόνο ερασιτεχνικά, να ζήσει τον αθλητισμό».

Ερευνήτρια: «Υπάρχει μέλλον για το γυναικείο ποδόσφαιρο στην Κύπρο;»

Συντάκτης, 39 ετών: «Σήμερα, όχι! Αν αλλάξουν κάποια πράγματα, ίσως!»

4.1.2 Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον/την φίλαθλο, οπαδό

Η πρώτη ομάδα εστίασης, υποστήριξε ομόφωνα ότι ως επί το πλείστον το φίλαθλο κοινό στο ποδόσφαιρο αποτελείται από άνδρες, ενώ οι συμμετέχοντες χαρακτήρισαν ως «γεγονός» την παρουσία των γυναικών στα γήπεδα. Ένας συντάκτης, 30 ετών, ανέφερε ότι δεν του προκαλεί κανένα συναίσθημα «πλέον» να βλέπει γυναίκες ως φίλαθλους ή ως οργανωμένες οπαδούς, σχολιάζοντας: «Είναι κανόνας πλέον, όχι εξαίρεση, να πηγαίνουν στο γήπεδο και να βλέπεις γυναίκες. Μπορεί να υπήρχε ένας «κανόνας» παλαιότερα, να πήγαινες στις κερκίδες των οργανωμένων και να μην έβλεπες γυναίκες. Πλέον, δεν υπάρχει ούτε αυτό». Σ' αυτό συμφώνησε και ένας ρεπόρτερ, 25 ετών, προσθέτοντας ότι «ο πυρήνας των οργανωμένων οπαδών είναι γεμάτος με γυναίκες».

Ένας άλλος συντάκτης 30 ετών, σχολίασε ως «θετική» την παρουσία των γυναικών φίλαθλων, από την άποψη του επαγγελματία αθλητικογράφου και ένας συντάκτης, 39 ετών, επισήμανε τη διαφοροποίηση της θέσης της γυναίκας φιλάθλου, μέσα στις τελευταίες δεκαετίες.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «Εμάς θεωρητικά, ως επαγγελματίες, μας συμφέρει! Όσο περισσότερος κόσμος ασχολείται, τόσο το καλύτερο!»

Συντάκτης Shootandgoal, 30 ετών: «Αν δεις και στα κοινωνικά δίκτυα, κάτω από τα (αθλητικά) θέματα, έχει πολλές γυναίκες που σχολιάζουν!»

Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Όταν ήμασταν στη δεκαετία του 90', θέλαμε τη κοπέλα μας να τη παίρνουμε στο γήπεδο. Ήταν ένα είδος «show». «Α! Δες με! Ήρθα με την κοπέλα στο γήπεδο»! Ε, τώρα πλέον, νομίζω, είναι οι κοπέλες που παίρνουν τα αγόρια τους στο γήπεδο [...]» *[Γέλια]*

Συντάκτης, 30 ετών: «Η δεν τους παίρνουν!» *[Γέλια μεταξύ αθλητικογράφων]*

Επιπρόσθετα, σε μια απόπειρα χαρτογράφησης των φιλάθλων στην Κύπρο, οι συμμετέχοντες της δεύτερης ομάδας εστίασης, ποσοτικοποίησαν τους φίλαθλους σε 70 (άνδρες) – 30 (γυναίκες). Ένας συντάκτης, 46 ετών, αναφέρθηκε στο γεγονός ότι οι γυναίκες πάνε στο γήπεδο όχι για να παρακολουθήσουν, αλλά για να φωτογραφηθούν για τις ιστοσελίδες και να προσφέρουν θέαμα στον άνδρα.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Οι περισσότεροι άνδρες σταματήσαν να πηγαίνουν γήπεδο στην Κύπρο και οι γυναίκες βρήκαν ευκαιρία να παν, για να τις βγάλουν φωτογραφίες, να βλέπουν τις φάτσες τους στις ιστοσελίδες, σε εφημερίδες [...] Εμάς, δεν μας απασχολεί, δεν μας ενοχλεί που συμμετέχουν και οι γυναίκες».

Συντάκτης, 30 ετών: «Μου είναι αδιάφορο!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Πριν καμιά 25ετία, όταν πήγαινες στο γήπεδο και έβλεπες μια γυναίκα στην κερκίδα, έλεγες: Μα τι κάνει αυτή εδώ και δεν είναι μέσα στην κουζίνα της; Έτσι; Τα πράγματα έχουν αλλάξει!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Όχι είχε και παλαιότερα, αλλά τώρα θα στολιστούν, να κοκεταριστούν, να παν στο γήπεδο γιατί θα τις βγάλουν φωτογραφίες για να μπουν στα site».

Συντονιστής: «Τι μπορεί να προσφέρει μια γυναίκα σε σχέση με έναν άντρα φίλαθλο;»

Συντάκτης, 46 ετών: «Οφθαλμόλουτρο!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Απολαμβάνει το θέαμα! Είναι το ίδιο πράγμα με τον άντρα».

Συντάκτης, 38 ετών: «Θα πάει στο γήπεδο επειδή της αρέσει! Απολαμβάνουν το ποδόσφαιρο [...] Το ποδόσφαιρο είναι ο χώρος στον οποίο δεν θα γυρίσει ο άνδρας να κοιτάξει μια κοπέλα για την...παρουσία της!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Όχι και έτσι!» *[Γέλιο]*

Οι αθλητικογράφοι της πρώτης ομάδας, υποστήριξαν ότι δεν υπάρχουν διακριτές διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και γυναίκες φίλαθλους ή οπαδούς, ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να «προσφέρουν» στην ομάδα τους, από την κερκίδα.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Ρεπόρτερ, 25 ετών: «Δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα τους! Δηλαδή, αν πας μέσα σε μια κερκίδα μιας ομάδας, θα δεις ότι και οι γυναίκες φωνάζουν το ίδιο με τον άνδρα που είναι δίπλα τους!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Ή θα τους λέει η γυναίκα «Μη φωνάζεις!» *[Γέλιο]* Όπως υπάρχουν και περιπτώσεις φιλάθλων γονέων, πατεράδων που θα πουν στα παιδιά τους: «Μη φωνάζεις, κάτσε φρόνιμος».

Όλοι οι συμμετέχοντες, ανέφεραν ότι θεωρούν «πιο φυσιολογικό» να βρίζει ο άνδρας στην εξέδρα. Ένας συντάκτης, 39 ετών, της πρώτης ομάδας εστίασης, χαρακτήρισε ως «αντιαισθητικό» το θέαμα μιας γυναίκας να βρίζει. Επιπλέον, υποστήριξε ότι γυναίκες που τραγουδούν σεξιστικά συνθήματα «δεν αντιλαμβάνονται τι λένε». Αναφορικά με την ερώτηση, αν οι βωμολοχίες των συνθημάτων είναι ικανές να απομακρύνουν μια γυναίκα από το γήπεδο, οι αθλητικογράφοι και στις δυο ομάδες θεωρούν ότι αυτό δεν παίζει κάποιο ρόλο.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Επειδή επί το πλείστο, ακούγονται και αρκετές βρισιές στο γήπεδο... Δεν είναι ωραίο ή κομψό να ακούς τη γυναίκα να βρίζει! [...] Πολλές φορές ήμουν εκεί, περιέγραφα παιχνίδι και ήταν μπροστά μου μια που κατέβαζε, οχετό!» [Γέλια]

Ερευνήτρια: «Θεωρείτε δηλαδή πιο φυσιολογικό να βρίζει ο άνδρας;»

Συντάκτης, 39 ετών: «Ε, ναι! Έτσι είναι! Νομίζω ότι είναι πιο φυσιολογικό».

Συντάκτης, 30 ετών: «Είναι πιο φυσιολογικό!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Και νομίζω δεν είναι ωραίο και για το image της γυναίκας! Η γυναίκα είναι κάτι πιο... όμορφο! Οπότε δεν είναι φυσιολογικό να ακούς μια κοπέλα, σαν τα κρύα του νερού, να κατεβάζει Χριστούς, Παναγίες κλπ.»

Στη δεύτερη ομάδα εστίασης, υποστηρίχθηκε ότι: «Στις γυναίκες αρέσει να βρίζουν, να φωνάζουν τα συνθήματα», ακόμη και αυτά με σεξιστικό περιεχόμενο, ενώ «βρίζουν περισσότερο από τους άνδρες». Επίσης, ειπώθηκε:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Για να είσαι πλέον στο χώρο του ποδοσφαίρου, πρέπει να το ανέχεσαι αυτό!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Μα γι' αυτό είναι ανδροκρατούμενο το ποδόσφαιρο!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Εντάξει, μπορείς να πεις ότι δεν τις ενοχλεί τις κοπέλες! Στην κερκίδα συμμετέχει κανονικά, με τα συνθήματα [...]»

Συντάκτης, 38 ετών: «Και στους οργανωμένους συνδέσμους, όσο κι αν σου φαίνεται παράξενο, βρίσκονται και γυναίκες!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Συμμετέχουν στο γήπεδο, υπάρχει οπαδισμός».

Συντονιστής: «Όταν βλέπετε τις γυναίκες να βωμολοχούν, πως σας φαίνεται;»

Συντάκτης, 38 ετών: «Αηδία! Αηδιάζεις! Εγώ προσωπικά αηδιάζω! Δεν θέλω, δεν μπορώ να βλέπω μια κοπέλα, ρε φίλε να βρίζει!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Εγώ προσωπικά, δεν ασχολούμαι!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Εγώ δικαιούμαι να το κάμνω! Η κοπέλα δεν δικαιούται!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Γιατί; Που ζεις; Το 20'; [*Ειρωνικό ύφος και γέλια*] Το ποδόσφαιρο είναι βάρβαρο άθλημα! Γιατί το ποδόσφαιρο, όπως είπε ένας πρώην προπονητής της Liverpool, δεν είναι κάτι πολύ σημαντικό στη ζωή μας. Είναι το πιο σημαντικό πράγμα στη ζωή μας!»

4.1.3 Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον/την διαιτητή

Σημειώνεται, ότι καμία γυναίκα διαιτητής δεν έχει οριστεί ως «απόλυτος άρχοντας» μιας ανδρικής ποδοσφαιρικής αναμέτρησης στην πρώτη κατηγορία στην Κύπρο, παρά μόνο στις μικρότερες κατηγορίες. Στο υποθετικό ερώτημα της ερευνήτριας, εάν θα μπορούσε κάποια στιγμή στην Κύπρο να οριστεί γυναίκα διαιτητής, στην πρώτη κατηγορία ανδρικού ποδοσφαίρου, οι αθλητικογράφοι της πρώτης ομάδας απάντησαν:

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 30 ετών: «Εγώ θα σε εκπλήξω, πιστεύω γίνεται! Μπορεί! [*Δυνατά γέλια οι υπόλοιποι*] Όχι, αύριο! Αλλά στο μέλλον, σε κάποια φάση, μπορεί να έχουμε και εμείς, όπως στο εξωτερικό!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Δεν το βλέπω απίθανο, τώρα που το λες να γίνεται».

Σχετικά με τις προσβολές και βρισιές που δέχονται σε κάθε παιγνίδι οι διαιτητές, οι αθλητικογράφοι, τόνισαν ότι οι διαιτητές βρίσκονται στο γήπεδο «με δική τους επιλογή» και έχουν «εξοικειωθεί πλέον» με την κατάσταση, ενώ ειπώθηκε ότι οι οπαδοί συμπεριφέρονται κατ' αυτό τον τρόπο ανεξαρτήτως φύλου του διαιτητή. Αν υπάρξει γυναίκα διαιτητής, θα «επανεξεταστεί η δημιουργικότητα των οργανωμένων οπαδών», θα ακουστούν «έξυπνα», «ιδιαίτερα», αλλά και «βαριά» συνθήματα.

Σε ότι αφορά την περίπτωση της Αγγέλας Κυριάκου - ορίστηκε τα προηγούμενα χρόνια ως βοηθός διαιτητής, στην πρώτη κατηγορία ανδρικού ποδοσφαίρου - πολλές αθλητικές ιστοσελίδες την χαρακτήριζαν ως «hot ρέφερι»¹⁰, προσεγγίζοντας την εμφάνισή της και όχι την επίδοσή. Οι αθλητικογράφοι σχολίασαν επικριτικά, τόσο την εμφάνιση, όσο και την επίδοσή της. Μάλιστα, αναφέρθηκαν σε μια άλλη γυναίκα διαιτητή, στην οποία κατά τη γνώμη τους ταιριάζει καλύτερα η ετικέτα «hot». Τέλος, ένας από αυτούς επισήμανε, ότι διαιτητικά λάθη συμβαίνουν και από τα δυο φύλα.

¹⁰ «Η πιο... hot ρέφερι της Κύπρου», SportsNews ΡΕΠΟΡΤΕΡ, <http://www.reporter.com.cy/sports/football-cyprus/article/89372/-i-pio-hot-referi-tis-kyproy-> (ανακτήθηκε στις 2/10/17)

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 30 ετών: «Όπα! Όχι! Η Αγγέλα «hot»;;; Δεν την λες «hot», ούτε καν παγόβουνο δεν τη λες! [Γέλια] «Bro» (σ.ερ.¹¹ υπονοεί ότι μοιάζει με άνδρα εμφανισιακά) μπορείς να της πεις!»

[Δυνατά γέλια μεταξύ αθλητικογράφων]

Ρεπόρτερ, 31 ετών: «Έχει ακόμα μια. Η Νίκη Καραγιώργη! Αυτή ήταν hot!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Προσωπικά, για μένα ήταν από τους χειρότερους βοηθούς που είχαμε!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Δεν ήταν καλή!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Δεν ήξερε τους βασικούς κανονισμούς!»

Ρεπόρτερ, 31 ετών: «Αυτά όμως, τα εγκλήματα γίνονται ανεξαρτήτου φύλου!»

Οι συμμετέχοντες της δεύτερης ομάδας εστίασης, σχολίασαν και αυτοί ότι μελλοντικά μπορεί να υπάρξει γυναίκα διαιτητής σε ανδρικές αναμετρήσεις στην Κύπρο, ενώ υποστήριξαν ότι λόγω «κυπριακής νοοτροπίας» δεν υπάρχουν ήδη, αναφερόμενοι στο παράδειγμα ορισμού γυναίκας διαιτητή στη Γερμανία. Οι αθλητικογράφοι της δεύτερης ομάδας εστίασης, δεν σχολίασαν εμφανισιακά καμία διαιτητή, ενώ αναφέρθηκαν με θετικά σχόλια για τις διαιτητικές τους αποφάσεις. Τέλος, ένας συντάκτης, 46 ετών, ανέφερε ότι «Έτσι κι αλλιώς είναι χάλια οι διαιτητές μας, δεν νομίζω να είναι χειρότερη μια γυναίκα».

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Θα μπορούσε, αλλά...Στην Κύπρο θέλουμε πολύ χρόνο ακόμα. Δεν έχουμε τη νοοτροπία».

Συντάκτης, 38 ετών: «Είναι θέμα και νοοτροπίας! Είχαμε όμως βοηθούς. Η Αγγέλα Κυριάκου. Ήταν πάρα πολύ καλή. Όμως, στη Γερμανία που εφαρμόστηκε, την σεβάστηκαν και οι ίδιοι οι ποδοσφαιριστές! Γι' αυτό μιλούμε για νοοτροπία. Στην αρχή όταν σφύριζε στο παιχνίδι, έδειξε ότι ήταν άπειρη και φοβισμένη, αλλά τα κατάφερε. Έκανε μια πάρα πολύ καλή διαιτησία για πρώτο της παιχνίδι!»

4.1.4 Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον προπονητή και την προπονήτρια

Κατά τη διεξαγωγή και των δυο ομάδων εστίασης, οι συντονιστές σημείωσαν ότι δεν υπάρχει στην παρούσα φάση, κάποιο παράδειγμα, γυναίκας προπονητή στο ανδρικό ποδόσφαιρο. Όλοι οι αθλητικογράφοι, απάντησαν κατηγορηματικά ότι «δεν υπάρχει

¹¹ Όπου «σ.ερ.» μέσα στο κείμενο, σχόλια με πλάγια γράμματα μέσα σε αγκύλες αφορούν επεξηγηματικά σχόλια του ερευνητή.

καμία περίπτωση» να υπάρξει γυναίκα προπονήτρια σε κάποια ανδρική ομάδα στην Κύπρο. Ένας συντάκτης, 39 ετών, από την πρώτη ομάδα εστίασης, επισήμανε ότι: «Το αποκλείω στο άμεσο μέλλον, αλλά ούτε και σε δέκα χρόνια δεν το βλέπω!». Οι λόγοι για τους οποίους θεωρούν στην πρώτη ομάδα, ότι αυτό είναι ανέφικτο, αφορούσαν την απειθαρχία των ανδρών απέναντι στη προπονήτρια, την έλλειψη εμπιστοσύνης και σεβασμού προς το πρόσωπο της προπονήτριας.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Δεν υπάρχει περίπτωση να πειθαρχήσει ο άνδρας ποδοσφαιριστής στη γυναίκα προπονητή!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Όχι ο άνδρας! Οι άνδρες! Οι εικοσιπέντε...»

Ρεπόρτερ, 31 ετών: «Δεν υπάρχει εμπιστοσύνη προς τη γυναίκα, πιστεύω».

Συντάκτης, 39 ετών: «Θα υπάρχει έλλειψη σεβασμού από τους παίκτες!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Εδώ, ολόκληρος Μουρίνιο (προπονητής) άκουσε από τον Σέρχιο Ράμος (ποδοσφαιριστής) «Τι να μας πεις και εσύ;! Δεν έπαιξες ποτέ μπάλα»!

Αντίθετα, υποστήριξαν ότι σε άλλα αθλήματα τύπου καλαθόσφαιρας, βόλεϊ κλπ., τα οποία κατά τη γνώμη τους αφορούν περισσότερο «γνώσεις» και είναι «πιο τυποποιημένα», είναι «πιο εύκολο» η προπονήτρια να πετύχει και να «κερδίσει τους παίκτες της», απ' ότι στο ποδόσφαιρο.

Η δεύτερη ομάδα εστίασης, σημείωσε ότι υπάρχει διαφοροποίηση στη συμπεριφορά και στη νοοτροπία που χαρακτηρίζει μια γυναίκα και έναν άνδρα, η οποία δεν της επιτρέπει να είναι προπονητής, ενώ υποστηρίχθηκε ότι είναι ευκολότερο να προπονεί γυναικείες ομάδες.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Δεν μπορούν οι γυναίκες να είναι προπονητές, διότι ο προπονητής θα θυμώσει, θα... Όταν φωνάζει μια γυναίκα, κλείνεις τα αφτιά σου»

Συντάκτης, 39 ετών: «Μπορούν να είναι στο γυναικείο, πολύ εύκολα! Στο ανδρικό ποδόσφαιρο, είναι πολύ δύσκολο! Είναι διαφορετικός ο τρόπος που συμπεριφέρονται οι άντρες! Δεν μπορεί να έρθει μια γυναίκα και...»

Συντάκτης, 30 ετών: «Σε καμία περίπτωση!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Δες το οπτικά! Βλέπεις τον προπονητή τον Κόντε (Τσέλσι), τον Σοφρώνη (Αυγουστή του Απόλλωνα) να χτυπιούνται στο πάγκο και λες... Δηλαδή, σκέψου να βλέπεις μια γυναίκα να χτυπιέται στον πάγκο! Θα πεις «Μαζέψετε την»!

Συντάκτης, 39 ετών: «Όχι! Δεν είναι θέμα αισθητικής! Είναι θέμα νοοτροπίας, είναι θέμα ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του ανδρικού ποδοσφαίρου. Στο γυναικείο, άνετα θα μπορούσε».

Συντάκτης, 38 ετών: «Στο γυναικείο έχει πολλές προοπτικές...»

Σε ερώτηση αν υπήρχε μια γυναίκα προπονητής στο ανδρικό ποδόσφαιρο και την αντιμετώπιση που θα τύγχανε από τους αθλητικογράφους, αυτοί απάντησαν ότι:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: *[Παύση μερικών δευτερολέπτων]*
«Χωρίς λόγια!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Ε, θα το δεχτείς! *[Γέλια]* Όπως το δέχεται ο παράγοντας...Αλλά θα υπάρχει κριτική σε σχέση με έναν άντρα, εάν και εφόσον κοουτσάρει καλά την ομάδα. Χρειάζεσαι χρόνο, έτσι; Μπορεί να μην σου βγαίνει κιόλας, αν βλέπεις κάτι που δεν σ' αρέσει... Μπορεί να μας ξεφύγει και εμάς και να πούμε «Είναι κρίμα να την διώξουν! Είναι γυναίκα»! Θα την κλαίμε...Είναι λίγο ρατσιστικό το θέμα!»

4.1.5 Αναπαραστάσεις αθλητικογράφων για τον/την αθλητικογράφο

Κατά τη διεξαγωγή της πρώτης ομάδας εστίασης, οι συμμετέχοντες, σχολίασαν ότι αναλογικά, ο αριθμός των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες αθλητικογράφους, είναι «φυσιολογικός». Επισήμαναν, ότι η γυναίκα είναι «ελεύθερη» να εισέλθει στο χώρο και ότι «κανένας άνδρας δεν θα της κλείσει την πόρτα», παρόλα αυτά, η γυναίκα θα «πρέπει να παλέψει» για τη θέση της μέσα στο χώρο, «Να κερδίσει ένα προσωπικό στοίχημα με τον εαυτό της», καθότι η αθλητικογραφία είναι κατά βάση ανδροκρατούμενη. Ένας ρεπόρτερ, 25 ετών σχολίασε ότι δεν υπάρχουν γυναίκες εργαζόμενες στην αθλητική ιστοσελίδα που εργάζεται.

Όλοι οι συμμετέχοντες, συμφώνησαν ότι και τα δυο φύλα μπορούν να ανταπεξέλθουν εξίσου καλά, ανάλογα με τις ατομικές δυνατότητες και τα προσόντα τους ως αθλητικογράφοι. Οι συμμετέχοντες της δεύτερης ομάδας, τόνισαν όμως, ότι αυτό γίνεται σε συγκεκριμένα πόστα.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 38 ετών: «Ε, σε συγκεκριμένα πόστα μόνο. Δηλαδή, μια γυναίκα δεν μπορεί να περιγράψει, δεν μπορεί να μπει στη διαδικασία».

Συντάκτης, 46 ετών: «Στο site μπορεί να δουλέψει!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Και στο εξωτερικό αν δεις, οι περισσότερες γυναίκες που είναι και όμορφες βγαίνουν συνήθως στα pre-game, τηλεοπτικά».

Συντάκτης, 46 ετών: «Δοκιμάστηκε και στη Κύπρο αυτό, αλλά...Στην Κύπρο είχαμε επτά δημοσιογράφους γυναίκες στο σύνολο μέσα σε 5-6 χρόνια».

Συντάκτης, 38 ετών: «Εντάξει, ακούγεται σεξιστικό! Να δω μια γυναίκα αθλητικογράφο, δεν έχω πρόβλημα, είναι πολύ ωραίο»!

Συντάκτης, 46 ετών: «Εγώ δεν έχω πρόβλημα να έχω συναδέλφους γυναίκες, απλώς να μην σκέφτεται με το γυναικείο μυαλό! Αλλά να σκέφτεται...»

Συντάκτης, 30 ετών: «Με το ποδοσφαιρικό μυαλό!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Αν μεταφερθεί στον αγωνιστικό χώρο, μπροστά σε είκοσι χιλιάδες κόσμο, μια γυναίκα, ε σίγουρα θα δεχτεί μίαν ενόχληση, από την κερκίδα κυρίως! Έτσι; Τώρα αν την βάλεις σε ένα χώρο εσωτερικό του γηπέδου, να σου μεταφέρει κάτι ή οτιδήποτε...Ε, εντάξει, είναι διαφορετικό. Είναι πιο ασφαλισμένη! Τώρα σε ποια πόστα; [...] Μέσα στο στούντιο, μεταφέρει...»

Συντάκτης, 46 ετών: «Εντάξει, κάποιες μπορεί να πηγαίνουν και γήπεδο, αλλά ως ένα σημείο!»

Στην πρώτη ομάδα εστίασης, αναφέρθηκε επίσης ότι τα καθήκοντα και τα πόστα σε μια διαδικτυακή ιστοσελίδα, δεν ορίζονται βάσει φύλου, αλλά βάσει δυνατοτήτων και τρόπου λειτουργίας κάθε ιστοσελίδας.

Σε ότι αφορά, το επίπεδο της εργασίας των αθλητικογράφων, οι συμμετέχοντες της πρώτης ομάδας, ανέφεραν ότι σε αριθμητική αναλογία ανδρών – γυναικών, οι άνδρες έχουν «συντριπτικά» χαμηλότερο επίπεδο, από ότι οι γυναίκες.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Θεωρώ ότι κάνουν μια υποφερτή προσπάθεια οι γυναίκες! Άλλες σε πολύ καλό βαθμό, άλλες σε πιο λίγο. Σίγουρα, υπάρχουν και κακές! Όπως αντίστοιχα, υπάρχει και σε εμάς τους άνδρες αυτό».

Συντάκτης Shootandgoal, 30 ετών: «Νομίζω, η αναλογία κακών αθλητικογράφων, είναι συντριπτικά χειρότερη για τους άνδρες!»

Σε ερώτηση της ερευνήτριας, γιατί δεν βλέπουμε συχνά γυναίκες αθλητικογράφους ως απεσταλμένες των ιστοσελίδων σε παιχνίδια που διεξάγονται στο εξωτερικό, οι αθλητικογράφοι της πρώτης ομάδας, σχολίασαν:

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης protathlima, 30 ετών: «Πήγε πρόσφατά εμάς μια σε Ευρωπαϊκό ματς! Μπορεί να είναι θέμα ταχύτητας που δεν στέλνονται πολλές!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Ναι! Είναι και θέμα αδυναμίας ταχύτητας. Όμως, είναι θέμα καθηκόντων περισσότερο. Όποιοι ασχολούνται με τη συγκεκριμένη ομάδα, αυτοί καλύπτουν και το παιχνίδι της. Εντάξει, αν υπάρχουν τόσα πολλά ταξίδια και θα μπορέσει και μια κοπέλα να πάει, κανένας δε θα της πει, μην πας!»

Οι συνεντευξιαζόμενοι της δεύτερης ομάδας εστίασης, θεώρησαν εξίσου φυσιολογικό, το γεγονός να μην υπάρχουν συχνά απεσταλμένες γυναίκες αθλητικογράφοι των ιστοσελίδων για να καλύψουν τα παιχνίδια στο εξωτερικό, λόγω του μικρού τους αριθμού και διότι δεν αποστέλλουν όλες οι ιστοσελίδες άτομα για να καλύψουν αγώνες.

Επιπρόσθετα, στο ερώτημα που τους τέθηκε γιατί δεν υπάρχει συχνά ανέλιξη των γυναικών αθλητικογράφων στην ιεραρχία, είχαν την άποψη ότι αυτό σχετίζεται με το «θέμα γενεάς».

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Από τη στιγμή, που οι προηγούμενοι αθλητικογράφοι ήταν μόνο άνδρες και σήμερα είναι 60 χρονών, αυτό σημαίνει ότι αυτή η γενιά πρέπει να φύγει για να την συμπληρώσεις ξανά. Δεν μπορείς τον 60χρονο, ο οποίος έχει 30 χρόνια εμπειρίας, να τον κάνεις πέρα ξαφνικά για να βάλεις μια γυναίκα, ή και έναν άντρα νεαρότερο στη θέση του!»

Παρόλα αυτά, οι συμμετέχοντες, τόνισαν ότι και οι γυναίκες έχουν προσόντα για ανέλιξη στο χώρο.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Μα φυσικά! Γιατί; Εδώ γίνονται Πρωθυπουργοί και Προέδροι της Δημοκρατίας και δεν θα μπορούν να γίνουν αρχισυντάκτες σε μίαν ιστοσελίδα;»

Συντάκτης, 38 ετών: «Μπορεί να είναι και καλύτερες από έναν συνάδελφο άντρα που είναι 30 χρόνια στο χώρο!»

Και οι δυο ομάδες εστίασης αναφέρθηκαν στο παράδειγμα μιας αρχισυντάκτριας στην Κύπρο, με έναν από τους αθλητικογράφους της δεύτερης ομάδας, όμως, να προσπαθεί να υποβαθμίσει την θέση της, λέγοντας ότι ένας άνδρας είναι πίσω από αυτήν.

Στην ερώτηση για τους λόγους, για τους οποίους δεν βλέπουμε συχνά γυναίκες αθλητικογράφους στις περιγραφές ποδοσφαιρικών αναμετρήσεων στην ηλεκτρονική δημοσιογραφία, οι αθλητικογράφοι της πρώτης ομάδας, φάνηκε να μην έχουν αρχικά απάντηση για το θέμα και διαπιστώθηκε επίσης μια σχετική αμηχανία στο άκουσμα της ερώτησης, ενώ στην συνέχεια παραδέχτηκαν ότι δεν ήξεραν γιατί συμβαίνει αυτό. Εν τέλει, κατέληξαν ότι ίσως αυτό σχετίζεται με τη προϋπάρχουσα λειτουργία των ηλεκτρονικών μέσων, την ύπαρξη ενός ανδρικού προτύπου στην περιγραφή του αγώνα και την ταύτιση της ανδρικής φωνής με το πάθος, στο αφτί του κοινού. Υποστηρίχθηκε ότι η γυναικεία φωνή δεν ταιριάζει στην περιγραφή ποδοσφαιρικών αγώνων, λόγω έλλειψης πάθους.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Ίσως, το πρότυπο που έχει μείνει, από τα πανάρχαια χρόνια, είναι ότι ο άνδρας κάνει τη περιγραφή, είναι ότι είναι πιο παθιασμένος, συνήθως, στο θέμα περιγραφής. Τώρα το πόσο μπορεί να «πετύχει» η γυναικεία φωνή, δεν το ξέρω».

Συντάκτης, 30 ετών: «Είναι συνηθισμένο το αφτί του Κύπριου!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Ξέρουμε ότι [...] παίζεται ένα ντέρμπι στην Κύπρο. Να πάει μια γυναίκα να το περιγράψει; Όσο καλή και αν είναι, έχω την εντύπωση, ότι ο κόσμος θα αλλάξει σταθμό! Όχι, γιατί έχουν κάτι με την κοπέλα. Αλλά, είναι αλλιώς να το λέει ο άνδρας! Μπαίνει στη ψυχосύνθεση [...] των οπαδών, των ομάδων που παίζουν! Έχω την εντύπωση ότι, ο άνδρας ο εκφωνητής ασχολείται πολύ περισσότερο με το συγκεκριμένο παιχνίδι. Δεν πάει απλά εκεί να το πει και να φύγει!»

Επιπρόσθετα, οι συμμετέχοντες της δεύτερης ομάδας ανέφεραν ομόφωνα ότι «απλώς, δεν μπορεί», «δεν γίνεται» και ότι δεν υπάρχει πουθενά παράδειγμα γυναίκας εκφωνήτριας. Ένας συντάκτης, 39 ετών, πρότεινε: «τα γυναικεία παιχνίδια να τα περιγράφει γυναίκα! Θα μπορούσα να το δεχτώ!»

4.1.6 Αναπαράσταση αθλητικογράφων απέναντι στους συντονιστές

Πρωτίστως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι κατά τη διεξαγωγή των ομάδων εστίασης, κανένας από τους συνεντευξιαζόμενους δεν προέβη σε σεξιστικό σχόλιο απέναντι στο πρόσωπο της γυναίκας ερευνήτριας, είτε αυτή βρισκόταν στη θέση του συντονιστή, είτε παρούσα στη συζήτηση. Φάνηκε οι συμμετέχοντες να έχουν θετική αναπαράσταση για τη γυναίκα συντονίστρια και αρνητική για τον άνδρα, τον οποίο αντιμετώπισαν με μεγαλύτερη επιθετικότητα και ειρωνεία. Παρατηρήθηκε όμως, μεγαλύτερη οικειότητα στη χρήση λεξιλογίου και φρασεολογίας βρισιών ή χυδαίων λέξεων κατά τη διάρκεια της συζήτησης των αθλητικογράφων απέναντι στον άνδρα συντονιστή.

Αντίστοιχα, στη συζήτηση των αθλητικογράφων με τη γυναίκα συντονιστή διαπιστώθηκε σε αρκετές περιπτώσεις, αμηχανία έκφρασης, ή διαφοροποιημένη χρήση λεξιλογίου, απ' αυτό που θα χρησιμοποιούσαν στην πραγματικότητα, όπως θα εκφράζονταν σε μια συζήτηση μεταξύ ανδρών - στην απουσία μιας γυναίκας. Ένα παράδειγμα ήταν όταν προσπάθησαν να επεξηγήσουν γιατί αναρτάται πορνογραφικό υλικό στις αθλητικές ιστοσελίδες:

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «Ως Κύπριοι, είμαστε πολύ πίσω ακόμα σε θέματα, πως να το πω τώρα... Ας πούμε, ο Κύπριος θέλει να βλέπει μια γυναίκα για να ξυπνά!»

Ένα άλλο παράδειγμα ήταν:

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης Sports1, 30 ετών : «[...] Έτσι είναι οι νόρμες της κοινωνίας! Ο Μποριέλο (ποδοσφαιριστής)... Πως να τον πεις κομπά τώρα; Είναι ο επιβήτορας, ας πούμε!

Συντάκτης 39 ετών: «Είναι ο Σπαλιάρας» [Γέλια] (σ.ερ. ο Σπαλιάρας είναι γνωστός Έλληνας παρουσιαστής, ο οποίος έχει δηλώσει ότι έχει συνάψει ερωτική σχέση με 4000 γυναίκες)

Συντάκτης του Shootandgoal, 30 ετών: «Τον Μποριέλο ή τον Μπουφόν μπορείς να το δικαιολογήσεις τι κάνει με τη γυναίκα του, όχι με τη γειτόνισσά του» (σ.ερ. εννοεί ερωμένη)

Ένα παράδειγμα σε ερώτηση για τα συναισθήματά τους για τις cheerleaders:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 38 ετών: «[...] Ε, θα χαρείς τη στιγμή!» *[Στρέφεται προς το μέρος της ερευνήτριας]* «Είναι και η κοπέλα εκεί, τι να πούμε;» *[Γέλιο αμηχανίας]*

Ωστόσο, παρά την γλωσσική οικειότητα που παρατηρήθηκε, οι συμμετέχοντες της δεύτερης ομάδας εστίασης, εμφανίστηκαν απότομοι, επιθετικοί και ενίοτε ειρωνικοί, απέναντι στον άνδρα συντονιστή, θεωρώντας ότι οι ερωτήσεις που τους απήθυνε ταίριαζαν περισσότερο σε γυναίκες αθλητικογράφους. Ένας μάλιστα συντάκτης, 46 ετών, κατά τη διάρκεια της συζήτησης, είπε χαμηλόφωνα σε έναν άλλο συντάκτη 30 ετών: «Μα τι είναι αυτές οι ερωτήσεις; Είμαστε τίποτα gay;» Αντιθέτως, εμφανίστηκαν πιο θετικοί και ευγενικοί απέναντι στη γυναίκα ερευνήτρια, η οποία ήταν παρούσα στην συζήτηση. Επομένως, υπήρξε διάκριση απέναντι στους δυο συντονιστές.

Ένα παράδειγμα είναι:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντονιστής: «Γιατί όμως; Πώς καταλήξατε σ' αυτό το συμπέρασμα;»

Συντάκτης, 46 ετών: «Γιατί όταν ήμουν δυο χρονών έμαθα από το θείο μου τον Σιαμπί, ότι το ποδόσφαιρο είναι ανδρικό άθλημα» *[Ειρωνικό ύφος και τόνος]*

Άλλο παράδειγμα:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντονιστής: «Ενδόμυχα μπορεί να σκέφτεται και κάτι άλλο η γυναίκα;

Συντάκτης, 46 ετών: «Τι να σκέφτεται; Όταν βλέπει άντρες να τρέχουν την μπάλα; Τι; *[Επιθετικός τόνος]* Αυτή η ερώτηση είναι άστοχη! [...]»

Και ένα τρίτο παράδειγμα:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντονιστής: «Ένα άλλο φαινόμενο που βλέπουμε ακόμη σε κάποιες περιπτώσεις, φιέστες, τελετουργικά πριν τους αγώνες [...] να υπάρχουν τα κορίτσια cheerleaders που φαίνεται να ψυχαγωγούν...»

Συντάκτης, 46 ετών: «Οι οποίες πως είναι ντυμένες; Με πολλά ρούχα ή λίγα;»
[Επιθετικός τόνος]

Συντονιστής: «Ε, όπως είναι το στερεότυπο!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Ευχαριστώ πάρα πολύ!» [Ειρωνικό ύφος]

4.1.7 Αναπαραστάσεις για τα δυο φύλα στο χώρο του ποδοσφαίρου

Οι συμμετέχοντες και των δυο ομάδων εστίασης, υποστήριξαν ομόφωνα ότι το ποδόσφαιρο είναι κυρίως «ανδρική υπόθεση», αν και οι γυναίκες έχουν εισέλθει στο χώρο. Σύμφωνα με τα παραδείγματα που ανέφεραν οι συνεντευξιαζόμενοι της πρώτης ομάδας, η θέση για τη γυναίκα στο χώρο του ποδοσφαίρου αφορά, κυρίως, το ρόλο της ως φίλαθλο και λιγότερο ως διαιτητή και ως διοικητική παράγοντας ποδοσφαιρικών ομάδων. Έγινε επίσης, αναφορά και στις «ελάχιστες, επιτυχημένες» γυναίκες αθλητικογράφους. Ένας εξ' αυτών, επισήμανε ότι για να πετύχει μια γυναίκα, κυρίως στη θέση του αθλητικογράφου, «πρέπει να παλέψει», καθότι τα εύσημα και την αναγνώριση του αναγνωστικού κοινού παίρνουν οι άντρες.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Ρεπόρτερ 24.sports, 25 ετών: «Εντάξει, υπάρχουν πολλοί περισσότεροι άνδρες από ότι γυναίκες στο ποδόσφαιρο [...] Ξεκάθαρα οι άνδρες ασχολούνται περισσότερο».

Ρεπόρτερ, 31 ετών: «Πιστεύω ότι τα τελευταία χρόνια και οι γυναίκες άρχισαν να ασχολούνται περισσότερο με το ποδόσφαιρο και τον χώρο».

Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Θα έλεγα ότι τα τελευταία 4-5 χρόνια βλέπουμε έντονη παρουσία των γυναικών σε διάφορα πόστα. Είτε αυτά είναι διοικητικά πόστα, είτε ακόμα και διαιτητές. Ακόμα και αθλητικές συντάκτριες οι οποίες κατέχουν σοβαρές θέσεις στο χώρο της δημοσιογραφίας πλέον [...] Τη δεκαετία του 90', αν ρωτούσες έναν άνδρα θα σου έλεγε το ποδόσφαιρο είναι ανδρική υπόθεση. Την δεκαετία του 2000 θα σου πει: «Εντάξει, δεν με ενοχλεί που υπάρχουν και γυναίκες». Το 2010, θα σου πει οι γυναίκες είναι πάρα πολλές μέσα στο χώρο του ποδοσφαίρου. Σίγουρα, η περιρρέουσα ατμόσφαιρα θέλει τον άνδρα να ασχολείται περισσότερο στο χώρο του ποδοσφαίρου γενικά και σε όλα τα θέματα, αλλά και η γυναίκα έχει τη θέση της. Μπορεί να μην έχει τη θέση που της αναλογεί, αλλά σίγουρα έχει το δικό της μερίδιο στο χώρο».

Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «Νομίζω ότι η συστηματική ενασχόληση ανήκει στον άνδρα, αλλά πλέον το γήπεδο είναι ακόμα πιο ελκυστικό για τις κοπέλες σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια».

Συντάκτης, 39 ετών: «Η παρουσία των γυναικών στις κερκίδες είναι πολύ πιο έντονη τα τελευταία χρόνια [...]

Ερευνήτρια: «Αναφέρατε προηγουμένως ότι μπορεί να υπάρχει μια θέση για τη γυναίκα, η οποία να μην της αναλογεί. Τι εννοείτε;»

Συντάκτης, 39 ετών: «Η γυναίκα για να πάρει μια θέση μέσα στο ποδοσφαιρικό κόσμο, πρέπει να παλέψει [...] Υπάρχουν γυναίκες οι οποίες είναι Προέδροι ομάδων σοβαρών συλλόγων αυτή τη στιγμή στο εξωτερικό. Υπάρχουν γυναίκες συνάδελφοι, οι οποίες είναι εξαιρετικές στο επάγγελμα, που πολλές φορές μπορούμε να πούμε ότι «βάζουν κάτω» πολλούς από εμάς και σε θέμα γνώσεων, αλλά και σε θέμα σύνταξης κειμένων [...] Σίγουρα η προσέγγιση του κοινού δίνει credits στον άνδρα. Είναι ίσως, ένα στοίχημα για το για γυναικείο φύλο να με κάνει ως φίλαθλο, να διαβάσω και το δικό της κείμενο».

Ρεπόρτερ, 31 ετών: «[...] Στη Γερμανία υπάρχει και γυναίκα πρώτη διαιτητής και στη Κύπρο η Νέα Σαλαμίνα, έχει δύο μέλη γυναίκες στο Συμβούλιο της!»

Ομάδα Εστίασης 2^η:

Συντάκτης, 38 ετών: «Είναι λογικό να επικρατούν οι άντρες!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Λόγω του ότι οι άνδρες είναι περισσότεροι στα αθλητικά από ότι οι γυναίκες, ασχολούνται περισσότερο οι άντρες με το ποδόσφαιρο!»

Συντάκτης, 46 ετών: «9 στους 10 ανθρώπους που ασχολούνται με το ποδόσφαιρο, οι 9 ½ είναι άντρες!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Εντάξει τα τελευταία χρόνια έχει ενταχθεί το γυναικείο φύλο».

Συντάκτης, 46 ετών: «Σιγά -σιγά, μπαίνει στο χώρο».

Η δεύτερη ομάδα εστίασης, αναφέρθηκε και στη θέση της γυναίκας ως φίλαθλος, ενώ σημείωσε το γεγονός της αύξησης του αριθμού των γυναικών φιλάθλων, σε σχέση με παλαιότερα.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντονιστής: «Ποια είναι η θέση της γυναίκας στο χώρο;»

Συντάκτης, 38 ετών: «Νομίζω, έχει αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό».

Συντάκτης, 39 ετών: «Αυξήθηκε».

Συντάκτης, 46 ετών: «Ε, τώρα στο γήπεδο παν 70 (άνδρες)-30 (γυναίκες).

4.2 Αναπαράσταση Γυναίκας στο ποδόσφαιρο

Οι δυο ομάδες εστίασης, υποστήριξαν σε διάφορες περιπτώσεις ότι η γυναίκα σε συνδυασμό με το ποδόσφαιρο, αποτελεί ένα μέσο ψυχαγωγίας για τον άνδρα. Πρώτη περίπτωση ήταν τα κορίτσια cheerleaders, τα οποία κατά τους αθλητικογράφους της πρώτης ομάδας, είναι μέρος της παράστασης, του «show», όπως το χαρακτήρισε ένας συντάκτης, 39 ετών, ενώ όλοι το θεώρησαν ως «φυσιολογικό». Υποστηρίχθηκε, επίσης, η άποψη ότι οι κοπέλες cheerleaders, βρίσκονται στο γήπεδο με δική τους επιλογή και ευθύνη.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Είναι μέρος του show! Όπως μπαίνει ο τυμπανιστής και η φιλαρμονική να κάνει το show της, νομίζω, έτσι και εκείνες. Θεωρώ ότι είναι μέρος του προγράμματος πλέον! Τώρα, αν το παίρνουμε στο άλλο άκρο, ότι είναι ρατσιστικό ή σεξιστικό κλπ., έχω την εντύπωση ότι η κάθε κοπέλα που πάει εκεί γνωρίζει τι κάνει και είναι επιλογή της να είναι εκεί!»

Αναφέρθηκαν επίσης, και σε ένα παλαιότερο περιστατικό με cheerleaders που συνέβη σε ένα τελικό κυπέλλου στην Κύπρο. Τέλος, σχολίασαν ότι το ενδιαφέρον του cheerleading από το κοινό, έχει ατονήσει και «περνά απαρατήρητο».

Ομάδα Εστίασης 1^η, Ερευνήτρια: «Το απολαμβάνετε ως θέαμα;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Δεν ασχολείται ο περισσότερος κόσμος πλέον!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Όχι, δεν ασχολείται κανένας, πλέον. Περνά στο ντούκου»

Συντάκτης, 30 ετών: «Πάντως σε ένα τελικό στο Τσίρειο, περνούσε η Coca Cola girl μέσα από τις κερκίδες...Και τι δεν γινόταν! Περνούσε και της τραβούσαν τη φανέλα! *[Γέλια δυο άλλων αθλητικογράφων]* Ακουγόταν και ένα σύνθημα τη φορά! Να μην πω το σύνθημα!» *[Γέλια]*

Ένας συμμετέχοντας της δεύτερης ομάδας εστίασης, αναφέρθηκε στο θέμα της προκλητικής εμφάνισης των cheerleaders, ενώ οι απόψεις ήταν μοιρασμένες για τα συναισθήματα που τους προκαλούν.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Οι οποίες πως είναι ντυμένες; Με πολλά ρούχα ή λίγα; (Ειρωνικά)

Συντονιστής: «Ε, όπως είναι το στερεότυπο!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Ευχαριστώ πάρα πολύ» (Ειρωνικό ύφος)

Συντάκτης, 38 ετών: «Είναι στο διάλειμμα! Ο κόσμος βαριέται την αναμονή. Το να χορέψουν οι κοπέλες, απλώς θα χαρείς τη στιγμή! *[Στρέφεται προς το μέρος της ερευνήτριας]* Είναι και η κοπέλα εκεί, τι να πούμε; *[Γέλιο αμηχανίας]*

Συντάκτης, 30 ετών: «Για μένα είναι αδιάφορο!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Εξαρτάται πως είναι το παιχνίδι. Για παράδειγμα αν είναι παιχνίδι που δεν έχει ένταση, εντάξει, θα βλέπεις οτιδήποτε για να σχολιάσεις!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Όχι, εμένα μου αρέσει να βλέπω τις γυναίκες στις κερκίδες! Είμαι τίποτε που τους άλλους;» (σ.ερ. εννοεί ομοφυλόφιλους) *[Γέλια]*

Σε μια άλλη περίπτωση, σχολιάζοντας ένα παράδειγμα σεξισμού απέναντι σε γυναίκα ιατρό, γνωστής ανδρικής ποδοσφαιρικής ομάδας της Αγγλίας και στον τρόπο κάλυψής του θέματος από τα κυπριακά μέσα ως «φυσιολογικό» να συμβεί, ειπώθηκε από τους αθλητικογράφους της πρώτης ομάδας:

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Αυτό ήταν πλεκτάνη για να φύγει ο προπονητής!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Ήταν σέξι! *[Γέλια]* Νομίζω δεν είναι θέμα ποδοσφαιρικό! [...] Δηλαδή σκέψου μια λογιστική εταιρία στην οποία δουλεύουν τριάντα άντρες και μια γυναίκα. Θα συμβεί! Θα το δούμε να γίνεται, όταν υπάρχουν διακριτά τέτοιες αναλογίες...»

Ένας αθλητικογράφος, 46 ετών από την δεύτερη ομάδα, ανέφερε ότι η συμπεριφορά του προπονητή της ομάδας «δεν ήταν σωστή». Επίσης για τη συζήτηση ειπώθηκε:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Από τη στιγμή που αποφάσισε να ασχοληθεί με το χώρο, έπρεπε να είναι έτοιμη να δεχτεί και κάποια πράγματα!»

Συντάκτης, 46 ετών: «[...] Όταν η γυναίκα είναι όμορφη, την αντιμετωπίζεις με διαφορετικό τρόπο, από μια γυναίκα που δεν είναι τόσο όμορφη. Είναι λογικό, δεν είναι μόνο στο ποδόσφαιρο! Είναι παντού!»

Για το γεγονός τυχόν σύνδεσης της θεματικής της πορνογραφίας και των γυναικών με το ποδόσφαιρο, οι αθλητικογράφοι αναφέρθηκαν στην «κουλτούρα του άνδρα», κατά την οποία τα κύρια ενδιαφέροντα ενός άνδρα είναι το ποδόσφαιρο και οι γυναίκες. Ένας συντάκτης, 39 ετών, σημείωσε ότι τα ενδιαφέροντα καθορίζονται και εξαρτώνται από τον κάθε άνδρα ξεχωριστά, ωστόσο, παραδέχτηκε ότι είναι «φυσιολογικό».

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Μπαίνει κάποιος στο αθλητικό site το πρωί, θα δει τις κοπέλες να ανοίξει το μάτι του!»

Συντάκτης Shootandgoal, 30 ετών: «Γυναίκα, ποδόσφαιρο, συνδυάζονται όλα! Ο άνδρας με τη γυναίκα ασχολείται πάντα! Δεν πρέπει τα θέματα να είναι αποκλειστικά σχετικά με το ποδόσφαιρο!»

Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «[...] Ο Κύπριος θέλει να βλέπει μια γυναίκα για να ξυπνά! Τα περισσότερα site, καλώς ή κακώς, αυτό κάνουν!»

Ερευνήτρια: «Συνδέεται δηλαδή, κάπως η γυναίκα και το ποδόσφαιρο, για τον άνδρα;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Ε, είναι η κουλτούρα του άντρα! Γυναίκες, ποδόσφαιρο, συνδέεται στην κουλτούρα του άντρα!»

Ρεπόρτερ, 31 ετών: «Είναι τα ενδιαφέροντα του άντρα!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Νομίζω ο κάθε άνδρας έχει τη δική του άποψη! Εξαρτάται [...] Για τον άνδρα όμως, νομίζω, είναι φυσιολογικό! Να μπει σε ένα site να δει νέα της ομάδας του και να πει: «Ποια γκόμενα έχει σήμερα;» Μπορεί να το θεωρεί μέλημα να το κάμει».

Ρεπόρτερ, 31 ετών: «Είναι συνήθεια!»

Οι συμμετέχοντες της δεύτερης ομάδας εστίασης, επισήμαναν ότι το πορνογραφικό υλικό δεν σχετίζεται αποκλειστικά με το ποδόσφαιρο, αλλά αποτελεί ένα «εναλλακτικό» θέμα που ενδιαφέρει το ανδρικό κοινό. Τόνισαν ότι η γυναίκα αποτελεί ευρύτερα, μέσο ψυχαγωγίας για τον άνδρα, προσφέροντας διαφορετική ψυχαγωγική εμπειρία απ' ότι το ποδόσφαιρο, η οποία σχετίζεται με την «ανδρική ψυχολογία».

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Δεν έχει σχέση με το ποδόσφαιρο! Είναι κάτι εναλλακτικό για τον άνδρα, για να βλέπει!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Εγώ ασχολήθηκα περισσότερο με την τηλεόραση, και παράλληλα, ήξερα και μοντάζ. Όταν έκανα το ρεπορτάζ μου και έπαιρνα διάφορα πλάνα, σίγουρα, έβαζα 3-4 κοπέλες από την εξέδρα. Δεν θα έπαιρνα 3-4 αρσενικούς! 3-4 κοπέλες για να εμπλουτίσω, να ομορφύνω το υλικό! Είναι φυσιολογικό!»

Συντονιστής: «Είναι το ποδόσφαιρο και η γυναίκα είναι μέσο ψυχαγωγίας για τον άνδρα;»

Συντάκτης, 46 ετών: «Ε, είναι! Νομίζω είναι ψυχαγωγία! Εδώ, έχει κόσμο που θα πάει να δει μια ταινία ή μια σειρά, ανάλογα ποιες γυναίκες ηθοποιοί παίζουν. Δεν έχει σχέση με το ποδόσφαιρο! Είναι ψυχαγωγία η γυναίκα! Όχι, όπως το ποδόσφαιρο! Είναι άλλου είδους ψυχαγωγία!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Ε, όχι δεν είναι το ίδιο! Άμα βλέπω ποδόσφαιρο, βλέπω ποδόσφαιρο! Δηλαδή, αν χάσει η ομάδα σου και είσαι στο site, διαβάζοντας ένα ρεπορτάζ, δεν θα σε τραβήξει η γυμνή! Ενώ, άμα κερδίσει η ομάδα σου, θα το απολαύσεις! Είναι θέμα ψυχολογίας του άνδρα!»

Τέλος, οι συνεντευξιαζόμενοι της πρώτης ομάδας, παρότι ανέφεραν ότι το ενδιαφέρον του κοινού για τις cheerleaders, έχει ατονήσει, ένας αθλητικογράφος, 31 ετών, έγνεψε καταφατικά στην ερώτηση για σύνδεση του cheerleading με την πορνογραφία, σχολιάζοντας, όμως ότι: «Η cheerleader πέθανε!» Επιπλέον, οι συμμετέχοντες της

δεύτερης ομάδας, υποστήριξαν ανοικτά ότι το πορνογραφικό υλικό είναι συσχετισμένο με το cheerleading και αποτελεί υποκατάστατο του στις αθλητικές ιστοσελίδες, ενώ ένας συντάκτης, 38 ετών, ανέφερε ότι το πορνογραφικό υλικό υπήρχε και στον έντυπο αθλητικό Τύπο.

4.3 Αναπαραστάσεις Αθλητικογράφων για το ρόλο τους αναφορικά με το έμφυλο περιεχόμενο των ιστοσελίδων

Κατά τη διεξαγωγή των δυο ομάδων εστίασης, οι συμμετέχοντες επιβεβαίωσαν τη διαφοροποίηση στον τρόπο παρουσίασης των δυο φύλων στις αθλητικές διαδικτυακές ιστοσελίδες, ενώ υποστήριξαν ότι το κοινό στο οποίο απευθύνεται η αθλητική δημοσιογραφία και αποζήτα το εν λόγω υπάρχον περιεχόμενο, είναι κυρίως ανδρικό.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 30 ετών: «[...] Οι γυναίκες που έχουν επιτυχίες, εκτός από το «Αμαζόνες» που κοτσάρουν συνεχώς, είναι οι «κουκλάρες» και οι άνδρες είναι τα «παλικάρια!»

Ερευνήτρια: «Γιατί συμβαίνει αυτό;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Επειδή το κοινό στο οποίο αναφέρεται η αθλητική δημοσιογραφία περισσότερο είναι ανδροκρατούμενο! Εκείνο θέλει να δει το κοινό!»

Επίσης, απέδωσαν τους λόγους του υφιστάμενου τρόπου παρουσίασης των δυο φύλων, στις ευρύτερες νόρμες της κοινωνίας.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «Δεν είναι μόνο εδώ (σ.ερ. εννοεί αθλητικά). Έτσι είναι οι νόρμες της κοινωνίας! Ο Μποριέλο...πως να τον πεις κομψά τώρα; Είναι ο επιβήτορας, ας πούμε!»

Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Τα κείμενα αυτά είναι μια παραφωνία! [...] ίσως προκρίνονται περισσότερο, διότι και η γυναίκα είναι σίγουρα πιο ευπαρουσίαστη!»

Αντίστοιχα:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Έχει διαφορά! Ένας άντρας που είναι γυναικοκατακτητής, είναι γυναικοκατακτητής, μια γυναίκα που είναι ανδροκατακτητήρια, χρησιμοποιούμε άλλη λέξη! Αν πεις τον Ρονάλντο, τον θέλουν 100 γυναίκες, είναι γυναικοκατακτητής. Αν πεις τη γυναίκα την θέλουν 100 άντρες, είναι άλλο πράμα, να μην πω τη λέξη!»

Οι αθλητικογράφοι, επισήμαναν ότι ως επί το πλείστο, η γυναίκα αναφέρεται συστηματικότερα ως «κορίτσι» ή με το μικρό της όνομα, ενώ οι άνδρες επονομάζονται

με το επίθετό τους περισσότερο. Αυτό αποτελεί μια κοινή πρακτική των αθλητικογράφων και προέρχεται από την Ελλάδα. Υποστηρίχθηκε με αρκετά παραδείγματα ότι το όνομα σχετίζεται με τη μοναδικότητα του αθλητή, κυρίως μετά από μια μεγάλη ατομική επιτυχία. Άλλος λόγος αφορά πόσο εύηχο είναι το όνομα ενός αθλητή, ή «πως έμεινε γνωστός στον κόσμο», συμπλήρωσε ένας συντάκτης, 30 ετών.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Υπάρχουν και άντρες που λέγονται με τα μικρά τους. Ο Μάρκος (σ.ερ. εννοεί Παγδατή), ας πούμε».

Ρεπόρτερ, 25 ετών: «Η ο Πιέρος! (σ.ερ. εννοεί Σωτηρίου) Ή ο Κυριάκος» (σ.ερ. Ιωάννου)

Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Μπορεί να το κάνουν πιο συστηματικά στο γυναικείο φύλο, ναι! Αλλά, όταν είναι μια μεγάλη ατομική επιτυχία, θα το δεις και στους άνδρες αυτό!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Παίζει ρόλο και το όνομα. Αν μια αθλήτρια, άλτρια του ύψους, σου την γράψουν η Μαρία, ξέρεις ότι είναι εκείνη! Όταν πεις ο Γιώργος, έχει χιλιάδες Γιώργους στο ποδόσφαιρο! [...]»

Αναφέρθηκε επίσης ότι, αν και το «αγόρι» και το «κορίτσι» δημιουργούν μίαν εικόνα οικειότητας, ακούγεται υποτιμητικό, υποβαθμίζει ένα κατόρθωμα και γι' αυτό και δεν χρησιμοποιείται για άνδρες αθλητές.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 38 ετών: «Δεν θα πεις τα 'χρυσά αγόρια', ας πούμε!»

Συντάκτης, 46 ετών: «Το 'αγόρι', όμως το χρησιμοποιούμε, φέρνει οικειότητα!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Συνήθως χρησιμοποιούμε για τους άνδρες ότι είναι οι ήρωες, τα παλικάρια. Έτσι είναι! Δεν θα κάνεις τον αθλητή να φαίνεται παιδί, μικρός»!

Αναφορικά για τη βελτίωση του γυναικείου ποδοσφαίρου, το οποίο όπως υποστήριξαν οι συμμετέχοντες, υστερεί από το ανδρικό, ένας ρεπόρτερ, 31 ετών, της πρώτης ομάδας, ανέφερε ότι περισσότερη κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου από την τηλεόραση και τα αθλητικά site, θα αποτελούσε βελτιωτικό μέτρο για ανάπτυξη του γυναικείου ποδοσφαίρου, με τους υπόλοιπους συνεντευξιαζόμενους να διαφωνούν, προτείνοντας άλλα μέτρα. Επιπλέον, σχολίασαν ότι θεωρούν επαρκή την κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου βάσει της ανταγωνιστικότητας και του θεάματος που προσφέρει, ενώ επισήμαναν ότι δεν εκδηλώνεται ενδιαφέρον από το κυπριακό κοινό για το γυναικείο ποδόσφαιρο. Συνεπώς, σε συνδυασμό με την έλλειψη προσωπικού στις ιστοσελίδες και

εφόσον δεν υπάρχει ζήτηση για το γυναικείο και επιπρόσθετο κέρδος για μια ιστοσελίδα, δεν υπάρχει λόγος κάλυψής του.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Αν βάλω τα γυναικεία παιχνίδια σε ξεχωριστή στήλη, δεν θα αλλάξει κάτι. Θα το δουν πέντε άτομα; Δέκα; Δεν νοιάζει κανέναν! [...] Το ανδρικό ποδόσφαιρο είναι εκείνο που τραβά το κοινό. Οπότε και μια αναφορά να κάνεις στο γυναικείο ποδόσφαιρο, αυτό ήταν! Δηλαδή, έχουμε και account και βλέπουμε τι δίνει κάθε κείμενο σε κλικ. Κάποτε, νομίζω, και να μην αναφερθεί καθόλου το γυναικείο, δεν θα πειράξει κανέναν!»

Συντάκτης, 30 ετών: «[...] Δεν υπάρχει αρκετό προσωπικό στα site, να στείλουν extra άτομα για γυναικείο! [...] Αφορά καθαρά και τη ζήτηση από το κοινό. Δεν υπάρχει λόγος να γίνει κάλυψη γυναικείου».

Οι αθλητικογράφοι της δεύτερης ομάδας αναγνώρισαν ότι δεν είναι «καθόλου επαρκής και δίκαιη» η κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου, επισημαίνοντας όμως τους ίδιους λόγους που ανέφερε η πρώτη:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Ότι καλύπτεται στην Κύπρο είναι με βάση το ενδιαφέρον του κόσμου! Γι' αυτό δεν ασχολείται άνθρωπος με το μπάσκετ, με το βόλεϊ, το χάντμπολ. Μπαίνουν μόνο τα αποτελέσματα. Δεν θα γράψεις ρεπορτάζ για τα υπόλοιπα αθλήματα, πόσο μάλλον για το γυναικείο. Δεν πουλά!»

Συντονιστής: «Αν όμως η κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου ήταν στον ίδιο βαθμό με το ανδρικό, θα μπορούσε να επηρεάσει την κοινή γνώμη;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Νομίζω όχι!»

Συντάκτης, 38 ετών: «Είναι θέμα νοοτροπίας! Στην Κύπρο, αυτό δεν μπορεί να εφαρμοστεί τώρα [...]»

Συντάκτης, 39 ετών: «Εγώ θεωρώ ότι είναι πολύ δύσκολο να αλλάξει η κατάσταση! Όταν βλέπεις τι προβάλλεται, είναι ανάλογα με το τι πουλά και τι μπορεί να σου φέρει ως έσοδα για να ανταποκριθείς.

Σε άλλο σημείο της συζήτησης, ένας αθλητικογράφος 30 ετών, από την πρώτη ομάδα, έκανε λόγο για «πολύ χαμηλό επίπεδο δημοσιογραφίας» στην Κύπρο, ενώ ένας άλλος τόνισε ότι αρκετοί εργαζόμενοι «αναγκάζονται» να κιτρινίζουν, «κρατώντας τη γραμμή που ορίζει ο ιδιοκτήτης του μέσου», με στόχο το κέρδος των clicks.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης sport-fm, 39 ετών: «[...] Αρκετοί, αναγκάζονται να κρατούν τη γραμμή του ιδιοκτήτη! [...] Να βγάζεις τον τάδε ποδοσφαιριστή που πήγε με την γκόμενα του [...]! Δεν είναι θέμα για τον δημοσιογράφο αυτό! [...] Όλα αυτά για τα clicks!»

Συντάκτης, 30 ετών: «Αυτή η γραμμή του κιτρινισμού, γίνεται πλέον 'Σχολή'».

Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Είναι θέμα και του δημοσιογράφου! Δεν είσαι παπαράτσι! Είσαι δημοσιογράφος!»

Αρχική αντίδραση των αθλητικογράφων στην πρώτη ομάδα εστίασης, ήταν το γέλιο και χρήση σεξουαλικών υπονοούμενων και χαρακτηρισμών για τις γυναίκες του οπτικού υλικού (Εικόνα 1, 2 και 5), εκδηλώνοντας την ευαρέσκειά τους. Στη συνέχεια, τρεις από τους πέντε, σχολίασαν αρνητικά το υλικό, χαρακτηρίζοντάς το «βλακώδες». Ένας από αυτούς, συντάκτης 39 ετών, ανέφερε με ειρωνικό ύφος «Αυτό είναι σοβαρή δημοσιογραφία! Σοβαρά δημοσιεύματα!», ενώ ο ίδιος επισήμανε ότι διαφωνεί με την προσέγγιση αυτή των ιστοσελίδων, παρότι, θεωρεί αποδεκτή την πρακτική ανάρτησης πορνογραφικού υλικού, αν αυτό γίνεται σε μικρότερο βαθμό συχνότητας και όχι επί καθημερινής βάσεως, στη συχνότητα με την οποία συμβαίνει. Ένας άλλος συντάκτης του Sports1, 30 ετών, έθεσε ρητορικά το ερώτημα «Εάν, το περιεχόμενο της ιστοσελίδας είναι τόσο καλό, γιατί να χρειάζεται η ανάρτηση πορνογραφικού υλικού;» Ένας αθλητικογράφος 39 ετών, της δεύτερης ομάδας, χαρακτήρισε το υλικό ως «εναλλακτικό θέμα εκτός των αθλητικών», ενώ άλλοι είπαν ότι: «Αυτό δεν είναι δημοσιογραφία! Είναι clicks»!

Επιπρόσθετα, όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι, βάσει αναλυτικών των ιστοσελίδων, στις οποίες έχουν πρόσβαση, το περιεχόμενο πορνογραφικού υλικού παρουσιάζεται εξαιρετικά δημοφιλές, κυρίως κατά τις πρωινές ώρες και λιγότερο όταν, αρχίζει η ροή ειδησεογραφίας, «εκτός εάν, συνδυάζεται με ένα έξυπνο θέμα».

Αναφορικά με το ίδιο θέμα, ένας αθλητικογράφος 39 ετών, ανέφερε ότι ως εργαζόμενος στη δική του ιστοσελίδα, δεχόταν έντονες πιέσεις από το κοινό, για ανάρτηση πορνογραφικού υλικού:

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «Εγώ, είχα μίαν ιστοσελίδα [...] αλλά, είχα δεχτεί αρκετές πιέσεις από το κοινό, να δημιουργηθεί μια τέτοια στήλη (σ.ερ. εννοεί με πορνογραφικό υλικό) και ήμουν κάθετος! Τάχα, «όπως αρμόζει»! «Γιατί δεν βάζετε;»

Οι συμμετέχοντες και των δυο ομάδων, υποστήριξαν ότι η ανάρτηση πορνογραφικού υλικού κρίνεται «αναγκαία» και εμπίπτει έμμεσα στην ημερήσια διάταξη¹², αναλόγως

¹² Η ημερήσια διάταξη ή θεματολογία (agenda-setting) περιγράφεται ως η διαδικασία της επιρροής των MME (σκόπιμη ή μη) διαμέσου της οποίας η σχετική σπουδαιότητα των ειδήσεων για γεγονότα, θέματα ή πρόσωπα που απευθύνονται προς την κοινή γνώμη επηρεάζεται από τη διάταξη της παρουσίασης (ή αποσιώπησης) στις δημοσιογραφικές αναφορές (ΜακΚουέλ, 2003: 566-567). Στη συγκεκριμένη

και του ύφους που διατηρεί κάθε αθλητική ιστοσελίδα στο γενικότερο πλαίσιο του «πολέμου των click».

Σε ερώτηση εάν οι ίδιοι έχουν αναρτήσει πορνογραφικό υλικό, δυο από τους δέκα αθλητικογράφους απάντησαν καταφατικά, ισχυριζόμενοι ότι αυτό έγινε κατόπιν υπόδειξης από τον αρχισυντάκτη, ενώ οι υπόλοιποι έγνεψαν αποφαιτικά. Επίσης, κάποιοι συμμετέχοντες, ανέφεραν ότι γνωρίζουν ότι έχει ζητηθεί και από γυναίκες ανάρτηση πορνογραφικού υλικού. Συμπλήρωσαν, ότι καθήκοντα ανάρτησης τέτοιου υλικού αναλαμβάνει συνήθως, όποιος δουλεύει πρώτος στην πρωινή βάρδια της ιστοσελίδας.

Στο ίδιο πλαίσιο συζήτησης, σημείωσαν ότι το «βλακώδες» περιεχόμενο ενός κειμένου το οποίο αφορά σεξιστικά κείμενα, κιτρινισμό, «πουλά» περισσότερο από ένα «άρτιο» κείμενο με αθλητικό περιεχόμενο.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 39 ετών: «[...] Μπορεί κάποιος να γράψει την τέλεια ανάλυση για ένα παιχνίδι, την τέλεια, την πιο σωστή, την πιο ακριβοδίκαιη! Και να έρθει κάποιος άλλος, να γράψει δυο γραμμές μια βλακεία. Η βλακεία, δυστυχώς, πουλά περισσότερο!»

Αντίστοιχα, αναφέρθηκε:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 30 ετών: «[...] Οι περισσότερες ιστοσελίδες το κάνουν γιατί θέλουν clicks. Δεν μπορείς να φανταστείς πόσα clicks παίρνουν! Δηλαδή, μπορεί να κάτσει ένας δημοσιογράφος να γράψει τρεις μέρες μια κειμενάρα και να έρθει ο άλλος, να βάλει τρεις γυμνές ή την γυναίκα του Messi και να πάρει περισσότερα click»!

Συντάκτης, 46 ετών: «Νομίζω, σε ένα παιχνίδι, τα περισσότερα clicks σε μίαν ιστοσελίδα τα πήρε το «Έκλεψε την παράσταση στο Τσίρειο μια...»

Συντάκτης, 38 ετών: «Έπαιζαν από πάντα αυτά τα θέματα! Κάποτε οι εφημερίδες τα έβαζαν, τα προωθούσαν, όταν δεν υπήρχαν ακόμη ιστοσελίδες!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Τραβούν τον κόσμο! Ο κόσμος αρέσκεται να θαυμάζει, να βλέπει».

περίπτωση, η ημερήσια διάταξη αφορά την «προώθηση» της πορνογραφίας στο κοινό, ως ένα μέσο ψυχαγωγίας για τον άνδρα και ως μέσο διατήρησης της πατριαρχικής ηγεμονίας. Τα MME δεν λειτουργούν απλά ως «αναμεταδότες» των γεγονότων (transmitters), αλλά ως «ενεργητικά φίλτρα» (filters) που λειτουργούν επιλεκτικά στα θέματα, στις πηγές και τον τρόπο προβολής των θεμάτων (Ψύλλα, 2009: 186). Σημειώνεται, ότι και η επιλογή μιας φωτογραφίας αποτελεί μια επαγγελματική κατασκευή του νοήματος. Το γραπτό κείμενο είναι αυτό που πλαισιώνει το νόημα και το «αγκυροβολεί» (anchoring), σύμφωνα με τον Barthes (1977, όπως αναφέρεται στους Curran & Gurevitch, 2001: 377-378). Εν τέλει, η διαδικασία της ημερήσιας διάταξης, αφορά τον τρόπο κατασκευής ενός πλαισίου αναφοράς σχετικά με τη θέαση του κόσμου. Αυτή εμπερικλείεται και περιγράφεται από τον γενικό όρο της «κατασκευής της πραγματικότητας» (ΜακΚουέλ, 2003: 527).

Γενικώς, οι αθλητικογράφοι της πρώτης ομάδας, υποστήριξαν ότι οι πρακτικές ανάρτησης πορνογραφικού υλικού και σεξιστικού περιεχομένου στις αθλητικές ιστοσελίδες προέρχονται από την Ελληνική «Σχολή» δημοσιογραφίας και ακολουθούνται και στην Κύπρο, ενώ όλοι συμφώνησαν ότι οι λόγοι ανάρτησης πορνογραφικού υλικού, αφορούν το κέρδος των ιστοσελίδων, μέσω των clicks.

Τέσσερεις από τους συμμετέχοντες της πρώτης ομάδας, είπαν ότι αν και χρειάζεται να αλλάξει το υφιστάμενο πλαίσιο αναφοράς για τα δυο φύλα στην αθλητική δημοσιογραφία, αυτό βρίσκεται χαμηλότερα στην ιεραρχία προτεραιοτήτων. Ένας άλλος συντάκτης, δεν θεωρεί ότι πρέπει να γίνουν αλλαγές, γιατί όπως υποστηρίζει, το κοινό δεν ενδιαφέρεται για γυναικεία ομαδικά αθλήματα.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης Sports1, 30 ετών: «[...] Υπάρχουν άλλα πράγματα τα οποία επείγουν και πρέπει να αλλάξουν, πριν ασχοληθούμε με την αλλαγή στο πλαίσιο αναφοράς των δύο φύλων [...] Εντάξει, θα μπορούσε να αλλάξει και αυτό. Να υπάρχει μια εξύψωση των αθλητικών επιτευγμάτων και να μην επικεντρωνόμαστε στο να το κάνουμε ένα κείμενο πιο προσιτό. «Το κορίτσι», το οποίο προσπαθούμε να σου το βάλουμε στο σπίτι σου με τέτοιο τρόπο και το κάνουμε πιο οικείο! Αλλά, θα πρέπει το ενδιαφέρον να το προκαλεί από μόνο του, το επίτευγμα της αθλήτριας!»

Συντάκτης Shootandgoal, 30 ετών: «Εγώ δεν έχω άποψη να σου πω, γιατί μπορεί να μην ενδιαφέρεται ιδιαίτερα το κοινό. Διότι στο αθλητικό κοινό έχουμε άνδρες! Δεν νομίζω να ενδιαφέρει το κοινό για τα γυναικεία ομαδικά αθλήματα, εκτός για μεγάλες διοργανώσεις και κυρίως ατομικά αθλήματα [...] Το ομαδικό άθλημά μας στην Κύπρο είναι το ανδρικό ποδόσφαιρο».

Αντίστοιχα, στην δεύτερη ομάδα εστίασης, ειπώθηκε ότι αν αλλάξει κάτι στην αθλητικογραφία σχετικά με το έμφυλο περιεχόμενο των ιστοσελίδων, αυτό θα γίνει «από μόνο του», «σιγά-σιγά με τον καιρό». Επίσης:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «[...] Το ποσοστό 70 (άνδρες)-30 (γυναίκες) στους θεατές, στην αθλητική δημοσιογραφία γίνεται πλέον, 90 (άνδρες)-10 (γυναίκες) [...] Δεν υπάρχει θέμα αλλαγής της θεματολογίας»

Συντάκτης, 39 ετών: «Είναι θέμα αντίληψης της γυναίκας. Η αθλητικογραφία είναι ένα επάγγελμα στο οποίο επικράτησε το ανδρικό φύλο. Δεν τίθεται θέμα ότι οι άνδρες δεν αποδέχονται τις γυναίκες. Το θέμα είναι εκείνες να αποδεχτούν να μουν μέσα στο χώρο».

Ο κύριος σύγχρονος ρόλος του αθλητικογράφου στα θέματα που αφορούν τα δυο φύλα είναι, κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων, να δίδεται όσος χρόνος και σημασία αναλογεί

στις επιτυχίες και των δυο φύλων. Οι συμμετέχοντες επικεντρώθηκαν κυρίως στα ατομικά αθλήματα, αφού σημείωσαν ότι οι επιτυχίες και των δυο φύλων προβάλλονται το ίδιο, αλλά δεν έχουν μεγάλη διάρκεια, αναλογικά με τη σημασία που παίρνει το ανδρικό ποδόσφαιρο.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Ρεπόρτερ, 31 ετών: «Όταν υπάρχει μια επιτυχία μεγάλη από γυναίκα, ασφαλώς και θα την προβάλεις! Αυτό το πράγμα όμως έχει διάρκεια μια - δυο μέρες και μετά θα ξεχαστεί!»

Συντάκτης, 39 ετών: «Νομίζω, ο αθλητικογράφος θα δώσει την πρέπουσα σημασία και στη γυναίκα και στον άνδρα, όταν υπάρχει επιτυχία! Και θα δώσει και το χρόνο που αναλογεί. Πες ήρθε πρώτη άλτρια η Στεφανίδου. Άντε το έβαλες τη μια μέρα, άντε και τη δεύτερα. Ως εκεί!»

Συντάκτης Shootandgoal, 30 ετών: «Στατιστικά δεν ξεχνιούνται και κάποια από τα επιτεύγματα και των ανδρών; Του Κοντίδη, δυο μέρες διήρκτησε και τέλος! Έχει να κάνει με το άθλημα. Δεν έχει να κάνει με το φύλο!»

5 Συζήτηση Αποτελεσμάτων

Βασικότερος σκοπός της έρευνας, ήταν να σκιαγραφηθούν οι αναπαραστάσεις των ανδρών Κύπριων, εργαζόμενων στη διαδικτυακή αθλητικογραφία, για το θέμα της έμφυλης ταυτότητας μέσα στο χώρο του ποδοσφαίρου και κατ' επέκταση του αθλητισμού.

Γενικότερα, οι συμμετέχοντες, φάνηκε να έχουν κατασκευάσει αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα και θετική για τον άνδρα. Αναλυτικότερα, υποστήριξαν ότι το ποδόσφαιρο παραμένει κυρίως ανδρική υπόθεση, αν και οι γυναίκες έχουν εισέλθει στο χώρο σε διάφορες θέσεις, με κυρίαρχη αυτή του φίλαθλου - οπαδού. Οι συνεντευξιαζόμενοι, είχαν αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα διαιτητή και γυναίκα διοικητική παράγοντα στο ποδόσφαιρο, θέσεις στις οποίες βλέπουν περισσότερο ως ανδρικές.

Επιπλέον, επισημάνθηκε ότι στο παρόν στάδιο, οι πιθανότητες να οριστεί ως «πρώτη» διαιτητής μια γυναίκα, σε ανδρική ποδοσφαιρική αναμέτρηση πρώτης κατηγορίας, δεν συγκεντρώνει πολλές πιθανότητες, όμως είναι μελλοντικά πιθανό. Η πρώτη ομάδα εστίασης, έχοντας αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα διαιτητή, αναφέρθηκε σε δυο παραδείγματα γυναικών διαιτητών με σεξιστικούς χαρακτηρισμούς και επικριτικά, υποτιμητικά σχόλια για την επίδοσή τους. Μόνο ένας ρεπόρτερ, 31 ετών της 1^{ης} Ομάδας Εστίασης, ανέφερε ότι τα διαιτητικά λάθη προκαλούνται εξίσου και από τα δυο φύλα. Η δεύτερη ομάδα, εστίασε θετικά στην επίδοση των γυναικών διαιτητών, διότι συγκριτικά με τον άνδρα διαιτητή, για τον οποίο έχουν αρνητική αναπαράσταση, η γυναίκα δεν είναι χειρότερη – χωρίς ωστόσο, αυτό να σημαίνει ότι έχουν θετική αναπαράσταση για τη γυναίκα διαιτητή.

Ομάδας Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: « [...] Οι (άνδρες) διαιτητές μας είναι χάλια. Μια γυναίκα δεν μπορεί να είναι χειρότερη».

Τα αποτελέσματα της έρευνας για την αρνητική αναπαράσταση των αθλητικογράφων για τις γυναίκες διαιτητές, συμφωνούν με την έρευνα των Forbes, Edwards και Fleming (2014), στην οποία αναφέρεται ότι οι άνδρες τείνουν να θεωρούν ότι οι γυναίκες διαιτητές δεν γνωρίζουν βασικούς κανονισμούς, όπως το offside, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις κρίνονται για την εξωτερική τους εμφάνιση με σεξιστικά σχόλια.

Σε ότι αφορά τη θέση του προπονητή, οι αθλητικογράφοι είχαν αρνητική αναπαράσταση για την γυναίκα προπονήτρια, ενώ αντιθέτως, θετική για τον άνδρα. Αποτέλεσμα αυτής

της αρνητικής αναπαράστασης, είναι να θεωρείται ανέφικτη η ύπαρξη γυναίκας προπονήτριας στο ανδρικό ποδόσφαιρο στην Κύπρο. Βάσει της αναπαράστασης, η έλλειψη εμπιστοσύνης, σεβασμού και απειθαρχίας των ανδρών παικτών απέναντι στο πρόσωπο της προπονήτριας, καθώς και η διαφορετική προσέγγιση που έχουν άνδρας-γυναίκα, με την γυναίκα να μειονεκτεί, αποτελούν τους κύριους λόγους που οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η γυναίκα προπονήτρια δεν είναι ικανή να αναλάβει τη θέση. Ωστόσο, στο πλαίσιο της αρνητικής αναπαράστασης, θεωρούν ότι υπάρχουν «τυποποιημένα» ανδρικά αθλήματα, στα οποία «πιο εύκολα» μπορεί να ανταπεξέλθει μια προπονήτρια.

Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν και στις «ελάχιστες, επιτυχημένες» γυναίκες αθλητικογράφους, οι οποίες θεωρούνται αναγνωρίσιμες από τους άνδρες συναδέλφους τους, όταν αυτές «υιοθετούν» τις «ανδρικές αξίες και πρακτικές» και μπορούν, εν τέλει, να γίνουν «μια από αυτούς». Έτσι, διακρίνεται με σαφήνεια μια στερεοτυπική αναπαράσταση για την γυναίκα, όπως περιγράφεται και στην βιβλιογραφία και όπως υποθέταμε ότι θα συναντούσαμε και στην Κύπρο. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ήταν:

Ομάδα Εστίασης 1η, Συντάκτης, 39 ετών: «Υπάρχουν γυναίκες συνάδελφοι, οι οποίες βάζουν κάτω, αρκετούς από εμάς».

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Η αθλητικογράφος πρέπει να είναι και λίγο αγοροκόριτσο».

Εκτός από τη στερεοτυπική αναπαράσταση, διακρίνεται επίσης και αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα αθλητικογράφο. Οι συμμετέχοντες, συμφώνησαν ότι είναι «φυσιολογικός» ο μικρός αριθμός των γυναικών αθλητικογράφων, αναλογικά με τους άνδρες. Με βάση την αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα αθλητικογράφο, αναφέρθηκε επίσης ότι ο μικρός αριθμός ιεραρχικής ανέλιξης των γυναικών στην αθλητική δημοσιογραφία, δεν αφορά αποκλειστικά τα προσόντα τους, αλλά σχετίζεται με το «θέμα γενεάς», αφού παλαιότερα στην Κύπρο, όλοι οι αθλητικογράφοι ήταν άνδρες, οι οποίοι σήμερα, λόγω πολύχρονης εμπειρίας, κατέχουν υψηλότερες θέσεις.

Από την άλλη, υποστηρίχθηκε ότι αρκετές από τις γυναίκες αθλητικογράφους είναι καταρτισμένες σε υψηλότερο επίπεδο δημοσιογραφικών γνώσεων, απ' ότι οι άνδρες, ενώ μια κατάφερε να ανελιχθεί ως αρχισυντάκτης, συμφωνώντας εν μέρει με τα ευρήματα έρευνας, η οποία όμως, προτείνει ότι οι άνδρες αθλητικοί συντάκτες, όταν προσλαμβάνουν γυναίκες, προσβλέπουν σε αυτές που μπορούν να ανελιχθούν και να

ηγηθούν στην αίθουσα σύνταξης (Laucella et al., 2016), κάτι που δεν επιβεβαιώνεται στην παρούσα μελέτη.

Παρότι, οι συμμετέχοντες σχολίασαν ότι και τα δυο φύλα, μπορούν να ανταπεξέλθουν εξίσου καλά ως αθλητικογράφοι και ενώ ειπώθηκε ότι τα καθήκοντα δεν ορίζονται βάσει φύλου, αλλά βάσει ατομικών δυνατοτήτων, ένας αθλητικογράφος, 39 ετών, της 1^{ης} Ομάδας Εστίασης, ισχυρίστηκε ότι, η γυναίκα «πρέπει να παλέψει» για να κατακτήσει μια θέση μέσα στο χώρο, μιας και οι περισσότεροι αθλητικογράφοι είναι άνδρες, ενδυναμώνοντας έτσι την αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα αθλητικογράφο. Πρόσθεσε, ότι στις αίθουσες σύνταξης των αθλητικών ιστοσελίδων, κυριαρχεί η αντίληψη «ενός προσωπικού στοιχήματος, το οποίο πρέπει να κερδίσει η γυναίκα», καθότι, τα εύσημα και την αναγνώριση του αναγνωστικού κοινού παίρνουν οι άντρες, όπως γίνεται αναφορά και στη μελέτη των Kane και Maxwell (2011), καθώς και των Hardin και Shain (2006).

Βάσει της αρνητικής αναπαράστασης για τη γυναίκα αθλητικογράφο, ειπώθηκε ακόμη ότι δεν διαθέτουν το «ανδρικό» πάθος, το οποίο αναγνωρίζει το κοινό έτσι, η γυναικεία φωνή «δεν ταιριάζει» στην ζωντανή περιγραφή αγώνων και ως εκ τούτου μια γυναίκα «δεν μπορεί να περιγράψει» στην ηλεκτρονική αθλητικογραφία. Επίσης, και πάλι βάσει της αρνητικής αναπαράστασής τους, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι γυναίκες αθλητικογράφοι παρουσιάζουν αδυναμία στην ταχύτητα γραψίματος, γεγονός που αποτελεί συχνά αποτρεπτικό παράγοντα για να σταλούν ως απεσταλμένες και να καλύψουν ποδοσφαιρικούς αγώνες του εξωτερικού. Άλλοι, αναφέρθηκαν στον μικρό αριθμό των γυναικών αθλητικογράφων και των λιγοστών ιστοσελίδων που αποστέλλουν ανταποκριτές.

Σε ότι αφορά τις γυναίκες ως φίλαθλους, οι αθλητικογράφοι, φάνηκε να είχαν κυρίως θετική αναπαράσταση για τη γυναίκα, χαρακτηρίζοντας ως «φυσιολογική» την «μεγάλη και έντονη» παρουσία των γυναικών φίλαθλων στο ποδόσφαιρο. Ένας συμμετέχοντας, 30 των της πρώτης ομάδας εστίασης, υποστήριξε ότι κατά το παρελθόν, υπήρχε ένας «άγραφος κανόνας», ο οποίος «απαγόρευε» στις γυναίκες να βρίσκονται στον πυρήνα των οργανωμένων οπαδών, κάτι που σήμερα αναιρείται, ενώ άλλοι επισήμαναν και αναγνώρισαν τον ρόλο που επιτελεί και η γυναίκα στην εξέδρα. Έτσι, καταδεικνύεται ότι οι αναπαραστάσεις για τη γυναίκα οπαδό και φίλαθλο έχουν αλλάξει και έχουν γίνει θετικότερες σε σχέση με παλαιότερες εποχές. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας,

συμπίπτουν με έρευνα που διεξήχθη στη Δανία και που παρουσιάζει ότι οι περισσότερες γυναίκες φίλαθλοι και οπαδοί είναι εξίσου αφοσιωμένες, στηρίζοντας φανατικά την ποδοσφαιρική τους ομάδα, όπως και ένας άνδρας, ενώ αρέσκονται να παρακολουθούν ποδοσφαιρικούς αγώνες, απολαμβάνοντας να ζουν την ατμόσφαιρα του γηπέδου (Mintert & Pfister, 2015).

Ωστόσο, κάποιοι συμμετέχοντες της δεύτερης Ομάδας Εστίασης, έχοντας αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα φίλαθλο, ενισχύοντας την αντικειμενοποιημένη εκδοχή της γυναίκας, υποστήριξαν ότι σκοπός αρκετών γυναικών φιλάθλων είναι να προσφέρουν θέαμα τους άνδρες με την εμφάνισή τους, για να «κερδίσουν» μια φωτογραφία τους και ένα «κομπλιμέντο», κατά τους ίδιους, σε κάποια αθλητική ιστοσελίδα. Φυσικά, τα κομπλιμέντα στις φεμινιστικές προσεγγίσεις εκλαμβάνονται ως διάκριση και άρα αυτό το φαινόμενο, αφορά τόσο την αντικειμενοποίηση, όσο και την αυτό-αντικειμενοποίηση¹³ της γυναίκας (Aubrey, 2006a; Berberick, 2010).

Επιπλέον, βάσει μιας στερεοτυπικής αναπαράστασης για τα δυο φύλα, οι αθλητικογράφοι, ισχυρίστηκαν ότι είναι αντιαισθητικό μια γυναίκα να βρίζει στις εξέδρες, σε αντίθεση με τον άνδρα, του οποίου την ενέργεια, θεωρούν ως «πιο φυσιολογική», αλλά και «δικαίωμα». Σύμφωνα με την έρευνα του Γιαννακόπουλου (2003), όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφική επισκόπηση, διαφαίνεται ότι, η οικειοποίηση εκ μέρους γυναικών «αρρενωπών» τρόπων, ύφους εξουσίας γίνεται αντιληπτή ως «αφύσικη», πράγμα το οποίο η παρούσα μελέτη φαίνεται να επιβεβαιώνει.

Επιπρόσθετα, η αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα στην παρούσα έρευνα, συμφωνεί και πάλι με τα αποτελέσματα της έρευνας του Γιαννακόπουλου (2003). Στην έρευνα επισημαίνεται το γεγονός ότι οι άνδρες στις κοινότητές τους, τείνουν να κατηγορούν τις γυναίκες που δεν συμμορφώνονται με κανόνες της κοινωνικής τάξης, ότι ενδιαφέρονται για τα υλικά συμφέροντα, ταυτόχρονα στιγματίζοντάς τις ως «πόρνες» (Γκέφου-Μαδιανού, 2003: 199-200). Ένα παράδειγμα ήταν στην παρούσα έρευνα ήταν:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «[...] Η γυναίκα βλέπει περισσότερο αν ο άντρας είναι πλούσιος, αν έχει λεφτά».

Άλλο παράδειγμα ήταν:

¹³ Ο όρος αυτό-αντικειμενοποίηση (self – objectification), αναφέρεται στο φαινόμενο κατά το οποίο η ίδια η γυναίκα γίνεται και βλέπει ως αντικείμενο ικανοποίησης τον εαυτό της για τον άνδρα.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών: «Έχει διαφορά! Ένας άντρας που είναι γυναικοκατακτητής, είναι γυναικοκατακτητής, μια γυναίκα που είναι ανδροκατακτητήρια, χρησιμοποιούμε άλλη λέξη! Αν πεις τον Ρονάλντο, τον θέλουν 100 γυναίκες, είναι γυναικοκατακτητής. Αν πεις τη γυναίκα την θέλουν 100 άντρες, είναι άλλο πράμα, να μην πω τη λέξη!»

Αναφορικά τις αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων για τους ποδοσφαιριστές, διαφάνηκε με γλαφυρότητα ότι συμμετέχοντες είχαν θετική αναπαράσταση για τον άνδρα ποδοσφαιριστή και αρνητική για τη γυναίκα ποδοσφαιρίστρια. Αναλυτικότερα, οι συμμετέχοντες σχολίασαν, ότι το ανδρικό ποδόσφαιρο είναι «πιο επαγγελματικό, πιο ανταγωνιστικό και ελκυστικότερο» από το γυναικείο. Ο άνδρας ποδοσφαιριστής κρίνεται και επιβραβεύεται βάσει της αγωνιστικής του επίδοσης και επιτυχίας, εν αντιθέσει με τη γυναίκα αθλήτρια, η οποία ως επί το πλείστο, κρίνεται κυρίως από την εξωτερική της εμφάνιση, ενώ σε οποιαδήποτε θέση και να αγωνίζεται στο ποδόσφαιρο, κριτήριο για να θεωρείται «καλή» είναι «ο βαθμός πόσο καλά κατέχει να παίζει».

Σε αυτό το σημείο, οι συμμετέχοντες της έρευνας αναφέρθηκαν και στο θέμα της «βιολογίας» του σώματος ανδρών και γυναικών, το οποίο αναφέρεται και στην μελέτη των Kane και Maxwell (2011). Σύμφωνα με τους συνεντευξιζόμενους και βάσει της αρνητικής αναπαραστάσεις που έχουν για τη γυναίκα αθλήτρια, υποστηρίχθηκε ότι οι άνδρες, έχουν μεγαλύτερες αντοχές και δύναμη, προσφέροντας «καλύτερο» θέαμα στο κοινό. Παραδόξως, τρεις από τους πέντε αθλητικογράφους της πρώτης ομάδας εστίασης, ενώ δήλωσαν ότι δεν είχαν παρακολουθήσει ποτέ γυναικείο ποδόσφαιρο, το κατέκριναν ως «μη ελκυστικό» και χαρακτηρίζοντάς το ως «πληκτικό», ενώ υποστηρίχθηκε η άποψη ότι: «Δεν ταιριάζει στις γυναίκες να παίζουν ποδόσφαιρο». Ένας συντάκτης, ανέφερε ότι «δεν υπάρχει σεβασμός μεταξύ των γυναικών παικτών, όπως υπάρχει στους άνδρες», καθώς και ότι αγωνίζονται «βάρβαρα», ενισχύοντας την αρνητική αναπαράσταση που έχουν για τη γυναίκα ποδοσφαιρίστρια.

Οι συμμετέχοντες επεξηγώντας τους λόγους, αναφορικά με την αγνόηση κάλυψης του γυναικείου ποδοσφαίρου, τόνισαν ότι το «ανδροκρατούμενο» κοινό, δεν ενδιαφέρεται γενικώς για τα γυναικεία αθλήματα και άρα δεν υπάρχει λόγος κάλυψής τους, όπως ακριβώς αναφέρεται και στην έρευνα της Kane (2013). Η άποψη που υπερισχύει είναι ότι με περισσότερη κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου, το επίπεδο του δεν βελτιώνεται, εύρημα που αναφέρεται και στην μελέτη των Laucella και άλλων (2016). Σημαντική διαφοροποίηση με την εν λόγω μελέτη, προκύπτει στο θέμα της αλλαγής

προηγούμενων πεποιθήσεων, η οποία φαίνεται να οδηγεί σε περισσότερες ευκαιρίες στις γυναίκες αθλητικογράφους για βελτίωση της κάλυψης γυναικών αθλητριών και γυναικείων αθλημάτων, κάτι που δεν προκύπτει ως εύρημα στην παρούσα.

Στα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, φανερώνεται επίσης, ότι οι εκδηλώσεις ομοφοβίας και σεξισμού, γίνονται κατανοητές ως μέσα για την εδραίωση της ανδρικής ηγεμονίας ή κυριαρχίας στο ποδόσφαιρο (Kian et al., 2011), ενώ η ετεροφυλοφιλία, η αρρενωπότητα και το ποδόσφαιρο ενδυναμώνονται μέσα από τα ΜΜΕ ως ένας «φυσικός συνδυασμός» (Pfister, 2015). Σε μια περίπτωση, ένας συντάκτης από τη πρώτη ομάδα εστίασης, προέβη σε ένα ομοφοβικό και παράλληλα σεξιστικό σχόλιο, μετά από ερώτηση της ερευνήτριας στους αθλητικογράφους, πως θα αντιμετώπιζαν, εάν υποθετικά, είχαν ένα γιο, ο οποίος ήθελε να ασχοληθεί επαγγελματικά με το ποδόσφαιρο.

Ομάδα Εστίασης 1^η, Συντάκτης, 30 ετών: «Στις Απόλλων Ladies να μην μου πει μόνο ότι θα πάει...»

[Δυνατά γέλια από δυο άλλους αθλητικογράφους]

Συντάκτης, 39 ετών: «Περίμενε! Τα έχεις με τον Απόλλωνα ή με τις ladies;»

Συντάκτης, 30 ετών: «Και με τους δυο!»

Παρομοίως, οι συμμετέχοντες έκαναν πολλές αναφορές που φανερώνουν ομοφοβία.

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντάκτης, 46 ετών «[...] Από ότι ξέρω, και οι πέντε μας είμαστε κανονικοί άντρες! Αν ήμασταν όμως από τους 'άλλους' (σ.ερ. εννοεί ομοφυλόφιλους) θα ξέραμε πως σκέφτεται και μια γυναίκα [...].»

Άλλο παράδειγμα:

Ομάδα Εστίασης 2^η, Συντονιστής: «Ποιο είναι πιο ελκυστικό ποδόσφαιρο; Το ανδρικό ή το γυναικείο;»

Ομόφωνα όλοι: «Το ανδρικό!»

Συντάκτης 30 ετών: «Των gay!» *[Γέλια]*

Συμπερασματικά, οι συμμετέχοντες είχαν αρνητικές αναπαραστάσεις για τη γυναίκα και θετικές για τον άνδρα. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας κατέδειξαν, ότι οι γυναίκες παρουσιάζονται κυρίως, με αντικειμενοποιημένο και αναχρονιστικό τρόπο στην διαδικτυακή αθλητική δημοσιογραφία και συμφωνούν με τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαγε η Δούλκερη, όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφική επισκόπηση, και τα οποία αφορούσαν τον έντυπο Τύπο της Ελλάδας. Άλλωστε, οι συμμετέχοντες, αναφέρθηκαν αρκετές φορές κατά τη συζήτηση, στις πρακτικές που χρησιμοποιούνται ως πρότυπο από την Ελληνική «Σχολή» δημοσιογραφίας. Κάποιες από τις κύριες

πρακτικές αφορούν, τους σεξιστικούς, υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς απέναντι στη γυναίκα και την αντικειμενοποίησή της. Μάλιστα, σύμφωνα με τον Σοφοκλέους (2008: 93) «[...] οι Κύπριοι αθλητικογράφοι, επηρεάζονται πολύ από τους Έλληνες συναδέλφους τους. Μερικά δε γλωσσικά κλισέ [...] μεταφέρονται αυτούσια από την Ελλάδα».

Κατά δεύτερον, η έρευνα αποσκοπούσε να απαντήσει στο ερώτημα που προκύπτει από τη βιβλιογραφία για την ύπαρξη ενός στερεοτυπικού δίπτυχου «ποδοσφαίρου – γυναίκας» ως μέσο διασκέδασης για τον άνδρα. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, φαίνεται να υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός τέτοιου κατασκευασμένου μοντέλου, δίπτυχου «ποδοσφαίρου-γυναικών» ως θεάματα, που προβάλλονται και προωθούνται μέσω της αθλητικής διαδικτυακής δημοσιογραφίας. Οι αθλητικογράφοι, τονίζοντας, ότι το κοινό στον αθλητικό τομέα και δη στο ποδόσφαιρο, είναι το ανδρικό, σημείωσαν δε, ότι η «κουλτούρα του άνδρα» συνδυάζει το ποδόσφαιρο με τη γυναίκα, ως μια «ανδρική συνήθεια», ως τα κλασικά «ενδιαφέροντά» του. Έτσι, θεωρήθηκε «φυσιολογική» η ανάρτηση πορνογραφικού υλικού στις αθλητικές ιστοσελίδες. Άλλοι αθλητικογράφοι έχοντας αρνητικές αναπαραστάσεις για τη γυναίκα, υποστήριξαν ότι αυτή αποτελεί μια μορφή «ψυχαγωγίας» του άνδρα, διαφορετική όμως, απ' αυτή που προσφέρει το ποδόσφαιρο.

Σε μια άλλη περίπτωση ενδυνάμωσης της αρνητικής αναπαράστασης των αθλητικογράφων για τη γυναίκα, παρότι οι συμμετέχοντες σχολίασαν ότι το ενδιαφέρον του κοινού για το θεσμό του cheerleading, δείχνει να έχει ατονήσει, δεν παύει να θεωρείται κομμάτι της ψυχαγωγίας, ένα «show» για τον άνδρα. Παράλληλα, ισχυρίστηκαν ότι δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως σεξιστικός θεσμός, καθότι οι γυναίκες βρίσκονται εκεί υπό την ευθύνη και επιλογή τους, ενώ η εμφάνισή τους κρίθηκε προκλητική. Ακόμη, επισημάνθηκε ότι η ανάρτηση πορνογραφικού υλικού παίρνει τη θέση του cheerleading, συμφωνώντας με τα αποτελέσματα μιας έρευνας, κατά την οποία υποστηρίζεται, ότι το cheerleading σχετίζεται με την αντικειμενοποίηση της γυναίκας, πράγμα που συμβαίνει διαμέσου της ένταξής του θεσμού στην πορνογραφία στα αθλητικά μέσα (Jane, 2017).

Επιπρόσθετα, με βάση την αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα, οι συμμετέχοντες σχολίασαν θετικά τον σεξιστικό τρόπο κάλυψης των κυπριακών μέσων μιας περίπτωσης σεξισμού, με θύμα μια γυναίκα ιατρό, μέλος γνωστής ανδρικής ποδοσφαιρικής ομάδας

της Αγγλίας, ενώ ανέφεραν ότι εφόσον υπάρχουν διακριτές αριθμητικές διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα σε οποιαδήποτε θέση, αυτό είναι «φυσιολογικό» να συμβεί. Επιπλέον, αποφεύγοντας να τοποθετηθούν για το θέμα, ισχυρίστηκαν ότι αυτό «ήταν μια πλεκτάνη εναντίον του προπονητή», ενώ ένας συντάκτης, 30 ετών της πρώτης Ομάδας Εστίασης, σχολίασε με σεξιστικό τρόπο την εξωτερική εμφάνιση της ως «σέξι». Ένας 38 ετών, συντάκτης της δεύτερης Ομάδας, συμπλήρωσε ότι οι γυναίκες στο χώρο του ποδοσφαίρου «πρέπει να ανέχονται» ως φυσιολογική εξέλιξη τέτοιες συμπεριφορές, ενώ ένας 46 ετών, συντάκτης της δεύτερης Ομάδας, σχολίασε: «[...] Όταν η γυναίκα είναι όμορφη, την αντιμετωπίζεις με διαφορετικό τρόπο από μια γυναίκα, που δεν είναι τόσο όμορφη. Είναι λογικό, δεν είναι μόνο στο ποδόσφαιρο! Είναι παντού»!

Αντίστοιχα, η προώθηση του «ανδρισμού» ως ανώτερη φύση στον αθλητισμό (αναφορά για τον σωματότυπο, την ανώτερη αγωνιστική απόδοση των ανδρών), αλλά και σε αρκετές περιπτώσεις που οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε «μεγαλύτερη» ικανότητα των ανδρών στην αποπεράτωση επαγγελματικών καθηκόντων, υποδεικνύει την ενίσχυση της θεωρίας της «ανδρικής ηγεμονίας» στο ποδόσφαιρο.

Τέλος, οι συμμετέχοντες της έρευνας με βάση τις πιο πάνω αναπαραστάσεις για τα δυο φύλα, θεωρούν ότι ο κυριότερος σύγχρονος ρόλος του αθλητικογράφου απέναντι στο έμφυλο περιεχόμενο των ιστοσελίδων, είναι να διασφαλίζουν ως παραγωγοί περιεχομένου, «πυλωροί» (gate – keepers)¹⁴, ότι δίνεται όσος χρόνος και σημασία αναλογεί στις επιτυχίες και των δυο φύλων. Οι αθλητικογράφοι εστίασαν κυρίως στα ατομικά αθλήματα, αφού σημείωσαν ότι οι επιτυχίες και των δυο φύλων παρότι, προβάλλονται το ίδιο, ωστόσο, δεν έχουν εκ της φύσης τους μεγάλη διάρκεια και αναγνώριση από το κοινό, αναλογικά με την επιτυχία και τη σημασία που εξασφαλίζει το ανδρικό ποδόσφαιρο στην Κύπρο.

¹⁴ Η διαδικασία του «πυλωρού» (gate-keeping), περιγράφει το ρόλο της αρχικής επιλογής και της μετέπειτα συντακτικής επεξεργασίας της δημοσιογραφικής κάλυψης ενός γεγονότος στους ειδησεογραφικούς οργανισμούς. Με απλουστευμένα λόγια, οι δημοσιογράφοι είναι υπεύθυνοι να αποφασίσουν ποια «γεγονότα» πρέπει να διαπεράσουν τις «πύλες» των ΜΜΕ με γνώμονα την «ειδησεογραφική τους αξία» και άλλα κριτήρια (ΜακΚουέιλ, 2003: 562). Δεύτερος άξονας αυτής της διαδικασίας είναι η πλαισίωση (framing) – όρος που ενέχει δύο σημασίες. Η πρώτη αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο το περιεχόμενο των ειδήσεων συνήθως διαμορφώνεται και διατυπώνεται από τους δημοσιογράφους μέσα σε κάποιο οικείο πλαίσιο αναφοράς και σύμφωνα με κάποια λανθάνουσα δομή του νοήματος. Η δεύτερη συνδέεται με τις επιδράσεις της πλαισίωσης στο κοινό. Το ακροατήριο θεωρείται ότι υιοθετεί τα ερμηνευτικά πλαίσια που του προσφέρονται από τους δημοσιογράφους και αντιμετωπίζει τον κόσμο με ένα παρόμοιο τρόπο (ΜακΚουέιλ, 2003: 571).

Ωστόσο, αν και θεωρούν «βλακώδες», «παραφωνία» και «μη σοβαρή δημοσιογραφία» την ανάρτηση πορνογραφικού υλικού και κειμένων με σεξιστικούς χαρακτηρισμούς και αναφορές, κυρίως απέναντι στο γυναικείο φύλο, συμφώνησαν ότι αυτά τα θέματα είναι «αναγκαία» και αποτελούν μέρος της ημερήσιας διάταξης, καθότι είναι εξαιρετικά δημοφιλή στο αναγνωστικό κοινό. Σε μια άλλη, παρόμοια έρευνα με κοινό μεθοδολογικό εργαλείο, οι Kane και Maxwell, (2011), εντόπισαν ότι το πορνογραφικό υλικό και η αντικειμενοποιημένη εκδοχή της γυναίκας, ενδιέφερε ως επί το πλείστον το κοινό. Έτσι, και στην παρούσα έρευνα, οι αθλητικογράφοι ανέφεραν ότι αυτές οι πρακτικές «πουλούν» στο κοινό, αποφέροντας κέρδος στις ιστοσελίδες, μέσω των clicks.

Η χρήση επιθέτων και χαρακτηρισμών όπως «κουκλάρα», «κορίτσι», «αμαζόνα» αποτελούν μεν υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς, είναι όμως δε μια κοινή και διαδεδομένη πρακτική που συνηθίζεται στην αθλητική δημοσιογραφία και ενισχύει την αρνητική αναπαράσταση κατά των γυναικών. Ένας αθλητικογράφος, 30 ετών, της πρώτης ομάδας εστίασης, παραδέχτηκε ότι θα μπορούσε να υπάρξει αλλαγή στον τρόπο αναφοράς της γυναίκας, αναφέροντας ότι θα έπρεπε να δίδεται μεγαλύτερη έμφαση στην εξύψωση των αθλητικών επιτευγμάτων των γυναικών και λιγότερη επικέντρωση στο να γίνει ένα κείμενο «πιο προσιτό», «πιο οικείο» για το κοινό. Το ενδιαφέρον, δηλαδή, να προκαλείται από το επίτευγμα της αθλήτριας και όχι να επιχειρείται διαμέσου σεξιστικών χαρακτηρισμών. Άλλοι αθλητικογράφοι ισχυρίστηκαν ότι οι αλλαγές θα έρθουν από μόνες τους, μέσα από την πάροδο του χρόνου, ενώ βάσει της αρνητικής τους αναπαράστασης για τη γυναίκα, ανέφεραν ότι η γυναικεία αντίληψη είναι αυτή που χρειάζεται αλλαγή και όχι η υπάρχουσα θεματολογία.

Ωστόσο, προκύπτει ότι η ταυτότητα των συμμετεχόντων φαίνεται να παίζει ιδιαίτερο ρόλο στις αναπαραστάσεις που έχουν για τα φύλα. Σε αρκετές των περιπτώσεων οι συμμετέχοντες αποποιούνται της ευθύνης της προσωπικής ταυτότητας, ώστε να αποδοθεί ευθύνη σε άλλους («νόρμες της κοινωνίας», πλαίσιο λειτουργίας αθλητικών ΜΜΕ) και ενδεχομένως, η επαγγελματική ταυτότητα να λειτουργεί ως ένα είδος «προσωπείου» της προσωπικής, συγκαλύπτοντας ατομικές απόψεις, αλλά και διαπλέκοντάς τις με ήδη προϋπάρχουσες και εδραιωμένες αντιλήψεις γύρω από το θέμα των φύλων. Αντίστοιχη έρευνα των Hardin και Shain (2006) με γυναίκες αθλητικογράφους παρουσιάζει παρόμοια ευρήματα για το θέμα της προσωπικής ταυτότητας των συμμετεχόντων.

Συμπερασματικά, γίνεται σαφές ότι οι αναπαραστάσεις των ΜΜΕ για το φύλο στον αθλητισμό οδηγούν σε διακρίσεις, ενώ με την πάροδο του χρόνου, η αντικειμενοποίηση γίνεται λιγότερο εμφανής. Η πορνογραφία, πλήττει τις γυναίκες σε μεγαλύτερο βαθμό, ενώ φαίνεται ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την εμπορευματοποιημένη μορφή που παίρνει ο αθλητισμός, ενισχύοντας με αποτελέσματα της μελέτης της Wanneberg (2011).

Τέλος, διαφάνηκε ότι οι άνδρες αθλητικογράφοι, ανέπτυξαν διαφορετική σχέση απέναντι στους δυο ερευνητές, επιδεικνύοντας θετική στάση για τη γυναίκα συντονιστή και αρνητική για τον άνδρα. Σε αρκετές περιπτώσεις, κατά την διεξαγωγή της πρώτης ομάδας εστίασης, οι αθλητικογράφοι προσάρμοσαν και διαφοροποίησαν τη χρήση λεξιλογίου τους απέναντι στη γυναίκα ερευνήτρια. Οι συμμετέχοντες έδειξαν περισσότερη οικειότητα στο θέμα της γλώσσας απέναντι στον άνδρα συντονιστή. Ωστόσο, εμφανίστηκαν πιο απότομοι και επιθετικοί στη συμπεριφορά τους απέναντι στον άνδρα συντονιστή, ενώ η γυναίκα ερευνήτρια έτυχε ευνοϊκότερης μεταχείρισής και επομένως παρατηρήθηκε διάκριση μεταξύ των δυο φύλων.

6 Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, καταδεικνύεται ότι οι άνδρες αθλητικογράφοι, φαίνεται να βρίσκονται σε αρκετά μεγάλο βαθμό, προσκολλημένοι σε αναχρονιστικές αντιλήψεις απέναντι στα δυο φύλα μέσα στο χώρο του αθλητισμού, παρότι, αυτές τους οι αντιλήψεις δεν αντανακλούν τις παραδοσιακές πατριαρχικές πεποιθήσεις για το ρόλο της γυναίκας, αλλά έχουν μεταβληθεί σοβαρά διαμέσου των δεκαετιών και έχουν γίνει εμφανώς θετικότερες απέναντί τους με βάση τα λεγόμενά τους.

Συγκεκριμένα, οι αθλητικογράφοι, φαίνεται να έχουν αρνητικές αναπαραστάσεις για τη γυναίκα και θετικές για τον άνδρα εκτός από την περίπτωση των ανδρών διαιτητών, ενώ τείνουν να αναγνωρίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό και να θεωρούν πιο φυσιολογική τη συμμετοχή των γυναικών ως φιλάθλων και οπαδών, αν και εκεί παρουσιάζουν αρνητική αναπαράσταση. Αναγνωρίζεται σε λιγότερο βαθμό, η θέση της γυναίκας ως αθλητικογράφος και σε πολύ μικρότερο βαθμό ως ποδοσφαιρίστρια, διαιτητής και διοικητική παράγοντας. Βάσει της αρνητικής αναπαράστασης για τη γυναίκα προπονήτρια, οι συμμετέχοντες αποκλείουν την πιθανότητα ύπαρξης προπονήτριας ποδοσφαίρου σε ανδρική ομάδα. Εν τέλει, κυρίαρχος τρόπος αναφοράς για το γυναικείο φύλο είναι χρήση της αντικειμενοποιημένης εκδοχής τους που ενισχύει την αρνητική αναπαράσταση που έχουν γι' αυτές, όπως προτεινόταν και στη βιβλιογραφία, βάσει των θεωριών των αναπαραστάσεων των Μέσων και της θεωρίας της αντικειμενοποίησης της γυναίκας.

Αναφορικά με θέματα ομοφυλοφιλίας, φαίνεται να διατηρούν αρνητική στάση, εκδηλώνοντας ανοικτά ομοφοβία και ενισχύοντας τη θέση και προώθηση των ετεροφυλόφιλων αρρενωπών ανδρών μέσα στο χώρο του ποδοσφαίρου, στο πλαίσιο ενός καθορισμένου μοντέλου ετεροκανονικότητας. Η ανάδειξη του «ανδρισμού», βάσει της θεωρίας της «αρρενωπής ηγεμονίας» στο ποδόσφαιρο, είναι γεγονός που εκδηλώνεται εκτός από ομοφοβία και ως έμφυλη διάκριση του κοινωνικού φύλου. Οι άνδρες αθλητικογράφοι σε αρκετές περιπτώσεις κάνουν λόγο για «βιολογική ανωτερότητα» των ανδρών σε βάρος των γυναικών, εφόσον θεωρούν ότι βάσει «σωματότυπου», η γυναίκα είναι κατώτερη σε αγωνιστική απόδοση από τον άνδρα. Επιπλέον, οι αναφορές για «μεγαλύτερη» ικανότητα των ανδρών στα επαγγελματικά καθήκοντά του αθλητικού συντάκτη, χωρίς να υπάρχει σαφής τεκμηρίωση ή επιχειρηματολογία, αποδεικνύει ότι

ακόμη το πεδίο της αθλητικής δημοσιογραφίας, συνεχίζει να θεωρείται κατά βάση ανδρικό.

Επιπρόσθετα, οι αθλητικογράφοι, βάσει της αρνητικής τους αναπαράστασης για τη γυναίκα, ισχυριζόμενοι ότι το υπάρχον πλαίσιο αναφοράς, αποτελεί προϋπάρχουσα «νόρμα της κοινωνίας», συνεχίζουν να αναπαράγουν στο ίδιο μοτίβο περιεχόμενο και αντιλήψεις που αντανakλούν ότι η γυναίκα αποτελεί ένα μέσο ψυχαγωγίας, διασκέδασης για τον άνδρα σε συνδυασμό κυρίως με το ποδόσφαιρο. Ωστόσο, φαίνεται να προκύπτει ότι η ταυτότητα των συμμετεχόντων διαδραματίζει ιδιαίτερο ρόλο στις αναπαραστάσεις που έχουν για τα φύλα. Η αποποίηση της ευθύνης της προσωπικής ταυτότητας, ώστε να αποδοθεί ευθύνη σε άλλους («νόρμες της κοινωνίας» ή πλαίσιο λειτουργίας αθλητικών ΜΜΕ) είναι γεγονός που υποδηλώνει υποδόρια την προώθηση ήδη προϋπάρχουσων και δεδραιωμένων αντιλήψεων γύρω από τα θέματα φύλου. Ενδεχομένως, η επαγγελματική ταυτότητα να λειτουργεί ως ένα είδος «προσωπείου» της προσωπικής, συγκαλύπτοντας ατομικές απόψεις.

Από την άλλη, ένας από τους θεσμούς που πορωθεί την αντικειμενοποίηση της γυναίκας, αλλά και συνάμα αναδεικνύει την «αρρενωπή ηγεμονία» στο ποδόσφαιρο με τρόπο που να φανερώνει ότι η γυναίκα αποτελεί κομμάτι της ψυχαγωγίας του άνδρα, είναι το cheerleading, το οποίο μοιάζει να έχει ατονήσει, αντικαθίσταται όμως, από την ανάρτηση πορνογραφικού υλικού. Η πορνογραφία, η οποία πλήττει σε μεγαλύτερο βαθμό τις γυναίκες και η αντικειμενοποιημένη εκδοχή κυρίως της γυναίκας, λαμβάνουν χώρο μέσα στο online περιβάλλον της αθλητικής δημοσιογραφίας, φαίνεται να συνεχίζει αλλά και να ενισχύεται σε σχέση με τα παραδοσιακά μέσα. Σύμφωνα με όσα λέχθηκαν στις συζητήσεις, και στα παραδοσιακά μέσα, η παρουσία της γυναίκας τείνει να αποσιωπάται στο αθλητικό κομμάτι, ενώ πριν από την ένταξη του διαδικτύου, δημοσιευόταν πορνογραφικό υλικό σε εφημερίδες. Στην διαδικτυακή αθλητικογραφία, η αντικειμενοποίηση ενισχύεται σε μεγάλο βαθμό λόγω της δυνατότητας συχνότερης ανάρτησης πορνογραφικού οπτικού υλικού, αλλά και διαμέσου του σεξιστικού τρόπου γραφής των αθλητικογράφων.

Από την άλλη, ο συγκεκριμένος τρόπος γραφής και ανάρτηση τέτοιου υλικού, φαίνεται να είναι δημοφιλείς και προσιτές τακτικές στο κοινό, το οποίο είναι κυρίως ανδρικό, επιφέροντας παράλληλα, κέρδος στις ιστοσελίδες οι οποίες βασίζονται στο μοντέλο του

clickbait¹⁵. Αντίστοιχα, το κοινό, όπως αναφέρουν οι αθλητικογράφοι, συμβαδίζει και προκρίνει τις προϋπάρχουσες πρακτικές (χρήση σεξιστικών χαρακτηρισμών, ανάρτηση πορνογραφικού υλικού) που εφαρμόζονται στην κυπριακή αθλητική δημοσιογραφία και έχουν ως πρότυπο της ελληνικής «Σχολής» δημοσιογραφίας, ενδυναμώνοντας την ήδη υπάρχουσα αρνητική αναπαράσταση για τη γυναίκα, βάσει των θεωριών της αντικειμενοποίησης της γυναίκας.

Οι Κύπριοι άνδρες αθλητικογράφοι που εργάζονται στις ιστοσελίδες, τείνουν να αγνοούν την κάλυψη γυναικείων ομαδικών αθλημάτων, ειδικότερα το ποδόσφαιρο, ισχυριζόμενοι ότι το κοινό δεν ενδιαφέρεται, χαρακτηρίζοντας επαρκή και δίκαιη την κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου δεδομένης της ζήτησης που υπάρχει ή αναγνωρίζοντας ότι δεν υπάρχει αρκετή κάλυψη γυναικείου ποδοσφαίρου, η οποία όμως σύμφωνα με αυτούς δεν επηρεάζει αρνητικά το κοινό, κάτι που εμπίπτει στην αποποίηση ευθυνών που αναφέρθηκε πιο πάνω.

Για τους άνδρες αθλητικογράφους, οι αναπαραστάσεις για τον άνδρα είναι θετικές. Σύμφωνα μ' αυτούς, ο άνδρας συνεχίζει να «ηγείται» και να κυριαρχεί στο χώρο του αθλητισμού και ιδίως του ποδοσφαίρου, κρινόμενος με βάσει αγωνιστικά προσόντα στη θέση του αθλητή, βάσει επίδοσης και ικανότητας ως διαιτητής, προπονητής και τέλος, βάσει δημοσιογραφικών δυνατοτήτων ως αθλητικογράφος. Συγχρόνως, ο βαθμός αντικειμενοποίησης του άνδρα σε σχέση με τη γυναίκα είναι ελάχιστος και παρουσιάζει διαφορετικά χαρακτηριστικά. Ο άνδρας παρουσιάζεται ως επιτυχημένος όταν εκτός από την αγωνιστική επίδοση, συνδυάζει γοητεία, ομορφιά, καλοσχηματισμένο σώμα, χρήματα και όμορφες συντρόφους, όπως φαίνεται από την επιλογή του διαδικτυακού περιεχομένου, βάσει της θεωρίας της «αρρενωπής ηγεμονίας».

Αντίστοιχα, οι αναπαραστάσεις για τη γυναίκα είναι αρνητικές. Οι γυναίκες χαρακτηρίζονται κυρίως για την εξωτερική τους εμφάνιση, ενώ τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά τους όπως απόδοση, ικανότητες μοιάζουν δευτερευούσης σημασίας. Οι άνδρες αθλητικογράφοι συνεχίζουν να υποτιμούν σε μεγάλο βαθμό τον επαγγελματισμό

¹⁵ Bait στα αγγλικά σημαίνει δόλωμα. Clickbait είναι ο όρος που περιγράφει το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, που στόχο έχει την αποκόμιση κερδών από την online διαφήμιση, εις βάρος της ποιότητας ή της ακρίβειας των κειμένων ή του περιεχομένου. Συνήθης πρακτική είναι οι τίτλοι ή οι επικεφαλίδες εντυπωσιασμού με στόχο την πρόκληση της περιέργειας του αναγνώστη, ώστε να προσελκύουν clicks, ενθαρρύνοντας την προώθηση του περιεχομένου στα κοινωνικά δίκτυα.

και την αγωνιστική επίδοση των γυναικών ποδοσφαιριστών, την κρίση των γυναικών διαιτητών, χαρακτηρίζουν ως ανέφικτη την ύπαρξη γυναικών προπονητών, μειώνουν την ικανότητα των γυναικών διοικητικών παραγόντων στον καθορισμό και στην λήψη αποφάσεων ποδοσφαιρικών ομάδων στην Κύπρο και υποβαθμίζουν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα εργασίας των γυναικών αθλητικογράφων - με ελάχιστες εξαιρέσεις, αυτές που καταφέρνουν και γίνονται «μια από αυτούς».

Εν κατακλείδι, ο σύγχρονος ρόλος του αθλητικογράφου είναι γι' αυτούς, βάσει των πιο πάνω αναπαραστάσεων ο ορθός διαμοιρασμός χρόνου και σημασίας που αναλογεί στις επιτυχίες και των δυο φύλων. Αρκετοί αθλητικογράφοι, αναγνωρίζουν ότι οι πρακτικές που χρησιμοποιούν είναι σε βάρος των γυναικών και παραδέχονται ότι θα μπορούσε να αλλάξει ο τρόπος αναφοράς στη γυναίκα, με μεγαλύτερη έμφαση στην εξύψωση των αθλητικών επιτευγμάτων τους και με λιγότερη επικέντρωση στο «πιο προσιτό», «πιο οικείο» περιεχόμενο για το ανδρικό κοινό. Άλλοι, βάσει της αρνητικής αναπαράστασής τους για την γυναίκα στον αθλητισμό, θεωρούν ότι δεν χρειάζεται να γίνει κάποια αλλαγή στο παρόν στάδιο στην υπάρχουσα θεματολογία, ενώ επέρριψαν την ευθύνη στην γυναικεία αντίληψη για την μη συμμετοχή της στο χώρο.

Συμπερασματικά, οι στόχοι και τα ερωτήματα που τέθηκαν από την ερευνήτρια έχουν απαντηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Ως σημαντικός, αλλά παρόλα αυτά, φυσικός περιορισμός της συγκεκριμένης μελέτης, ήταν ο μικρός αριθμός των συμμετεχόντων που διεξήχθησαν, ο οποίος σχετίζεται με τον μικρό αριθμό των επαγγελματιών αθλητικογράφων στην Κύπρο και δη στη Λεμεσό¹⁶.

Επιπλέον, η οργάνωση και σχεδίαση των ομάδων εστίασης ήταν δύσκολο εγχείρημα, κυρίως λόγω των εξειδικευμένων χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων. Ο καθορισμός κοινής ημερομηνίας και ώρας διεξαγωγής των ομάδων εστίασης ήταν επίσης μια από τις δυσκολίες, λόγω της φύσης του επαγγέλματος των συμμετεχόντων που εργάζονται με

¹⁶ Συγκεκριμένα, ο αριθμός όλων των αθλητικογράφων αγγίζει περίπου τα εκατό (100) άτομα, επαγγελματικά μέλη της Ε.Α.Κ., ενώ ένας αριθμός – περισσότερο από τους μισούς - εργάζονται αποκλειστικά σε παραδοσιακά μέσα και άρα αποκλείστηκαν ως υποψήφιοι συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας. Επίσης, η λίστα των μελών δεν είναι ανανεωμένη και αρκετά εγγεγραμμένα μέλη έχουν αποχωρήσει από το χώρο της αθλητικογραφίας. Βέβαια, θα πρέπει να επισημανθεί, ότι όπως και στην περίπτωση των γυναικών, πολλοί επαγγελματίες αθλητικογράφοι των αθλητικών διαδικτυακών ιστοσελίδων δεν είναι εγγεγραμμένα μέλη της Ε.Α.Κ.

βάρδιες. Σημειώνεται, ότι η ερευνήτρια κλήθηκε αρκετές φορές να ξεκινήσει εκ νέου διαδικασία ανεύρεσης υποψηφίων συμμετεχόντων, μετά από αρνητικές απαντήσεις, λόγω επαγγελματικών ή στρατιωτικών υποχρεώσεων.

Αναντίρρητα, εάν δεν υπήρχαν φυσικοί περιορισμοί σε συνδυασμό με την ύπαρξη μεγαλύτερου αριθμού γυναικών αθλητικογράφων στις διαδικτυακές αθλητικές ιστοσελίδες, θα ήταν θεμιτό να διεξαχθούν τουλάχιστον τέσσερις (4) ομάδες εστίασης. Οι καινούριες δυο ομάδες εστίασης που προτείνονται σε μελλοντική μελέτη από την ερευνήτρια, για περεταίρω διερεύνηση του θέματος των αναπαραστάσεων, θα αποτελούνταν από γυναίκες αθλητικογράφους, με διαφοροποίηση το φύλο του συντονιστή στην κάθε ομάδα. Βασικός σκοπός, όπως και στην παρούσα μελέτη θα είναι να διαπιστωθούν τυχόν διακρίσεις στον τρόπο αντιμετώπισης των συνεντευξιαζόμενων, απέναντι στο όμοιο και στο αντίθετο φύλο του ερευνητή.

Εξάλλου, στην παρούσα μελέτη, μπορεί να ειπωθεί ότι η διαφοροποίηση στο φύλο του συντονιστή, διαδραμάτισε ρόλο, εν τέλει, στον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονταν, εκδηλώνονταν και εκφράζονταν οι αθλητικογράφοι απέναντι στους δυο συντονιστές. Αυτή η διαδικασία, όπως αναλύθηκε στη μεθοδολογία, κατέστησε πρωτότυπο το σχεδιασμό της έρευνας για θέματα που αφορούν αναπαραστάσεις για το έμφυλο. Έτσι, κρίνεται δόκιμο να πραγματοποιηθεί και σε άλλες έρευνες που διερευνούν θέματα φύλου.

Επιπρόσθετα, μια εισήγηση για μελλοντική έρευνα θα ήταν εκτός από την συμπερίληψη των γυναικών αθλητικογράφων, ο συνδυασμός των ομάδων εστίασης με ανάλυση περιεχομένου αθλητικών ιστοσελίδων, για την περίπτωση της Κύπρου. Μια άλλη εισήγηση θα ήταν να διενεργηθούν ομάδες εστίασης φιλάθλων και οργανωμένων οπαδών και των δυο φύλων, με σκοπό να κρίνουν το έμφυλο περιεχόμενο των αθλητικών ιστοσελίδων. Ακόμη, θα ήταν ενδιαφέρουσα μελλοντικά, συγκριτική μελέτη της παρούσας έρευνας με μια μεταγενέστερη για το ίδιο θέμα.

Τέλος, κάποια ερωτήματα που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα και θα ήταν ενδιαφέροντα να μελετηθούν είναι: Ποια είναι η αναπαράσταση που έχουν οι γυναίκες αθλητικογράφοι αναφορικά με το θέμα της έμφυλης ταυτότητας; Ποιος ο ρόλος των γυναικών αθλητικογράφων απέναντι στα δυο φύλα και την κάλυψη γυναικείων αθλημάτων; Επιθυμούν οι γυναίκες αθλητικογράφοι αλλαγή ή βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης σε θέματα αναπαραστάσεων και αντιλήψεων των ανδρών αθλητικογράφων ή σε θέματα κάλυψης, ανέλιξης των γυναικών και προοπτικών του επαγγέλματος; Ποια

η στάση των γυναικών αθλητικογράφων απέναντι στην αντικειμενοποίηση και την πορνογραφία;

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ανακεφαλαιώνοντας, η αναχρονιστική αντίληψη που επικρατεί ως επί το πλείστο και οι αναπαραστάσεις των ανδρών αθλητικογράφων για θέση της γυναίκας στο χώρο του αθλητισμού, αποτυπώνει σε μεγάλο βαθμό το μακρύ δρόμο που πρέπει να διανύσει ο τομέας της αθλητικής δημοσιογραφίας στην Κύπρο, ούτως ώστε να παρουσιάζονται δίκαια και ίσα τα δυο φύλα. Οι άνδρες συνεχίζουν να «ηγούνται» στο πεδίο βάσει της θεωρίας της «αρρενωπής ηγεμονίας». Οι αναπαραστάσεις των ανδρών αθλητικογράφων είναι αρνητικές για τη γυναίκα και θετικές για τον άνδρα. Η αντικειμενοποιημένη εκδοχή της γυναίκας, φαίνεται να ενισχύεται διαμέσου της πορνογραφίας στην αθλητική διαδικτυακή δημοσιογραφία, ενώ οι άνδρες επικυρώνουν την κυριαρχία τους στον τομέα, ειδικότερα μέσα στο χώρο του ποδοσφαίρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Attwood, F. (2004). Pornography and objectification. *Feminist Media Studies*, 4(1), 7–19. <http://doi.org/10.1080/14680770410001674617>
- Aubrey, J. S. (2006a). Effects of sexually objectifying media on self-objectification and body surveillance in undergraduates: Results of a 2-year panel study. *Journal of Communication*, 56(2), 366–386. <http://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00024.x>
- Aubrey, J. S. (2006b). Exposure to sexually objectifying media and body self-perceptions among college women: An examination of the selective exposure hypothesis and the role of moderating variables. *Sex Roles*, 55(3–4), 159–172. <http://doi.org/10.1007/s11199-006-9070-7>
- Bagić Babac, M., & Podobnik, V. (2016). A sentiment analysis of who participates, how and why, at social media sport websites. *Online Information Review*, 40(6), 814–833. <http://doi.org/10.1108/OIR-02-2016-0050>
- Bell, J. (2014). *Doing your Research Project: A guide for first-time researches*. McGraw Hill Education (UK).
- Berberick, S. N. (2010). The Objectification of Women in Mass Media: Female Self-Image in Misogynist Culture. *The New York Sociologist*, 5.
- Billig, M. (2008). Social Representations and Repression: Examining the First Formulations of Freud and Moscovici. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 355–368.
- Bissell, K. L., & Zhou, P. (2004). Must-See TV or ESPN: Entertainment and Sports Media Exposure and Body-Image Distortion in College Women. *Journal of Communication*, 54(1), 5–21. <http://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2004.tb02610.x>
- Bourdieu, P. (1997). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (2007). *Η ανδρική κυριαρχία*. Πατάκης.
- Bunn, C., Wyke, S., Gray, C. M., Maclean, A., & Hunt, K. (2016). 'Coz football is

- what we all have?: Masculinities, practice, performance and effervescence in a gender-sensitised weight-loss and healthy living programme for men. *Sociology of Health and Illness*, 38(5), 812–828. <http://doi.org/10.1111/1467-9566.12402>
- Butler, J. (1993). Critically queer. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 1(1), 17–32.
- Butler, J. (2009). *Αναταραχή φύλου: Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Connell, R. (2008). Masculinity construction and sports in boys' education: A framework for thinking about the issue. *Sport, Education and Society*, 13(2), 131–145. <http://doi.org/10.1080/13573320801957053>
- Curran, J., & Gurevitch, M. (2001). *MME και Κοινωνία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Derrida, J. (1981). *Positions*. (A. Bass, Ed.). University of Chicago Press.
- Durkheim, E. (1898). *Représentations individuelles et représentations collectives*.
- Ellemers, N., Spears, R., & Doosje, B. (2002). Self and Social Identity. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 161–186. <http://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135228>
- Epstein, A. L. (1978). *Ethos and identity: three studies in ethnicity*. Transaction Publishers.
- Fink, J. S. (2015). Female athletes, women's sport, and the sport media commercial complex: Have we really “come a long way, baby”? *Sport Management Review*, 18(3), 331–342. <http://doi.org/10.1016/j.smr.2014.05.001>
- Forbes, A., Edwards, L., & Fleming, S. (2014). “Women can’t referee’: exploring the experiences of female football officials within UK football culture. *Soccer & Society*, 970(April 2014), 1–19. <http://doi.org/10.1080/14660970.2014.882829>
- Foucault, M. (1987). *Εξουσία, Γνώση και Ηθική*. Ύψιλον.
- Foucault, M. (1989). *Επιτήρηση και Τιμωρία: Η γέννηση της Φυλακής*. Κέδρος-Ράππα.

- Foucault, M. (1990). *The history of sexuality: An introduction, volume I*. New York: Vintage.
- Fredrickson, B. L., & Roberts, T.-A. (1997). Objectification Theory: Toward Understanding Women's Lived Experiences and Mental Health Risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2).
- Gazi, A., & Dimitrakopoulou, D. (2016). "If you don't act, you are not going to get anything" Professional identity and gender equality in Greek and Cypriot media organisations Gender and Professional Identity Approaching organisations and professional identity. *MedieKultur - Journal of Media and Communication Research*, 32(61), 93–115.
- Gee, S. (2013). Bending the codes of masculinity: David Beckham and flexible masculinity in the new millennium. *Sport in Society*. Taylor & Francis.
<http://doi.org/10.1080/17430437.2013.806034>
- Grabe, S., Ward, L. M., & Hyde, J. S. (2008). The role of the media in body image concerns among women: A meta-analysis of experimental and correlational studies. *Psychological Bulletin*, 134(3), 460–76. <http://doi.org/10.1037/0033-2909.134.3.460>
- Gurung, R. A. R., & Chrouser, C. J. (2007). Predicting objectification: Do provocative clothing and observer characteristics matter? *Sex Roles*, 57(1–2), 91–99.
<http://doi.org/10.1007/s11199-007-9219-z>
- Hall, S., & Gieben, B. (2003). *Η διαμόρφωση της Νεωτερικότητας*. Σαββάλας.
- Hardin, M., & Shain, S. (2006). "Feeling Much Smaller than You Know You Are": The Fragmented Professional Identity of Female Sports Journalists. *Critical Studies in Media Communication*, 23(4), 322–338.
<http://doi.org/10.1080/07393180600933147>
- Harper, B., & Tiggemann, M. (2008). The effect of thin ideal media images on women's self-objectification, mood, and body image. *Sex Roles*, 58(9–10), 649–657.
<http://doi.org/10.1007/s11199-007-9379-x>

- Harrison, K., & Fredrickson, B. L. (2003). Women's sports media, self-objectification, and mental health in black and white adolescent females. *Journal of Communication*, 53(2), 216–232. <http://doi.org/10.1093/joc/53.2.216>
- Howarth, C. (2006). A social representation is not a quiet thing: Exploring the critical potential of social representations theory. *The British Journal of Social Psychology*, 45, 65–86. <http://doi.org/10.1348/014466605X43777>
- Hylton, K., & Lawrence, S. (2015). Reading Ronaldo: Contingent whiteness in the football media. *Soccer and Society*, 16(5–6), 765–782. <http://doi.org/10.1080/14660970.2014.963310>
- Jane, E. A. (2017). Is Debbie Does Dallas dangerous? Representations of cheerleading in pornography and some possible effects. *Feminist Media Studies*, 17(2), 264–280. <http://doi.org/10.1080/14680777.2016.1187641>
- Jirásek, I., Kohe, G. Z., & Hurych, E. (2013). Reimagining athletic nudity: The sexualization of sport as a sign of a “porno-ization” of culture. *Sport in Society*, 16(6), 721–734. <http://doi.org/http://dx.doi.org/10.1080/17430437.2012.753525>
- Jodelet, D. (2008). Social representations: The beautiful invention. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 38(4), 411–430. <http://doi.org/10.1111/j.1468-5914.2008.00383.x>
- Jon, S. (2000). “The Money’s Good, the Fame’s Good, the Girls Are Good’: The Role of Playground Football in the Construction of Young Boys’ Masculinity in a Junior School. *British Journal of Sociology of Education*, 21(1), 95–109. <http://doi.org/10.2307/1393361>
- Kane, M. J. (2013). The Better Sportswomen Get, the More the Media Ignore Them. *Communication and Sport*, 1(3), 231–236. <http://doi.org/10.1177/2167479513484579>
- Kane, M. J., Lavoie, N. M., & Fink, J. S. (2015). Exploring Elite Female Athletes’ Interpretations of Sport Media Images: A Window Into the Construction of Social Identity and Selling Sex” in Women’s Sports. *Communication & Sport*, 1(3), 269–

298. <http://doi.org/10.1177/2167479512473585>

- Kane, M. J., & Maxwell, H. D. (2011). Expanding the Boundaries of Sport Media Research: Using Critical Theory to Explore Consumer Responses to Representations of Women 's Sports. *Journal of Sport Management*, 25, 202–217.
- Kian, E. M., Clavio, G., Vincent, J., & Shaw, S. D. (2011). Homophobic and sexist yet uncontested: examining football fan postings on Internet message boards. *Journal of Homosexuality*, 58(5), 680–699. <http://doi.org/10.1080/00918369.2011.563672>
- Laucella, P. C., Hardin, M., Bien-Aime, S., & Antunovic, D. (2016). Diversifying the Sports Department and Covering Womens Sports: A Survey of Sports Editors. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 1–21. <http://doi.org/10.1177/1077699016654443>
- Markova, I., & Farr, R. (1995). *Representations of Health, Illness and Handicap*. Harwood Academic Publishers.
- Mckinlay, A., & Potter, J. (1987). Social Representations: A conceptual critique. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 17(4), 471–487. <http://doi.org/10.1111/j.1468-5914.1987.tb00109.x>
- Mintert, S.-M., & Pfister, G. (2015). The FREE project and the feminization of football: The role of women in the European fan community. *Soccer and Society*, 16(December), 405–421. <http://doi.org/10.1080/14660970.2014.961383>
- Moscovici, S. (1961). *La psychanalyse, son image et son public*. (P. universitaires de France, Ed.) (2nd ed.). Paris.
- Moscovici, S. (1981). *On social representations*. (Accademic Press, Ed.). London.
- Moscovici, S. (1984). *The phenomenon of social representations*. (C. U. Press, Ed.). Cambridge.
- Moscovici, S. (1988). Notes towards a description of Social Representations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 211–250.

- Moscovici, S., & Markova, I. (1998). Presenting social representations: A conversation. *Culture and Psychology*, 4(3), 371–410.
- Mudrick, M., Burton, L., & Lin, C. A. (2016). Pervasively Offside: An Examination of Sexism, Stereotypes, and Sportscaster Credibility. *Communication & Sport*.
<http://doi.org/10.1177/2167479516670642>
- Pateman, C. (1988). *The Sexual Contract*. Cambridge: Polity Press.
- Pfister, G. (2015). Assessing the sociology of sport: On women and football. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(4–5), 563–569.
<http://doi.org/10.1177/1012690214566646>
- Rakow, L. (1986). Rethinking gender research in communication. *Journal of Communication*, 36(4), 11–26.
- Sagoe, D. (2012). Precincts and Prospects in the Use of Focus Groups in Social and Behavioral Science Research. *The Qualitative Report*, 17(29), 1–16.
- Shoemaker, P., & Reese, S. (1996). *Mediating the message: Theories of Influence on Mass Media Content* (2nd ed.). New York: Longman.
- Smithson, J. (2000). Using and analysing focus groups: Limitations and possibilities. *International Journal of Social Research Methodology*, 3(2), 103–119.
<http://doi.org/10.1080/136455700405172>
- Speer, S. (2001). Sports Media and Gender Inequality: The swimsuit Issue and Sport: Hegemonic Masculinity in Sports Illustrated. *Body and Society*, 7(1), 109–114.
- Toffoletti, K., & Mewett, P. (2012). “Oh yes, He is Hot”: Female football fans and the sexual objectification of sportsmen’s bodies. In *In sport and Its Female Fans* (pp. 99–114). Routledge.
- Trolan, E. J. (2013). The Impact of the Media on Gender Inequality within Sport. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 91, 215–227.
<http://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.420>

- Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: The Free Press.
- Tylka, T. L., & Van Diest, a. M. K. (2014). You Looking at Her “Hot” Body May Not be “Cool” for Me: Integrating Male Partners’ Pornography Use into Objectification Theory for Women. *Psychology of Women Quarterly*, 39(1), 67–84.
<http://doi.org/10.1177/0361684314521784>
- Van Zoonen, L. (1991). *Feminist Perspectives on Media*.
- Van Zoonen, L. (1994). *Feminist Media Studies*. Sage.
- Wagner, W., Duveen, G., Farr, R., Jovhelovitch, S., Lorenzi-Cioldi, F., Markova, I., & Rose, D. (1999). Theory and method of social representations. *Asian Journal of Social Psychology*, 2, 95–125. <http://doi.org/10.1111/1467-839X.00028>
- Wanneberg, P. L. (2011). The sexualization of sport: A gender analysis of Swedish elite sport from 1967 to the present day. *European Journal of Women’s Studies*, 18(3), 265–278. <http://doi.org/10.1177/1350506811406075>
- Βάμβουκας, Μ. (1998). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Γκέφου-Μαδιανού, Δ. (2003). *Εαυτός και άλλος: Εννοιολογήσεις ταυτότητες και πρακτικές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία; (2η)*. ΚΡΙΤΙΚΗ.
- Κωνσταντοπούλου, Χ. (2015). *Κοινωνικές αναπαραστάσεις: Επικοινωνιακά μέσα και εξουσία*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Λαμπρίδης, Ε. (2004). *Στερεότυπο-προκατάληψη-κοινωνική ταυτότητα: Μελετώντας τις δυναμικές της κοινωνικής αναπαράστασης για τους τσιγγάνους*. Αθήνα: Gutenberg.
- ΜακΚουέλ, Ν. (2003). *Η θεωρία της μαζικής επικοινωνίας για τον 21ο αιώνα*. Καστανιώτης.
- Μακρής, Σ. (2015). *Φεμινισμός και δημοκρατία: Από τη Mary Wollstonecraft στην*

- Judith Butler*. Θεσσαλονίκη: Ένεκεν.
- Μελετίου, Γ. (2011). *Κυπριακό Ποδόσφαιρο 1900-1960*. Λευκωσία: Power Publishing.
- Ναυρίδης, Κ., & Χρηστάκης, Ν. (1997). *Ταυτότητες: Ψυχοκοινωνική Συγκρότηση*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Παπαγεωργίου, Γ. (2008). *Ηγεμονία και φεμινισμός*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Παπαστάμου, Σ., & Μαντόγλου, Α. (1995). *Κοινωνικές Αναπαραστάσεις*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Σεραφετινίδου, Μ. (2005). *Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας: Ο ρόλος των Μέσων στην αναπαραγωγή του σύγχρονου καπιταλισμού*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σοφοκλέους, Α. (2008). *Αθλητική Δημοσιογραφία*. Λευκωσία: Εκδοτικός Οίκος Νικοκλής.
- Χρηστάκης, Ν., & Καλαμπαλίκης, Ν. (2012). Εισαγωγή στην επιστημολογία των κοινωνικών αναπαραστάσεων και την ψυχολογία του κοινωνικού μέσω της σκέψης του Serge Moscovici. In *Επιστήμη και Κοινωνία. Θεματικό Αφιέρωμα: Ριζοσπαστισμός-Ριζοσπαστικοποίηση Επιθεώρηση πολιτικής και ηθικής θεωρίας* (pp. 1–17). Gutenberg.
- Ψύλλα, Μ. (2009). *Δημόσιος χώρος και φύλο*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Οδηγός Συζήτησης:

ΟΛΗΓΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΕΜΦΥΛΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Δήλωση Συντονιστή:

Ονομάζομαι Βερόνικα Χαραλάμπους και θα είμαι η συντονίστρια της συζήτησης. Πρώτα απ' όλα, να σας ευχαριστήσω όλους σας για τη συμμετοχή σας στη σημερινή συνάντησή μας εδώ. Οι απόψεις όλων και οι συζητήσεις μας, θα είναι αυστηρά εμπιστευτικές, θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της έρευνας και η ανωνυμία όλων σας, αποτελεί δική μου υποχρέωση ως ερευνητής, την οποία θα τηρήσω εγγυημένα. Την θέση του ονόματός σας στην τελική συγγραφή του κειμένου θα πάρει το φύλο, η ηλικία σας και η θέση την οποία κατέχετε στα Μέσα που εργάζεστε, στην φόρμα που θα μου συμπληρώσετε πριν αρχίσει η συζήτηση.

Όλη η συζήτησή μας θα είναι ηχογραφημένη, για το μόνο λόγο ότι θα πρέπει να έχω κάτι που να λειτουργήσει σαν την «προσωπική μου μνήμη», καθώς θα είμαστε εδώ αρκετή ώρα και θα ειπωθούν πολλά. Επομένως, με κάποιο τρόπο πρέπει να θυμάμαι τι ακριβώς είπαμε, πως το είπαμε, κλπ, κλπ. Έχετε επίσης ο καθένας μπροστά σας από ένα καρτελάκι με το μικρό σας όνομα και ο λόγος είναι για να διευκολύνεται η συζήτηση μεταξύ μας όταν κάνουμε απευθείας σχόλια ο ένας στον άλλο, εάν κάποιοι δεν γνωρίζετε μεταξύ σας από πριν.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Προσκαλώντας σας να συμμετέχετε σήμερα, σας ανέφερα από πριν ότι θα συζητήσουμε θέματα που αφορούν την διαδικτυακή αθλητικογραφία στην Κύπρο και ειδικότερα το ποδόσφαιρο, καθότι μια γενική παρατήρηση είναι ότι η αθλητική δημοσιογραφία κατά κόρων ασχολείται με το ποδόσφαιρο. Δεν θα αναλύσουμε γιατί συμβαίνει αυτό, αν και θα ήταν μια ενδιαφέρουσα συζήτηση. Παρόλα αυτά, θα ήθελα να μου πείτε εάν εσείς προσωπικά θεωρείτε ότι ένα εκ των δυο φύλων (άνδρας/ γυναίκα) επικρατεί στο χώρο του ποδοσφαίρου και γιατί το πιστεύετε αυτό; Εάν δηλαδή, θα χαρακτηρίζατε ανδρική ή γυναικεία υπόθεση το ποδόσφαιρο, όπως το έχετε στο μυαλό σας και γιατί. (Αναμένω γενική αναφορά στη θέση άνδρα/γυναίκας στο ποδόσφαιρο ως αθλητές, φίλαθλοι και ως αθλητικογράφοι)
2. Υπάρχει πιστεύετε θέση για τη γυναίκα μέσα στο ποδόσφαιρο; Ποια είναι αυτή και γιατί;
3. Ποιοι πιστεύετε αποτελούν (ως επί το πλείστο) το φίλαθλο κοινό στο ποδόσφαιρο; Άνδρες ή γυναίκες; Γιατί συμβαίνει αυτό;
4. Ποια συναισθήματα σας προκαλεί το γεγονός ότι πλέον και οι γυναίκες συμμετέχουν ως φίλαθλοι ποδοσφαίρου; Πως το αντιμετωπίζετε και γιατί; (θετικά, αρνητικά - αφύσικο, φυσιολογικό γεγονός;)
5. Τι πιστεύετε μπορεί να προσφέρει μια γυναίκα σε σχέση με έναν άνδρα φίλαθλο κατά τη διάρκεια ενός ποδοσφαιρικού αγώνα;
6. Ένα άλλο φαινόμενο που βλέπουμε ακόμη σε κάποιες περιπτώσεις, φιέστες, τελετουργικά πριν τους αγώνες (τελικούς κυπέλλου, ασπίδας κλπ.) να υπάρχουν τα κορίτσια cheerleaders που φαίνεται να ψυχαγωγούν το κοινό. Ποια συναισθήματα σας προκαλεί; Πως το αντιμετωπίζετε; Γιατί;
7. Πάντως μιλώντας για θέματα φιλάθλων και οπαδών, τα πλείστα συνθήματα των ομάδων στις κερκίδες περιέχουν βωμολοχίες και θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε κάποια απ' αυτά και σεξιστικά. Πιστεύετε ότι αυτό είναι ικανό να απομακρύνει μια γυναίκα από το να ασχοληθεί με το ποδόσφαιρο;
8. Φυσικά, υπάρχουν και οι φανατικές στις κερκίδες που αν και υπάρχουν αυτά τα σεξιστικά συνθήματα ακόμη και οι ίδιες φαίνεται να τα ενστερνίζονται και τα τραγουδούν. Ποια συναισθήματα θα σας προκαλούσε να βλέπατε αυτό το φαινόμενο; Μια γυναίκα να βρίζει και να φωνάζει σεξιστικά συνθήματα;

9. Δεν θέλω η συζήτηση να παρεκκλίνει στο φαινόμενο του χουλιγκανισμού, ωστόσο, με όλα αυτά τα δεδομένα που έχουμε συζητήσει, για συνθήματα, βωμολοχίες, ίσως και πιο ακραίες και επιθετικές εκφάνσεις του ποδοσφαίρου, όπως χουλιγκανισμός, βίαιο παιγνίδι κλπ. θεωρείτε εν τέλει ότι το ποδόσφαιρο είναι ίσως «βάρβαρο» και «σκληρό» ως άθλημα για μια γυναίκα, είτε να παρακολουθήσει παιγνίδια, είτε να παίζει και η ίδια ποδόσφαιρο;
10. Τι θεωρείτε πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον να παρακολουθήσετε; Ανδρικό ή γυναικείο ποδόσφαιρο; Γιατί;
11. Θεωρείτε ότι και το φίλαθλο κοινό που παρακολουθεί ποδόσφαιρο συμερίζεται αυτή την άποψη;
12. Πιστεύετε με βάση την προηγούμενη συζήτηση, ότι οι άνδρες ποδοσφαιριστές είναι καλύτεροι από τις γυναίκες ποδοσφαιριστές; Γιατί;
13. Ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία θα χαρακτηρίζατε κάποιον ως «καλό» ποδοσφαιριστή; Τι σας αρέσει περισσότερο και θα εστιάζατε πάνω σε ένα ποδοσφαιριστή;
14. Πιστεύετε ισχύουν τα ίδια κριτήρια και για τους άνδρες και για τις γυναίκες; (Εάν απαντούν καταφατικά, τότε αναφορά σε έρευνες που παρουσιάζεται η γυναίκα με τρόπο αντικειμενοποιημένο, έμφαση στο σώμα αντί στην αγωνιστική απόδοση κλπ. - Γιατί συμβαίνει αυτό;)
15. Θεωρείτε πιο εύκολο ένα αγοράκι ή ένα κοριτσάκι να ασχοληθεί με το ποδόσφαιρο σε επαγγελματικό επίπεδο;
16. Αν παραδείγματος χάρη, υποθετικά μιλώντας, είχατε ένα γιο, ο οποίος ήθελε να ασχοληθεί επαγγελματικά με το ποδόσφαιρο. Πως θα το αντιμετωπίζατε και γιατί;
17. Πως θα αντιδρούσατε τώρα εάν υποθετικά πάλι, είχατε μια κόρη και σας έλεγε ότι επιθυμεί να ασχοληθεί με το ποδόσφαιρο, τι θα της απαντούσατε; Τι συμβουλές θα δίνατε; Θα την στηρίζατε εν τέλει στην απόφαση της αυτή; Γιατί;
18. Υπάρχει θεωρείτε μέλλον για το γυναικείο ποδόσφαιρο; Αν ναι, τι πρέπει να αλλάξει για να βελτιωθεί;
19. Θεωρείτε ότι η κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου είναι επαρκής; Γιατί;
20. Πιστεύετε ότι η κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου είναι δίκαιη σε σχέση με το ανδρικό ποδόσφαιρο; Γιατί;

21. Πιστεύετε ότι εάν η κάλυψη του γυναικείου ποδοσφαίρου βρεθεί κάποτε στο ίδιο επίπεδο με την κάλυψη του ανδρικού, αυτό θα είναι ικανό να επηρεάσει το κοινό να αρχίσει να παρακολουθεί περισσότερο γυναικείο ποδόσφαιρο ή όχι; Γιατί;
22. Τώρα σε κάτι άλλο, ποια η άποψη σας για τις γυναίκες διαιτητές; Πιστεύετε ότι θα μπορέσουμε κάποια στιγμή στην Κύπρο να έχουμε ως «απόλυτο άρχοντα» σε ένα αγώνα ποδοσφαίρου μια γυναίκα; Ποια συναισθήματα σας προκαλεί ένα τέτοιο ενδεχόμενο και γιατί; *(Ενδεχόμενη αναφορά στην Αγγέλα Κυριάκου – αντικειμενοποιημένη εκδοχή χαρακτηρισμοί ως «hot ρέφερι»)*
23. Εφ' όσον, έχουμε συζητήσει για παίκτες, φιλάθλους, διαιτητές, να περάσουμε τώρα και στην προπονητική. Δεν έχουμε κάποιο παράδειγμα γυναίκας στο ανδρικό ποδόσφαιρο στη θέση του προπονητή. Πως το σχολιάζετε; Γιατί πιστεύετε συμβαίνει αυτό;
24. Θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει γυναίκα προπονητής σε ανδρική κυπριακή ομάδα ποδοσφαίρου; Πως θα το αντιμετωπίζατε; Γιατί;
25. Ποιες θα ήταν οι δυσκολίες πιστεύετε για μια γυναίκα προπονητή σε ανδρική ομάδα; Σχολιάστε.
26. Υπήρξε μεγάλη συζήτηση για θέματα σεξισμού που είχαν απασχολήσει μεγάλες ομάδες ποδοσφαίρου στο εξωτερικό, ένα παράδειγμα ήταν η γιατρός της Chelsea F.C., Εύα Καρνέϊρο, η οποία έπεσε θύμα σεξισμού. Παρόλα αυτά στα κυπριακά Μέσα, αυτό θεωρήθηκε ως φυσιολογικό, εφόσον ήταν αισθητικά μια όμορφη παρουσία. Πως το σχολιάζετε;
27. Για να κλείσουμε αυτό το πρώτο μέρος της συζήτησης, θα ήθελα την άποψη σας για την είσοδο των γυναικών στο πεδίο της Αθλητικής Δημοσιογραφίας. Πιστεύετε ότι οι γυναίκες μπορούν να ανταπεξέλθουν εξίσου καλά όσο ένας άνδρας αθλητικογράφος;
28. Πως θα χαρακτηρίζατε το επίπεδο εργασίας των γυναικών αθλητικογράφων;
29. Είναι οι γυναίκες αθλητικογράφοι το ίδιο αποτελεσματικές όσο ένας άνδρας;
30. Τι καθήκοντα επιτελεί μια γυναίκα αθλητικογράφος σε μια διαδικτυακή ιστοσελίδα;
31. Πως κρίνετε την συνεργασία σας με μια γυναίκα αθλητικογράφο;
32. Γιατί δεν βλέπουμε συχνά γυναίκες αθλητικογράφους ως απεσταλμένες των ιστοσελίδων για να καλύψουν παιχνίδια στο εξωτερικό;

33. Για ποιους λόγους δεν βλέπουμε γυναίκες αθλητικογράφους στις περιγραφές ποδοσφαιρικών αναμετρήσεων στην ηλεκτρονική δημοσιογραφία;
34. Για ποιους λόγους δεν βλέπουμε συχνά γυναίκες αθλητικογράφους να ανελίσσονται στην ιεραρχία, παραδείγματος χάρη να αποκτήσουν θέση αρχισυντάκτη κάποια αθλητική ιστοσελίδα; Πιστεύετε δεν έχουν τα προσόντα;

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΟΠΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΑΠΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ

Δήλωση Συντονιστή: Θα ήθελα τώρα να περάσουμε στο δεύτερο μέρος της συζήτησής μας, όπου θα σας επιδείξω οπτικό υλικό παρμένο από τις μόνιμες στήλες αθλητικών ιστοσελίδων. Περιεχόμενο δηλαδή, είτε των συναδέλφων σας, είτε και δικό σας. Δεν μπορώ να γνωρίζω στην προκειμένη περίπτωση. Η επιλογή έγινε με τυχαία δειγματοληψία. Δείτε τις παρακάτω φωτογραφίες, τις οποίες θα ήθελα να σχολιάσουμε. (Διάρκεια 5-6 λεπτών)

Εικόνα 1: Μόνιμη Στήλη 24sports «Το κορίτσι της Ημέρας»

Ομορφιές στην Ξάνθη (pics)

HOT NEWS / FEB 09, 2017

Τα πιο αβυσσαλέα ντεκολτέ της showbiz!

HOT NEWS / FEB 09, 2017

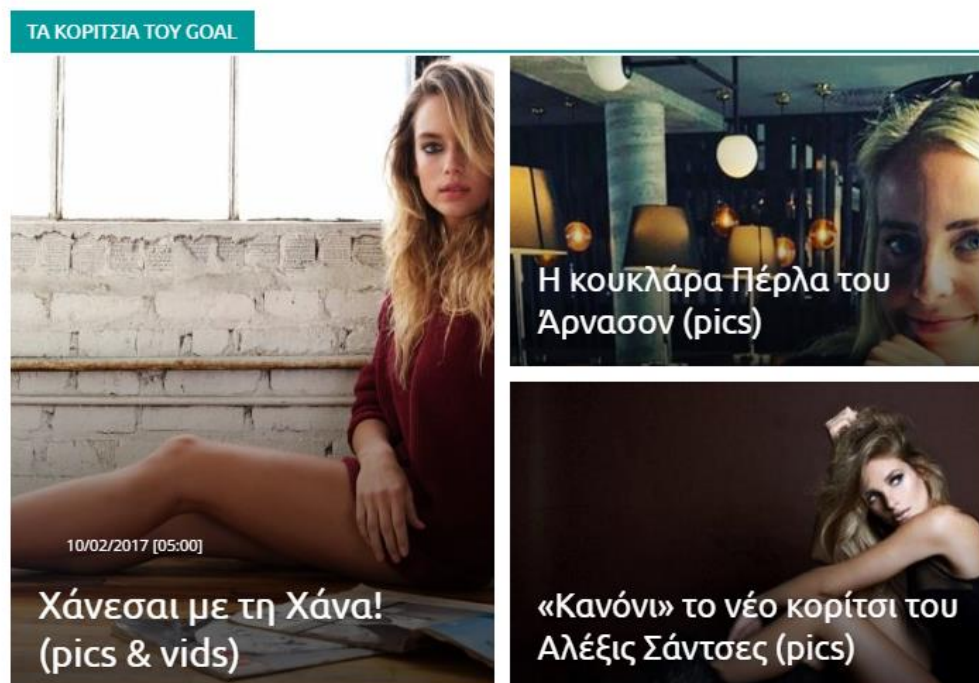
12 σέξι Cheerleaders που δίνουν νόημα στα βαρετά τσίμ-άουτ!

HOT NEWS / FEB 09, 2017

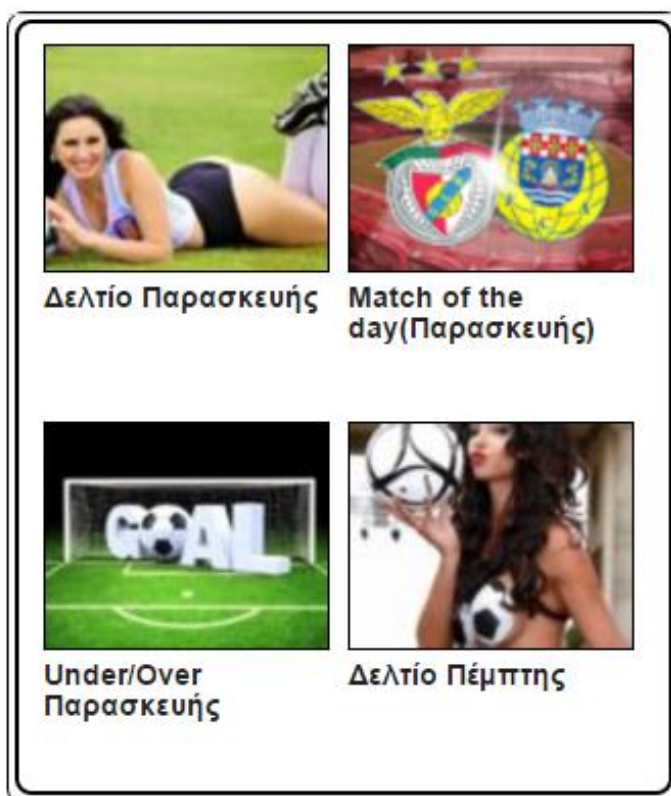
Βάζει... βόμβες μία από τις πιο καυτές γυναίκες στον πλανήτη! (pics)

HOT NEWS / FEB 10, 2017

Εικόνα 2: Μόνιμη Στήλη balla.com «For Men...By Men's Guide»

Εικόνα 3: Μόνιμη Στήλη goal.news.cy «Τα Κορίτσια του GOAL»

Εικόνα 4: Κοινή Μόνιμη Στήλη σε protathlima.com και shootandgoal «MrBET.net» με Δελτία Ημέρας

Hot Picks

Όλες οι ειδήσεις

Μας δείχνει...

ΚΟΡΜΑΚΙ εσώρουχο

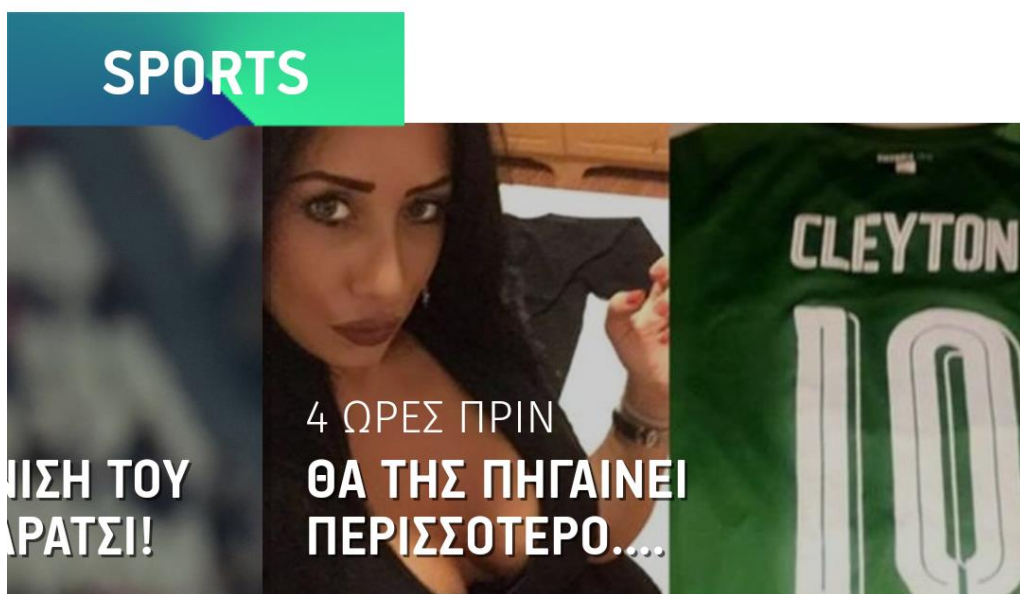

Φωτογράφιση με μαγιώ!

Απίστευτη κορμάρα!

Εικόνα 5: Μόνιμη Στήλη «Hot Picks» της ιστοσελίδας kerkida.net

Εικόνα 6: Ανάρτηση από ant1iwo.com «Θα της πηγαίνει περισσότερο...»

Με γυναίκα και σκυλί

16:57 - 09.02.2017

Supereffekies.com | ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ ΣΤΟ ΛΕΠΤΟ!

Έτοιμος για το νέο ξεκίνημα ο Μάριν Όρσουλίτς. Ο Κροάτης πρώην αμυντικός του τριφυλλιού ετοίμασε βαλίτσες, γυναίκα και σκυλί και πάει Κορέα.

Εικόνα 7: Ανάρτηση από protathlima.com «Με γυναίκα και σκυλί» και σχόλιο « [...] ετοίμασε βαλίτσες, γυναίκα και σκυλί [...]»

Κουκλάρα, τριφυλλάρα και ξέρει από οφσάιντ

Αρχική » Α' Κατηγορία » Ειδήσεις » Ομόνοια

19.02.2017 - 13:40

3

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

SDNA.GR

Ο απόλυτος συνδυασμός! Είναι κουκλάρα, τριφυλλάρα, παρακολουθεί ποδόσφαιρο, προκαλεί πανικό στις κερκίδες και ξέρει τι είναι οφσάιντ. Ποιος δεν θα την ήθελε για κοπέλα; Η Δέσπω Νικολαΐδου μιλάει στο SDNA για τη μεγάλη της αγάπη, την Ομόνοια και προβλέπει για το ΑΕΚ - Ολυμπιακός.

Κοντεύει τα πρώτα άντα αλλά δεν της φαίνεται. Είναι φανατική φίλη του ποδοσφαίρου, δεν αποχωρίζεται το τριφύλλι από το στήθος της και προκαλεί πανικό όποτε βρίσκεται στην κερκίδα για να παρακολουθήσει τον Ολυμπιακό.

Ομόνοια:
Τελευταίες Ειδήσεις

ΑΕΚ και... Απόλλωνας

Κουκλάρα, τριφυλλάρα και ξέρει από οφσάιντ

ΔΗΛΩΣΕΙΣ Ματ Ντάρμπισιρ...

ΠΗΓΕ (ΤΩΡΑ) Αρένα!

17 παίκτες στο όριο

ΕΤΣΙ, θα ελπίζει στο... διπλό!

Στην Αρένα...

ΔΥΝΑΤΑ ματς...

Να κρίνουν ακόμα ένα...

"Όταν νιώθεις πως θα τα παρατήσεις..."

Α' Κατηγορία:
Τελευταίες Ειδήσεις

"Διπλός μπελάς" για Μάρκο!

Θέλει... ρεβάνς!

Cyto.se - Movies
cyto.se/movies/

Most Popular

ΓΚΟΛ ο Κωνσταντίνος: Στα χνάρια του Πιέρου!
18.02.2017 - 16:02

ΕΙΣΑΙ ωραίος οπαδός...
18.02.2017 - 23:54

Τριάρα και... +5 ΑΝΟΔΟΥ! (Φώτος)
18.02.2017 - 17:00

Σαν... σίφουνας πέρασε και το "Τάσος Μάρκου..."
18.02.2017 - 15:30

Εικόνα 8: Ανάρτηση από kerkida.net «Κουκλάρα, τριφυλλάρα και ξέρει από οφσάιντ»

Το μοντέλο, Πάολα Σαουλίνο, που είχε υποσχεθεί στοματικό σεξ σε όποιον ψηφίσει «όχι» στο δημοψήφισμα του Ρέντσι, έδωσε κίνητρο στους παίκτες της Νάπολι πριν την Ρεάλ.

Η Σαουλίνο αυτή τη φορά το γύρισε στα αθλητικά. «Είμαι μια ζωή πιφόζα της Νάπολι και είναι πολύ ωραίο να βλέπω αυτό που γίνεται αυτή την περίοδο. Αν η Νάπολι κατακτήσει το Champions League, θα ήμουν πανευτυχής να έκανα στοματικό σεξ σε όλη την ομάδα. Δεν έχω κανένα πρόβλημα. Εάν έτσι τους βοηθήσω να κατακτήσουν το τρόπαιο, θα είναι φανταστικό» δήλωσε η Ιταλίδα, η οποία προσπάθησε να δώσει ώθηση με τον δικό της τρόπο αλλά δεν σταμάτησε εκεί καθώς αναφέρθηκε και στις εγχώριες διοργανώσεις. «Αν πάρουμε το πρωτάθλημα θα κάνω στοματικό σεξ σε κάθε Ναπολιτάνο οπαδό που θα πανηγυρίσει την κατάκτηση του τίτλου».

Εικόνα 9: Ανάρτηση από kerkida.net «Sexy κίνητρο για να πάρει το CL η Νάπολι»

Ο Μερακλής Μάρκο Μποριέλο με τις
γυναίκες του! (pics)

Εικόνα 10: Ανάρτηση από Shootandgoal «Ο μερακλής Μάρκο Μποριέλο με τις γυναίκες του!»

Τα εσώρουχα του Ρονάλντο

powered by

bet365

Αρχική » Άλλες Στήλες » Κους Κους

16.02.2017 - 17:07

Η κολεξιόν εσωρούχων του Κριστιάνο Ρονάλντο για την άνοιξη και το καλοκαίρι του 2017 είναι εδώ!

Μοντέλο στην διαφημιστική καμπάνια ήταν φυσικά... ο ίδιος!

Εικόνα 11: Ανάρτηση από kerkida.net «Τα εσώρουχα του Ρονάλντο»

1. Σκοπός δεν είναι να θίξω κάποιον, γίνεται καθαρά για σκοπούς έρευνας και ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος. Έτσι, θα ήθελα να σας ρωτήσω ποια συναισθήματα σας προκαλούν οι παραπάνω φωτογραφίες και κείμενα και γιατί σας προκαλούν αυτά τα συναισθήματα; Μπορείτε να εκφράσετε όσο πιο ελεύθερα τις σκέψεις σας.
2. Ποιο από το οπτικό υλικό σας έκανε περισσότερη εντύπωση και γιατί;
3. Πως θα χαρακτηρίζατε αυτού του είδους δημοσιεύματα;

4. Το γεγονός πως κάθε αθλητική ιστοσελίδα διαθέτει μια μόνιμη στήλη πορνογραφικού υλικού, υποδηλώνει πως υπάρχουν κάποιοι λόγοι και δεν αποτελεί μια ιδιομορφία ή ένα μεμονωμένο περιστατικό. Ποιοι είναι λοιπόν, οι λόγοι που αναρτάται καθημερινά τέτοιο υλικό;
5. Με βάση τα αναλυτικά στα οποία έχετε πρόσβαση ο καθένας σε κάθε ιστοσελίδα, θα λέγατε ότι αυτά τα δημοσιεύματα είναι δημοφιλή στο φίλαθλο αναγνωστικό κοινό;
6. Πως συνδέεται αυτή η θεματική με πορνογραφικό υλικό με το ποδόσφαιρο;
7. Εμπίπτει αυτή η θεματική μέσα σε ότι ονομάζουμε ημερήσια διάταξη; Πιστεύετε είναι αναγκαία η ανάρτηση τέτοιου υλικού;
8. Ποιος αναλαμβάνει καθήκοντα για να αναρτά το παραπάνω υλικό;
9. Έχετε αναρτήσει εσείς ποτέ τέτοιο περιεχόμενο εκεί που εργάζεστε;
10. Σας έχει ζητηθεί ή το κάνατε με δική σας πρωτοβουλία;
11. Γνωρίζετε εάν έτυχε ποτέ να αναρτήσει τέτοιο υλικό μια γυναίκα που εργάζεται μαζί σας;
12. Γνωρίζετε εάν έχει ζητηθεί να αναρτηθεί τέτοιο υλικό από γυναίκα;
13. Θεωρείτε πως υπάρχει διαφοροποίηση στον τρόπο που παρουσιάζεται ο άνδρας (*Μποριέλο – γυναικοκατακτητής και Ρονάλτο ως επιτυχημένος άνδρας αθλητής σε συνδυασμό με τη γοητεία*) και μια γυναίκα (*αντικειμενοποιημένη εκδοχή*); Γιατί συμβαίνει αυτό;
14. Γιατί πιστεύετε παρουσιάζεται με τέτοιο τρόπο η γυναίκα και άνδρας;
15. Συνδέεται το ποδόσφαιρο και η γυναίκα ως μέσο ψυχαγωγίας για τον άνδρα με βάση το οπτικό υλικό; Γιατί;
16. Συνδέεται το δίπτυχο «γυναίκα – ποδόσφαιρο», πιστεύετε με το φαινόμενο των κοριτσιών cheerleader το οποίο σχολιάσαμε προηγουμένως;
17. Από το περιεχόμενο που έχουμε μπροστά μας, θεωρείτε ότι υπάρχει πρόθεση να προωθηθεί μια αντικειμενοποιημένη εκδοχή της γυναίκας ή του άνδρα στο ποδόσφαιρο; Γιατί;
18. Ανεξάρτητα από το πορνογραφικό υλικό, για ποιο λόγο θεωρείτε, όταν γίνεται αναφορά σε μια γυναίκα σε κάποια αθλητική ιστοσελίδα, αναφέρεται με το μικρό της όνομα, ή χαρακτηρίζεται ως «κορίτσι», ενώ οι άνδρες επονομάζονται με τα επίθετά τους;

19. Θεωρείτε ως αθλητικογράφος, ότι χρειάζεται να αλλάξει το υφιστάμενο πλαίσιο αναφοράς για τα δυο φύλα στην Αθλητική Δημοσιογραφία και γιατί;
20. Τι αλλαγές πρέπει να γίνουν ούτως ώστε να βελτιωθεί η Αθλητική Δημοσιογραφία;
21. Ποιος ο σύγχρονος ρόλος του Αθλητικογράφου στα θέματα που αφορούν τα δυο φύλα;
22. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να πείτε για όλα αυτά που συζητήσαμε όλη την προηγούμενη ώρα; Κάτι που θεωρείτε σημαντικό να αναφερθεί ή να επισημανθεί και εγώ αμέλησα ή μου διέφυγε να το θίξω;

Θα ήθελα ειλικρινά να σας ευχαριστήσω όλους πάρα πολύ για το χρόνο και τη συμμετοχή σας στην έρευνα αυτή. Οι απόψεις σας και τα όσα μου είπατε γενικά σήμερα εδώ, ήταν πραγματικά πολύτιμα για την έρευνα. Σας ευχαριστώ και πάλι όλους.